

KESKUSTELUALOITTEITA DISCUSSION PAPERS

**Suomen Pankin Rahapolitiikan osasto
Bank of Finland Monetary Policy Department**

Veikko Saarinen

LIIKEPANKKIEN KESKUSPANKKIRAHOITUKSEN EHDOT,
MÄÄRÄ JA KUSTANNUKSET VUOSINA 1950 – 1980

OSA I

LIIKEPANKKIEN KESKUSPANKKILUOTON
EHDOT VUOSINA 1950 – 1980

RP 4 / 83

15.4.1983

VEIKKO SAARINEN

LIIKEPANKKIEN KESKUSPANKKIRAHOITUKSEN EHDOT,
MÄÄRÄ JA KUSTANNUKSET VUOSINA 1950-1980

OSA I

LIIKEPANKKIEN KESKUSPANKKILUOTON EHDOT
VUOSINA 1950-1980

15.4.1983
Suomen Pankin
rahopolitiikan osasto
RP 4/83

	sivu	
1	JOHDANTO	1
2	TAUSTAMALLI	2
3	KESKUSPANKKILUOTON EHDOT VUOSINA 1950-1980	5
3.1	Rediskonttausehdot ennen vuotta 1950	5
3.2	Rediskonttausehdot vuosina 1950-1959	6
3.2.1	Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1950.1-1952.6	7
3.2.2	Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1952.7-1957.7	11
3.2.3	Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1957.8-1959.12	19
3.2.4	Kassaobligaatioiden termiinkauppojen ehdot vuonna 1959	25
3.2.5	Yhteenvetotaulukko lisäkorkoasteikoista 1950-luvulta	30
3.3	Rediskonttausehdot vuosina 1960-1969	30
3.3.1	Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1960.1-1962.3	31
3.3.2	Kassavarantotalletukset ja keskuspankkiluoton ehdot 1962.4-1963.4	35
3.3.3	Kiintiöjärjestelmän uudistus 1963 ja keskuspankkiluoton ehdot 1963.4-1965.4	38
3.3.4	Antolainauslimiitti ja lisäkorkoasteikko säästö- ja osuuspankkijärjestöissä 1964.2-1965.10	42
3.3.5	Antolainaustavoitteet ja rediskonttausehdot 1965.4-1966.4	44
3.3.6	Vekselien rediskonttauskelpoisuuden rajoittaminen loppuvuodesta 1965	46
3.3.7	Luotonannon rajoitukset ja rediskonttausehdot 1966.5-1967.5	48
3.3.8	Kassavarantotalletukset ja keskuspankkiluoton ehdot 1967.2-1969.8	52
3.3.9	Anto-ottolainaussuhde ja rediskonttausehdot 1969.9-1969.12	55
3.3.10	Yhteenvetotaulukko kiintiöistä ja lisäkorkoasteikoista 1960-luvulta	59
3.4	Keskuspankkiluoton ehdot vuosina 1970-1980	61
3.4.1	Keskuspankkiluoton myöntämistekniikan uudistus vuonna 1970	62
3.4.2	Kiintiöt, kiintiörakenteen muutos ja lisäkorkoasteikko 1970.1-1970.12	63
3.4.3	Postipankin liikepankkeihin tekemien talletusten järjestelmä 1970.3-1975.12	68
3.4.4	Kiintiöt ja portaittainen lisäkorkoasteikko 1971.1-1973.8	70
3.4.5	Kiintiöt, kiintiörakenteen muutokset ja lisäkorkoasteikko 1973.9-1976.4	74
3.4.6	Kiintiöt ja uudistettu lisäkorkoasteikko 1976.5-1979.6	79
3.4.7	Keskuspankkirahoitusjärjestelmän uudistus 1979.7-1980.12	85
3.4.8	Yhteenveto kiintiöistä ja lisäkorkoasteikoista 1970-luvulta	87

3.5	Muut keskuspankkiluoton käyttöoikeuden ehdot	89
3.5.1	Antolainauksen enimmäis- ja keskikoron ylärajat 1960-luvulla	89
3.5.2	Antolainauksen enimmäis- ja keskikoron ylärajat 1970-luvulla	92
3.5.3	Yhteenvetotaulukko enimmäis- ja keskikoron ylärajoista 1959-1980	94
3.6	Keskuspankkiluottojärjestelmän kehityksen pääpiirteet 30 vuoden ajalta 1950-1980	96
4	LÄHDEVIITTEET	101
LIITTEET		
LIITE 1	KUVIOLUETTELO	103
LIITE 2	TAULUKKOLUETTELO	104

1 JOHDANTO

Liikepankkien keskuspankkivelkaa ja sitä kautta rahamarkkinoita on Suomessa säädelty monin eri tavoin toisen maailmansodan jälkeen. Tämän selvityksen ensimmäisessä osassa pyritään esittämään pääpiirteet vuosina 1950 - 1980 sovelletuista keskuspankkiluoton ehdoista sekä kartoittamaan keskuspankkiluoton kiintiöinti, perus- ja lisäkorkoasteikot sekä järjestelmän rakennemuutokset. Tärkeimpänä tavoitteena on ollut kartoittaa yhtenäisellä tavalla 30 vuoden ajalta kertynyt historiallinen materiaali.

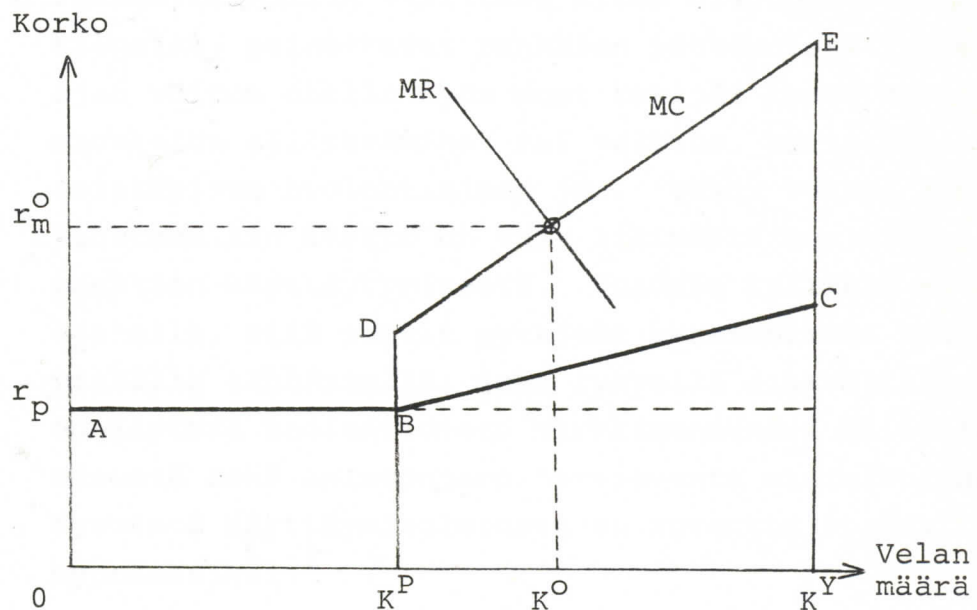
Selvityksen toisessa osassa tarkastellaan Suomen Pankin päiväluottomarkkinoiden ehtoja vuosina 1975 - 1980. Määrä- ja korkorajojen lisäksi esitetään markkinoiden koronmuodostuksen perustana olleet sijoitussäännöt. Lisäksi selvitetään päiväluottomarkkinoiden ja keskuspankkiluottojärjestelmän yhteneytymistä vaihtoehtoisina rahoituslähteinä.

Selvityksen kolmannessa empiirisessä osassa esitetään tilastotietoja keskuspankkirahoituksen määrästä ja kustannuksista vuosilta 1950 - 1980. Tiedot on pyritty laskemaan päiväarvojen keskiarvoina sikäli kuin tietojen saatavuus ei ole ollut esteenä, jotta luvut mahdollisimman luotettavasti kuvaisivat tapahtunutta kehitystä. Erityisen seikkaperäisesti on pyritty konstruoimaan keskuspankkirahoituksen marginaalikustannussarja, koska sen käyttö rahamarkkinoiden kireyden indikaattorina on yleistynyt.

2 TAUSTAMALLI

Tarkastelukehikkona ja ajattelun taustana käytetään hintateoreettista mallia keskuspankkivelan määräytymiselle.¹⁾ Tasapaino eli optimaalinen keskuspankkivelan taso (K^O) saavutetaan, kun keskuspankkivelan marginaalikustannukset (MC) ovat yhtäsuuret kuin luotonannon marginaalituotot (MR). Tällöin keskuspankkivelkaa käyttävä pankki maksimoi voittonsa. Kyseisessä mallissa keskuspankki voi kontrolloida joko välittömästi tai välillisesti kolmea parametria: Keskuspankkivelan peruskorkoa (r_p), peruskorkoisten luottokiintiöiden määrää (K^P) sekä lisäkorkoasteikon jyrkyyttä. Näitä tekijöitä muuttamalla keskuspankki voi muuttaa pankkijärjestelmän optimaalisen keskuspankkivelan määrää rahapolitiikan kulloistenkin tavoitteiden mukaan.

Kuvio 1: Optimaalisen keskuspankkivelan malli

- K^P = Keskuspankkivelan peruskorkoinen kiintiö
 K^Y = " " yläraja
 ABC = " " keskikorkoasteikko
 ABDE = " " marginaalikorkoasteikko
 K^O = Optimaalinen keskuspankkivelan taso
 r_m^O = Marginaalikustannus optimipisteessä

Mallissa keskuspankkivelan marginaalikorolla on keskeinen merkitys, koska se yhdessä pankkien luotonannon marginaalituoton kanssa määrää keskuspankkivelan kulloisenkin optimitason, jota kohti pankkien oletetaan sopeutuvan. Tällöin marginaalikoron tason ja rahamarkkinoiden tilan välille muodostuu riippuvuus, jonka perusteella rahamarkkinoiden kulloistakin kireyden tai keveyden astetta voidaan likimäärin mitata. Tähän perustuen tässä selvityksessä on pyritty konstruoimaan kulloinkin sovellettu keskuspankkivelan lisä- ja marginaalikorkoasteikko. Kyseiseen asteikkoon ja keskuspankkivelan määrätietoihin perustuen on ollut mahdollista laskea kulloinkin toteutunut keskuspankkivelan marginaalikorko.

Esitetyn mallin yhtenä heikkoutena on oletus voiton maksimoinnista täydellisen kilpailun vallitessa. Kun Suomessa pankkijärjestelmä on melko keskittynyt ja rahamarkkinoilla vallitsee siten oligopolistinen kilpailu, painottuvat pankkien päätöksissä lyhyen ajan voiton ohella myös muut tekijät kuten markkinaosuuksien säilyttäminen tai valtaus, perinteisistä asiakkaista huolehtiminen jne. Tämän vuoksi kyseisen taustamallin käyttö on vain likimääräinen oletus pankkien käyttäytymisestä. Voidaan kylläkin myös ajatella, että pankit pyrkivät maksimoimaan voittonsa pitkällä tähtäimellä, joka lyhyellä aikavälillä edellyttää huolehtimista markkinaosuuden säilyttämisestä sekä osingonjaon turvaavasta minimivoitosta. Kyseistä käyttäymisoletusta on kutsuttu normaalivoittohypoteesiksi.¹

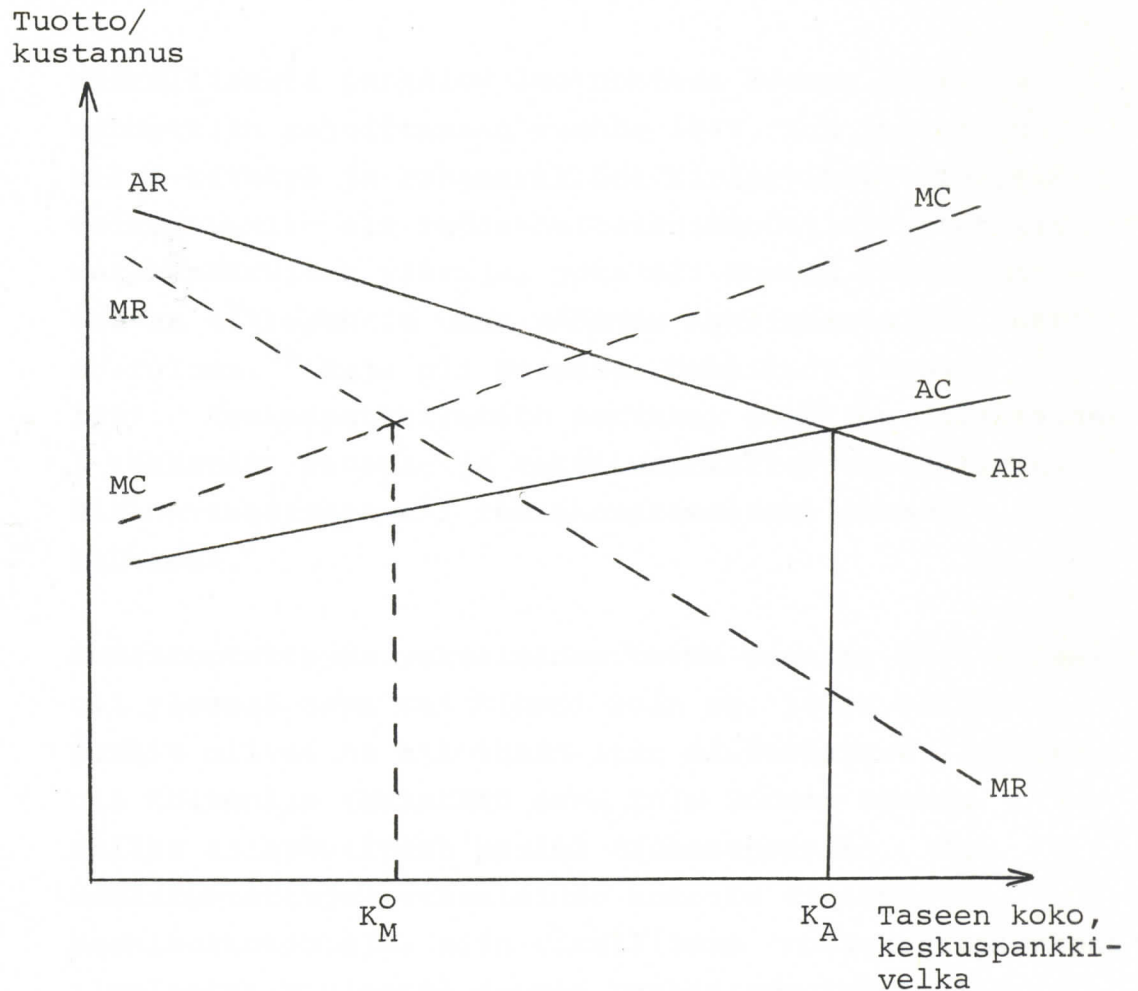
Toisaalta, jos lähdettäisiin siitä oletuksesta, että pankit pyrkisivät kokonsa maksimointiin (esimerkiksi ottolainauksensa tai taseensa), niin niiden optima-

1

Lassila (1966), Kukkonen (1974), Creutzberg (1982).

linen keskuspankkivelka (K_A^O) olisi kohdassa, jossa niiden keskimääräiset kustannukset olisivat yhtä suuret kuin keskimääräiset tuotot ja voitto siten nolla.¹⁾ Kuten alla olevasta kuviosta ilmenee, voiton ja koon maksimointioletusten välimaastoon jää alue ($K_M^O - K_A^O$), jossa on mahdollista painottaa sekä voittoa että koon kasvattamista. Tällöin optimi olisi pisteessä, jossa pankin lisälaajentamisesta saatava hyöty on yhtä suuri kuin voiton supistumisesta aiheutuva tappio.

Kuvio 2: Maksimaalisen keskuspankkivelan malli

K_M^O = Voiton maksimoiva keskuspankkivelan taso

K_A^O = Taseen koon maksimoiva keskuspankkivelan taso

1)

Smith (1978), s. 179

3 KESKUSPANKKILUOTON EHDOT VUOSINA 1950 - 1980

3.1 Rediskonttausehdot ennen vuotta 1950

Toisen maailmansodan aikana rahamarkkinat olivat niin kevyet, että pankit eivät tarvinneet luottoa Suomen Pankista. Pankkien keskuspankkiluoton käyttö alkoi siten vähäisessä määrin vasta vuonna 1945, mutta huomattavammaksi luoton tarve kasvoi seuraavina vuosina¹⁾. Rahapolitiikan kannalta pankkien keskuspankkivelan merkitys oli vielä melko vähäinen, sillä vuosina 1945 - 1949 sen keskimäärä oli vain 6 % Suomen Pankin koko kotimaisesta luotonannosta.²⁾

Määrällisesti pankkien luotonottoa Suomen Pankista ryhdyttiin rajoittamaan vuonna 1947, kun inflaatio alkoi kiihtyä ja rahamarkkinat kiristyivät. Tällöin velkaantumis- eli rediskonttausoikeudelle asetettiin markkamääräinen yläraja, joka oli kunkin rediskonttaavan liikepankin oman pääoman kaksinkertaisen määrän suuruinen.³⁾ Raja oli voimassa huhtikuun loppuun 1950. Keskuspankkiluotto perustui pankkien asiakkaiden 3 kuukauden tavara- ja rahoitusvekseleiden edelleen diskonttaamiseen eli rediskonttaamiseen Suomen Pankissa.

Rediskontattujen vekseleiden korko vuosina 1945 - 1949 oli yleensä sama tai alempi kuin se, jolla liikepankit olivat ne aikoinaan itse diskontanneet. Korko oli kuitenkin vähintään sama kuin Suomen Pankin omilta asiakkailtaan perimä diskonttokorko. Kun rediskontattujen vekseleiden korosta ei laskettu keskikorkotietoja, niin virallisena rediskonttokorkona ilmoitettiin yleensä Suomen Pankin soveltama alin diskonttokorko.

1 Kivialho (1953), s. 86-87

2 Suomen Pankin vuosikirjat 1945-1949. Valtaosa Suomen Pankin kotimaisesta luotonannosta myönnettiin suoraan valtiolle ja yrittäjäasiakkaille.

3 Suomen Pankin johtokunnan pöytäkirjat vuodelta 1947.

3.2 Rediskonttausehdot vuosina 1950-1959

1950-luvulla rediskonttauksista ja niiden ehtojen säätelystä muodostui varsinainen määrällisen rahapolitiikan väline ja rahamarkkinoiden kehityksen säätelykeino. Tähän myötävaikutti pääasiassa kolme seikkaa: ylärajan asettaminen setelikatteeseen hyväksyttävälle vekselimäärälle valtion ja yksityisten vekseleiden rajoittamiseksi, pankkien rediskonttovelan kasvu keskimäärin neljäsosan suuruiseksi Suomen Pankin koko luotonannosta sekä valtuuksien saaminen sakkokoron käyttöön pankkien liiallisen keskuspankki-velkaantumisen estämiseksi.

1950-luvun alussa Suomen Pankin rediskonttokorkepolitiikassa tapahtui merkittävä muutos. Rediskonttauksista, jotka ylittivät keskuspankin tarkoituksenmukaiseksi katsoman määrän, alettiin periä lisäkorkoa varsinaisen rediskonttauskoron ohella. Lisäkorkoa perittiin aluksi enintään $\frac{1}{2}$ prosenttia koko velasta, mutta jo vuoden 1952 puolivälistä lisäkoron yläraja nostettiin 3 prosenttiin ja elokuun alusta 1957 edelleen 5 prosenttiin. Sovellettu lisäkorkoasteikko oli alkuvaiheessa yksiportainen, 1952 puolivälistä neliportainen ja elokuusta 1957 lineaarisesti nouseva. Rediskonttauspolitiikan ohella käytettiin vuosina 1955-57 kassavaranto- ja lisenssitalletuksia kireän rahapolitiikan varmistamiseksi. Rediskonttausmääräysten ulkopuolella Suomen Pankki alkoi vuodesta 1959 myöntämään keskuspankkiluottoa myös obligaatioiden termiinkaupoilla.

Rediskonttausvelka, joka oli tarkoitettu lähinnä liikepankkien tilapäisten ja kausiluonteisten maksuvalmiusvaihteluiden hoitamiseksi, koostui pääasiassa pankkien rediskonttaamista asiakasvekseleistä.

Vuodesta 1953 siihen luettiin mukaan myös pankkien pano- ja ottotilillä Suomen Pankissa ollut velka tai siitä vähennettiin kyseisellä tilillä ollut saatava. Lisäkorkoa laskettaessa velasta saatettiin vähentää myös muita Suomen Pankin määräämiä eriä (esim. saha-vekselit, juustomeijerien vekselit). Velan tilapäisluonnetta korostettiin siten, että rediskonttausehdot olivat edullisimmat niille pankeille, joiden rediskonttaukset olivat suhteellisen pienet tai, jotka vain lyhyen ajan käyttivät rediskonttausoikeutta.

Rediskonttausoikeus ja lisäkorottomat rediskonttauskiintiöt jaettiin liikepankkien kesken näiden omien pääomien suhteessa koko 1950-luvun ajan. Rediskonttauskoron määräytymistä muutettiin lokakuun alusta 1958 siten, että Suomen Pankki alkoi soveltaa yhtä yhteinäistä rediskonttausten peruskorkoa. Tätä aikaisemmin rediskonttokorko oli sama kuin se korko, millä rahalaitokset olivat vekselit alunperin diskontanneet.

3.2.1 Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1950.1 - 1952.6

Pankeille myönnetyn keskuspankkiluoton eli rediskonttausten peruskorko oli yleensä sama kuin se korko, jolla pankit olivat kyseiset vekselit asiakkailtaan diskontanneet. Helmikuun alusta 1949 syyskuun loppuun 1950 Suomen Pankki sovelsi kuitenkin poikkeuksellisesti $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä alemmaa korkoa kuin millä vekselit oli alunperin diskontattu. Korkoedun pankit saivat hyväkseen vain, jos diskontatun asiakasvekselin korko oli enintään $8\frac{1}{2}$ % 1.2. - 30.6.1949 välisenä aikana ja enintään $7\frac{1}{2}$ % 1.7.1949 - 30.9.1950 välisenä aikana. Näillä toimenpiteillä Suomen Pankki houkutteli rahalaitoksia seuraamaan koron alennuksia, jotka se oli toteuttanut omassa luotonannossaan, ja pyrki tätä kautta alentamaan yleistä korkotasoa koko maassa.¹⁾

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuosilta 1949 - 1950.

Huhtikuun 14 päivänä 1950 annetulla lailla Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta pankin setelistön katteeksi hyväksyttävälle vekselimäärälle säädettiin yläraja.¹⁾ Toimenpiteellä pyrittiin rajoittamaan Suomen Pankin luotonantomahdollisuuksia ja etenkin supistamaan Suomen Pankin vekseliluottoa valtiolle. Tähän sekä suhdannenousun jarruttamiseen viitaten Suomen Pankki alensi liikepankkien rediskonttausoikeuden ylärajan toukokuun 1950 alusta puoleen aikaisemmasta eli kunkin rahalaitoksen osakepääoman ja vararahastojen yhteismäärän suuruiseksi.²⁾

Rediskonttausoikeus jakautui pankeittain seuraavasti:

	milj. mk ³⁾	%-jakauma
HOP	5.1	8.9
KOP	22.1	38.5
OKO	3.2	5.6
PYP	22.2	38.7
SKOP	3.3	5.7
ÅAB	0.7	1.2
SMOP ⁴⁾	0.8	1.4
Yhteensä	57.4	100.0

Asetettua rajaa pankit pystyivät noudattamaan helmi-kuun 1951 puoliväliin saakka, jonka jälkeen niiden velka suhdannenousun myötä alkoi nopeasti kasvaa. Toukokuun lopussa velka oli jo kaksinkertainen rajaan verrattuna, mutta supistui Suomen Pankin toimenpiteiden ja runsaiden vientitulojen johdosta lähelle nollaa vuoden lopussa.⁵⁾

1 Joulukuussa 1939 Suomen Pankin ohjesääntöä muutettiin siten, että myös valtion vekselit kelpasivat setelistön katteeksi. Olojen vakaannuttua sotien jälkeen pankki-valtuusmiehet esittivät vuonna 1947, että pankin mahdollisuuksille antaa luottoa valtiolle ja yksityisille asiakkaille tulisi asettaa yläraja setelirahoituksen lopettamiseksi ja rahan arvon tukemiseksi. Esitys saavutti valtioneuvoston kannatuksen ja eduskunnan hyväksymisen vasta vuonna 1950 (Suomen Pankin vuosikirja 1950, s. 26-28).

2 Suomen Pankin kiertokirje 2.5.1950.

3 Selvityksessä esitetyt kaikki markkaluvut ovat miljoonia nykymarkkoja.

4 SMOP = Suomen Maatalous-Osake-Pankki

5 Tudeer (1955), s. 14

Rediskonttausten määrärajoitusten tehostamiseksi ja joustavoittamiseksi johtokunnan rahapoliittisia valtuuksia laajennettiin siten, että pankkivaltuusmiehet oikeuttivat Suomen Pankin lokakuun alusta 1950 perimään rediskontatuista vekseleistä saman tai johtokunnan harkinnan mukaan enintään 1/2 % korkeamman koron, kuin millä vekselit oli aikoinaan diskontattu.¹⁾

Mainittua 1/2 %:n lisäkorkoa sovellettiin rediskonttauksiin seuraavasti:

13.10.1950 - 21.2.1951	1/2 %:n lisäkorko koko rediskonttausvelasta
22.2.1951 - 2.7.1951	1/2 %:n lisäkorko omat pääomat ylittävältä velan osalta, muutoin sama korko kuin millä vekselit oli alunperin diskontattu ²⁾
3.7.1951 - 24.6.1952	1/2 %:n lisäkorko koko rediskonttausvelasta, jos velan määrä ylitti omat varat. Jos velka ylitti omat varat vielä lokakuun 1951 lopun jälkeen, ao. pankki joutui Suomen Pankin kiinteään valvontaan eli alistamaan kaikki 0.5 mmk suuremmat luotot Suomen Pankin hyväksyttäväksi. ³⁾

1 Rahamarkkinoiden kiristyessä pankit olivat ylittäneet Suomen Pankin asettaman rediskonttauskaton. Tämän estäminen jättämällä lunastamatta pankkien shekkejä tai rediskonttaamatta pankkien vekseleitä katsottiin lähes mahdottomaksi, koska se olisi tuottanut häiriöitä ja levottomuutta rahamarkkinoilla. Tähän perustuen pankin johtokunta oli tullut siihen tulokseen, että lisäkoron periminen määrätyn rajan ylittävistä rediskonttauksista oli joustava, mutta samalla luotonoton jarrutuksen kannalta tarkoitustaan vastaava keino. (Kivialho (1955) s. 137).

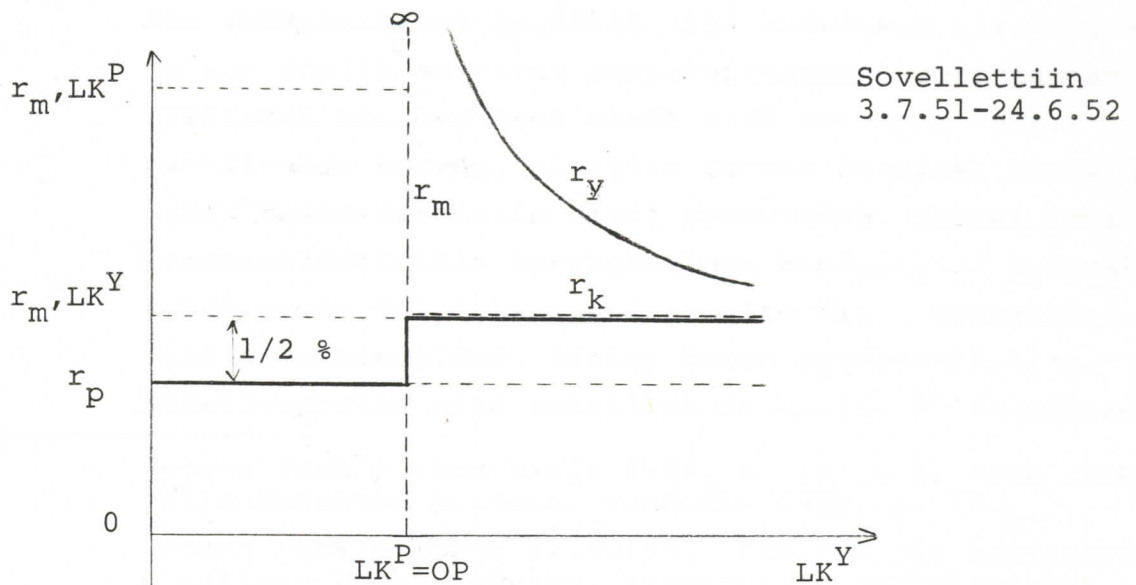
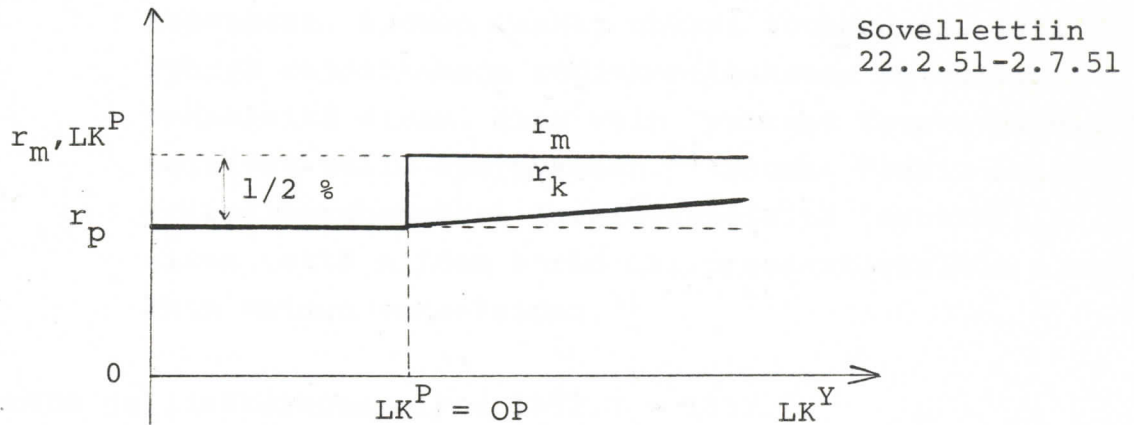
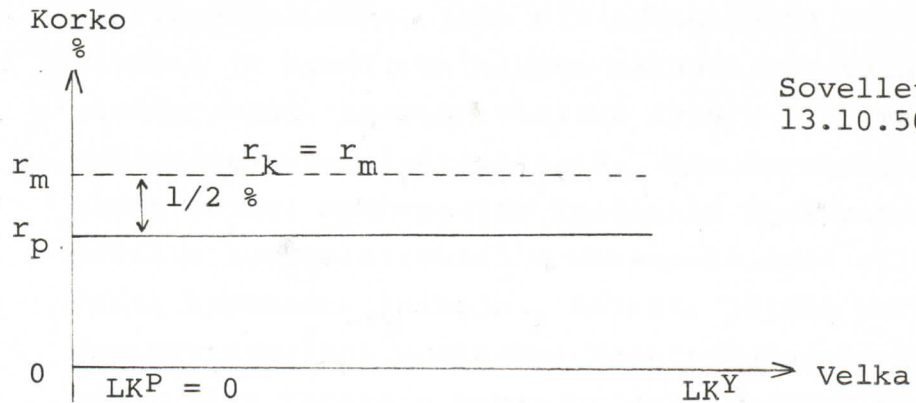
2 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1950, s. 21.

3 Suomen Pankin kirje 19.2.1951.

4 Suomen Pankin kirje 2.7.1951.

Kuvio 3.

Rediskonttausten lisäkorkoasteikot lokakuusta 1950
kesäkuuhun 1952

- LKP^P = Peruskorkoinen rediskonttauskiintiö
 LKY = Rediskonttausvelan yläraja
 r_p = Rediskonttausten peruskorko
 r_m = " marginaalikorko
 r_k = " keskikorko
 r_y = Rediskonttauskiintiön ylityksen keskikorko
 OP = Pankin oma pääoma

Sovellettuihin lisäkorkoasteikkoihin perustuvat keski-korko ja marginaalikorkokäyrät on esitetty kuviossa 3.

Keskuspankkivelka, joka oli tarkoitettu lähinnä tilapäisten ja kausiluonteisten maksuvalmiusvaihteluiden tasaamiseksi, koostui vuosina 1950 - 1952 valtaosaltaan rediskontatuista vekseleistä. Rahamarkkinoiden kiristymisen vuoksi myönnettiin kuitenkin kesäkuussa 1950 eräille luottolaitoksille maksuvalmiuden ylläpitämiseksi hypoteekkilainoja. Lainat, joiden korko oli prosenttiyksikön korkeampi kuin tavaravekseleiden, maksettiin takaisin saman vuoden syyskuun puolivälissä.¹ Kun tavaravekseleiden osuus kaikista vekseleistä supistui 15 - 20 %:iin keskuspankkivelan samalla kasvaessa, Suomen Pankki uhkasi toukokuussa 1951 ryhtyä rajoittamaan rediskonttaukseen kelvollisia vekseleitä siten, että vain "puhtaat tavaravekselit" voisivat tulla kysymykseen.²⁾ Suomen Pankin omassa yritysluotonannossa tavaravekseleitä "suositettiin" siten, että niiden korko oli prosenttiyksikön alempi kuin muiden vekseleiden.³⁾

3.2.2 Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1952.7 - 1957.7

Kun rahamarkkinat keväällä 1952 uudelleen kiristyivät ja kun edellä mainitut rediskonttauksia supistamaan pyrkineet toimenpiteet eivät enää estäneet keskuspankkivelan kasvua, alettiin Suomen Pankissa harkita mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä, jottei rediskonttausluottoihin turvautuminen muodostuisi pysyväksi. Rahan arvon vakauttamisen kannalta oli tärkeätä, että elinkeinoelämän luoton tarve tyydytettäisiin säästövaroilla eikä setelirahoituksella.⁴⁾ Saadakse

-
- 1 Suomen Pankin vuosikirja 1950, s. 19 ja 41 sekä Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1950, s. 12.
  - 2 Suomen Pankin kirje 22.5.1951. Käsitys oli heijastuma klassisen pankkiteorian "trade bills doktriinista", jonka mukaan vain tavaravekselit kelpaavat terveen keskuspankkiluoton perustaksi (Kivialho (1949) s. 20).
  - 3 Suomen Pankin vuosikirjat 1950 - 1952.
  - 4 Kivialho (1953), s. 88.
  - 5 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1952, s. 19.

paremmat aseet rediskonttausten hillitsemiseksi johtokunta kääntyi kesäkuun alussa 1952 pankkivaltuusmiesten puoleen. Rediskonttojen säätelyvaltuuksista johtokunta totesi tällöin, että sovellettu 1/2 %:n lisäkorko ei ilmeisesti ollut läheskään riittävän korkea estämään rediskonttausten paisumista kohtuuttoman suuriksi ja pakottamaan rahalaitoksia harkitsemaan, kannattaako niiden Suomen Pankin turvin lisätä enää luotonantoon.

Uutena keinona johtokunta esitti rediskonttokorkoa koskevia määräyksiä muutettaviksi siten, että johtokunnan valtuuksia periä sakkokorkoa lisättäisiin. Täten rediskontattaessa rahalaitosten vekseleitä sovellettaisiin samaa tai johtokunnan harkinnan mukaan enintään 3 % korkeampaa korkoa kuin millä vekselit oli aikoinaan diskontattu. Aina perittäisiin kuitenkin vähintään Suomen Pankin asiakkailtaan ottama diskonttokorko. Korkeampaa korkoa sovellettaisiin silloin kun rahalaitoksen rediskontot ylittävät johtokunnan sille asettaman ylärajan tai jatkuvat pitempään kuin on pidettävä tarpeellisena. Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät johtokunnan esityksen 17.6.1952¹⁾

Pankkivaltuusmiesten antamien lisävaltuuksien perusteella johtokunta päätti korottaa kesäkuun 25 päivästä 1952 alkaen sen rajan, johon rahalaitokset saivat ilman lisäkorkoa rediskontata asiakasvekseleitä, 140 %:iin asianomaisen rahalaitoksen omista varoista. Samalla johtokunta päätti, että tämän rajan ylittävältä velan osalta rahalaitosten oli maksettava lisäkorkoa, joka nousi portaittain 1/2 prosentista 3 prosenttiin.²⁾ Tämä oli ensimmäinen kerta sodan jälkeen kun Suomen Pankki alkoi soveltaa progressiivisesti nousevaa lisäkorkoasteikkaa rediskonttaukseen.

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1952, s. 19.

2 Suomen Pankin kiertokirje nro 4/20.6.1952.

Lisäkorkoa perittiin kunkin ylitysportaan osalta seuraavan asteikon mukaan:

Ylitysportaan rajat, % omasta pääomasta	Ylitysportaan lisäkorko, % vuodessa	Koko velan lisäkorko portaan ylä- rajalla, % vuodessa
yli 140 % ja enintään 150 %	0.5 %	0.03 %
yli 150 % ja enintään 170 %	1.0 "	0.15 "
yli 170 % ja enintään 200 %	2.0 "	0.42 "
yli 200 % -	3.0 "	0.43-3.0 %

Jos rediskonttaavan rahalaitoksen ottolainaus yleisöltä ja kotimaisilta luottolaitoksilta aleni toukokuun 31 päivän 1952 määrästä, korotettiin lisäkorosta vapaan rediskonttausoikeuden rajaa samalla määrällä, kun taas rajaa vastaavasti alennettiin, jos rahalaitoksen ottolainaus lisääntyi.¹⁾ Korotukset tai alennukset ja edellä esitetyt lisäkorkorajat määrättiin yhdeksi kuukaudeksi eteenpäin kerrallaan rahalaitosten julkaistua kunkin kuukauden tilailmoituksensa. Lisäkorkoasteikko, joka oli voimassa aina heinäkuun loppuun 1957 saakka, on esitetty graafisesti kuviossa 4.²⁾

Uusien ohjeiden mukaan kunkin pankin "peruskorkoinen" rediskonttauskiintiö oli riippuvainen sekä omien varojen määrästä että ottolainauksen kehityksestä seuraavasti:

Pankin lisäkoroton rediskonttauskiintiö = kunakin kuukautena	1.4 x pankin oman pääoman määrä miinus ottolainauksen lisäys ajankohdasta 31.5.52 tai plus ottolainauksen vähennys ajankohdasta 31.5.52
--	---

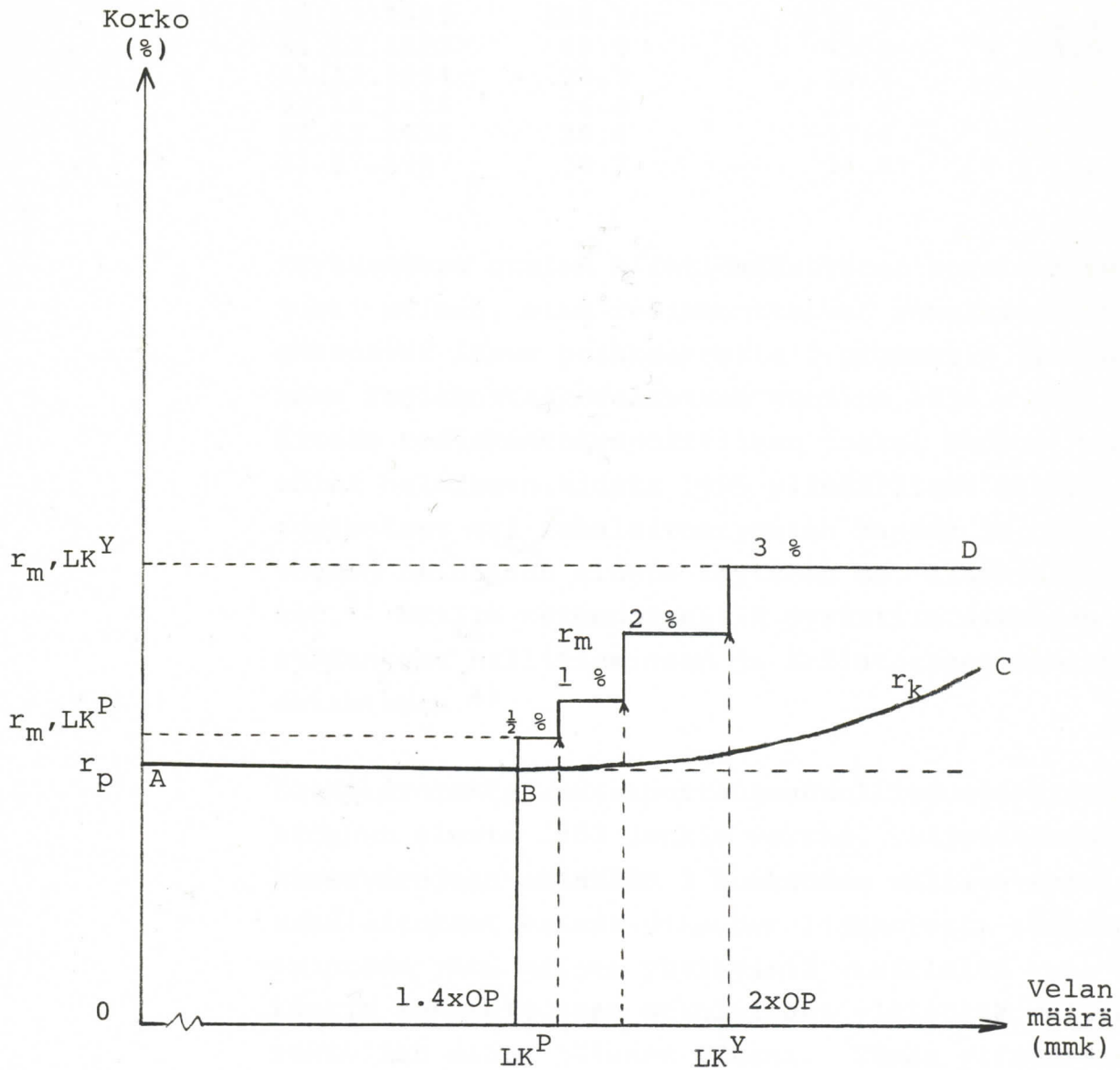
Tällä kaavalla laskettuna rahalaitosten lisäkorottomien kiintiöiden yhteismäärä oli vuoden 1952 puolivälissä ja kunkin soveltamisvuoden lopussa seuraava.

1 Määräyksellä pyrittiin siihen, että ottolainauksen kasvu käytettäisiin maksuvalmiuden parantamiseen ja rahalaitokset täten aikaa myöten vapautuisivat rediskonttauksistaan (Kivialho, 1953, s. 88).

2 Lineaarisen approksimaation tälle portaittain nousevalle lisäkorkoasteikolle on esittänyt Oksanen (1977), s. 57.

Kuvio 4.

Rediskonttausten lisäkorkoasteikko kesäkuusta
1952 heinäkuuhun 1957

- ABC = Rediskonttausten keskikorkoasteikko (r_k)
 ABD = Rediskonttausten marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = Peruskorkoinen rediskonttauskiintiö
 LK^Y = Rediskonttausten määrä, jolla lisäkorko nousee ylärajalleen
 r_p = Rediskonttausten peruskorko
 r_{m, LK^P} = Rediskonttauskiintiön ylityksen alin marginaalikorko
 r_{m, LK^Y} = Rediskonttauskiintiön ylityksen korkein marginaalikorko

	Rediskonttaus- kiintiöt, milj. mk ¹⁾	% omasta pääomasta	Liikepankkien ottolainauksen muutos ajan- kohdasta 31.5.52 milj. mk
30.06.1952	134.8	140 %	
31.12.1952	108.1	104 %	+ 33.7
31.12.1953	49.9	45 %	+ 184.5
31.12.1954	21.5	14 %	+ 397.1
31.12.1955	24.0	14 %	+ 584.4
31.12.1956	28.4	17 %	+ 531.9
31.07.1957	24.2	14 %	+ 571.5

Käytännössä uusien kiintiömääräysten soveltaminen johti siihen, että rediskonttaavat rahalaitokset maksoivat lähes poikkeuksetta 3 prosentin lisäkorkoa koko rediskonttausvelastaan vuosina 1954 - 1956.²⁾ Kireän rediskonttauspolitiikan tueksi Suomen Pankki solmi helmikuun alusta 1955 ylimääräiset kassavarantosopimukset eri rahalaitosryhmien kanssa ja otti saman vuoden heinäkuun alusta käyttöön ns. lisenssitalletukset.³⁾ Näillä toimenpiteillä pyrittiin alkaneen noususuhdanteen hillitsemiseen ja inflatorisen kehityksen estämiseen.⁴⁾

Sakkokorotonta rediskonttausmahdollisuutta lisättiin elokuun alusta 1953 jonkin verran. Sijoittaessaan kassavarojaan enintään 3 kuukauden valtionvekseleihin, rahalaitokset saivat oikeuden lisäkoroitta rediskontata enintään yhtä paljon yksityisiä vekseleitä kuin kunkin rahalaitoksen ottolainaus yleisöltä valtionvekselien oston jälkeen väheni. Tämän ylimääräisen rediskonttausoikeuden käyttö edellytti Suomen Pankin

-
- 1 Kunkin pankin rediskonttauskiintiö määräytyi sen oman ottolainauskehityksen perusteella, minkä vuoksi peruskorkoiset luottokiintiöt eivät vuoden 1954 lopussa eivätkä myöhemminkään menneet nolllaksi, vaikka koko liikepankkisektorin ottolainauksen kasvu ylitti 140 % liikepankkisektorin omista pääomista.
- 2 Rediskonttauspolitiikassa Suomen Pankin kanta oli edelleen se, että ylimääräistä luotonottoa keskuspankista ei oltu tarkoitettu käytettäväksi pankkien pysyvään vaan ainoastaan niiden tilapäiseen rahoitustarpeeseen (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1956, s. 4)
- 3 Heinäkuun alusta 1955 huhtikuun loppuun 1957 maahan-tuojat velvoitettiin tallettamaan Suomen Pankkiin 10-20 % heille myönnettyjen tuontilisenssien arvosta.
- 4 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1955, s. 7.

lupaa valtion vekseleiden ostamiseen.¹⁾

Huojentaakseen rediskonttoja vähän käyttävien pankkien sakkokorkorasitusta ja korostaakseen keskuspankki-luoton tilapäisluonnetta Suomen Pankki päätti lieventää voimassa olevaa lisäkorkoasteikkoa tietyiltä osin v. 1956 Täten rahalaitos, jonka ottolainaus oli alentunut joulukuun lopun 1955 määrästä ja jolla ei ollut ollut rediskonttauskuukautta lähinnä edeltäneiden 12 kalenterikuukauden aikana velkaa Suomen Pankille kauempaa kuin yhteensä 60 päivää, oli vapaa rediskonttaamaan omien varojen määrään saakka lisäkorotta huhtikuun alusta 1956 lähtien²⁾. Syyskuusta 1956 huojennusta lisättiin päätöksellä, jonka mukaan rahalaitos, jolla rediskonttauskuukautta lähinnä edeltäneiden 12 kuukauden aikana ei ollut ollut velkaa Suomen Pankille kauempaa kuin yhteensä 120 päivää, oli vapaa rediskonttaamaan omien varojen määrään saakka lisäkorotta ja omat varat ylittävältä osin maksamaan vain 1 prosentin lisäkoron³⁾.

Lisäkoron alaiseen keskuspankkivelkaan luettiin rediskontattujen markkavekseleiden ohella myös rahalaitosten diskonttaamat ulkomaan rahan määräiset vekselit sekä 1.4.1953 lähtien rahalaitoksen pano- ja ottotilillä oleva velka Suomen Pankille⁴⁾. Vastava saatava pano- ja ottotilillä otettiin vähennyksenä huomioon 8.6.1953 lukien⁵⁾.

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 4/1.8.1953			
2	"	"	"	" 4/15.3.1956
3	"	"	"	" 6/11.9.1956
4	"	"	"	" 1/18.3.1953
5	"	"	"	" 2/5.6.1953

Toukokuussa 1956 johtokunta esitti pankkivaltuusmiehille rediskonttausten lisäkoron ylärajan nostamista siten, että Suomen Pankki voisi soveltaa rediskonttessaan rahalaitosten vekseleitä enintään 5 % korkeampaa korkoa kuin millä vekselit on alunperin diskontattu. Lisäkoron määrä riippuisi rahalaitoksen kokonaisvelan määrästä Suomen Pankille sekä käyttöajan pituudesta. Perusteena lisäkoron ylärajan nostamiselle johtokunta ilmoitti, että Suomen Pankki voisi tällöin rahamarkkinakehityksen hallittavuuden heikentymättä luopua uusimasta seuraavan kesäkuun lopussa päättyviä kassavarantosopimuksia. Lisäksi johtokunta oli valmis supistamaan lisenssitalletusjärjestelmää.¹⁾

Toukokuun lopussa pankkivaltuusmiehet päättivät, että rediskonttessaan rahalaitosten vekseleitä Suomen Pankki voi 1.10.1956 lähtien soveltaa enintään 3 % korkeampaa korkoa kuin millä vekselit on diskontattu rediskonttausmääriin, jotka eivät ylitä rahalaitoksen omia varoja; enintään 4 % korkeampaa korkoa kuin millä vekselit on diskontattu rediskonttausmääriin, jotka ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin rahalaitoksen omat varat, mutta eivät ylitä niiden kaksinkertaista määrää; sekä enintään 5 % korkeampaa korkoa kuin millä vekselit on diskontattu rediskonttausmääriin, jotka ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin rahalaitoksen omien varojen kaksinkertainen määrä. Korkeus on kuitenkin aina vähintään sama kuin Suomen Pankin asiakkailtaan vastaavan laatuista vekseleistä perimä diskonttokorko.¹⁾ Lisäkoron ylärajat on esitetty myös oheisessa taulukossa, jossa OP tarkoittaa omien varojen määrää.

Lisäkorko- prosentti:	Rediskonttausvelan määrä:
≤ 3 %	enintään 1xOP
≤ 4 %	yli 1xOP ja enintään 2xOP
≤ 5 %	yli 2xOP

Huhtikuussa 1957 rahalaitoksille lähettämässään kirjeessä¹⁾ Suomen Pankki tähdensi pidättyvän luotonantopolitiikan välttämättömyyttä. Maksutaseen tasapainottamiseksi ja inflatorisen kehityksen estämiseksi oli välttämätöntä, että keskuspankki-rahamäärä ei kasvanut. Mikäli talletuskehityksen paraneminen jatkui, oli pankkien käytettävä sen suomat mahdollisuudet ensi sijassa keskuspankki-velkansa supistamiseen.

Edellä mainittuihin luottopoliittisiin tavoitteisiin perustuen Suomen Pankki päätti samalla asettaa liikepankkien rediskonttaukselle enimmäismäärän, joka oli kullekin rahalaitokselle yhtä suuri kuin sen omien varojen kaksinkertainen määrä lisättyinä sen Suomen Pankissa olevan shekkitilin saatavalsaldolla. Näin määrättyjen rediskonttauslimiittien yhteissummaa korotettiin lisäksi niin paljon kuin valtion saatava shekkitilillä Suomen Pankissa ylitti 60 milj. markkaa. Valtion shekkitilin kehityksestä aiheutunut korotus jaettiin eri pankeille niiden omien varojen mukaisessa suhteessa. Voimassa olleita lisäkorkomääräyksiä ei muutettu. Rediskonttauskaton kaava oli täten:

$$\text{Pankkikohtainen rediskonttauskatto} = 2 \times \text{pankin oman pääoman määrä} + \text{pankin shekkitilisaatava Suomen Pankilta} + \text{pankin osuus} \times (\text{valtion shekkitilisaatava Suomen Pankilta} - 60 \text{ mmk})$$

Rediskonttauskatto olisi tullut voimaan elokuun alusta 1957, mutta jo kesäkuun lopussa oli nähtävissä, että siitä ei voitu pitää kiinni talouden ollessa ajautumassa yhä syvempään kustannuskriisiin. Tästä syystä rediskonttauskatto kumottiin kesäkuun lopussa ja korvattiin uusilla lisäkorkomääräyksillä.¹⁾

3.2.3 Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1957.8 - 1959.12

Elokuusta 1957 keskuspankkivelan lisäkorkoasteikon soveltamisessa tapahtui huomattava muutos. Pankki- valtuusmiesten edellisen vuoden toukokuussa antamien valtuuksien perusteella lisäkorkoa voitiin periä koko velasta aina 5 %:n ylärajaan saakka. Tämä mahdollisti keskuspankkivelan sekä keski- että marginaalikoron nostamisen aikaisempaa huomattavasti korkeammalle tasolle. Toinen merkittävä muutos oli se, että tähän saakka sovelletusta portaittain progressiivisesti nousevasta lisäkorkoasteikosta luovuttiin ja siirryttiin käyttämään tasaisesti nousevaa lineaarista lisäkorkoasteikkoa.

Elokuun alusta 1957 Suomen Pankki päätti ottaa käyttöön uudet rediskonttausehdot.¹⁾ Niiden mukaan lisäkoron rasitus muodostui sitä pienemmäksi, mitä pienemmät suhteellisesti olivat rahalaitoksen rediskonttaukset. Suomen Pankin tavoitteena oli siten pyrkimys suosia niitä rahalaitoksia, joiden rediskonttaukset olivat vähäiset. Lisäkorkoa alettiin veloittamaan rediskonttauksista välittömästi ilman peruskorkoista kiintiötä ja lisäkorko nousi lineaarisesti nollostaan aina 5 prosenttiin saakka kokonaisvelan noustessa nollostaan 3.3 kertaa oman pääoman suuruiseksi. Vastaava velan marginaalinen lisäkorko

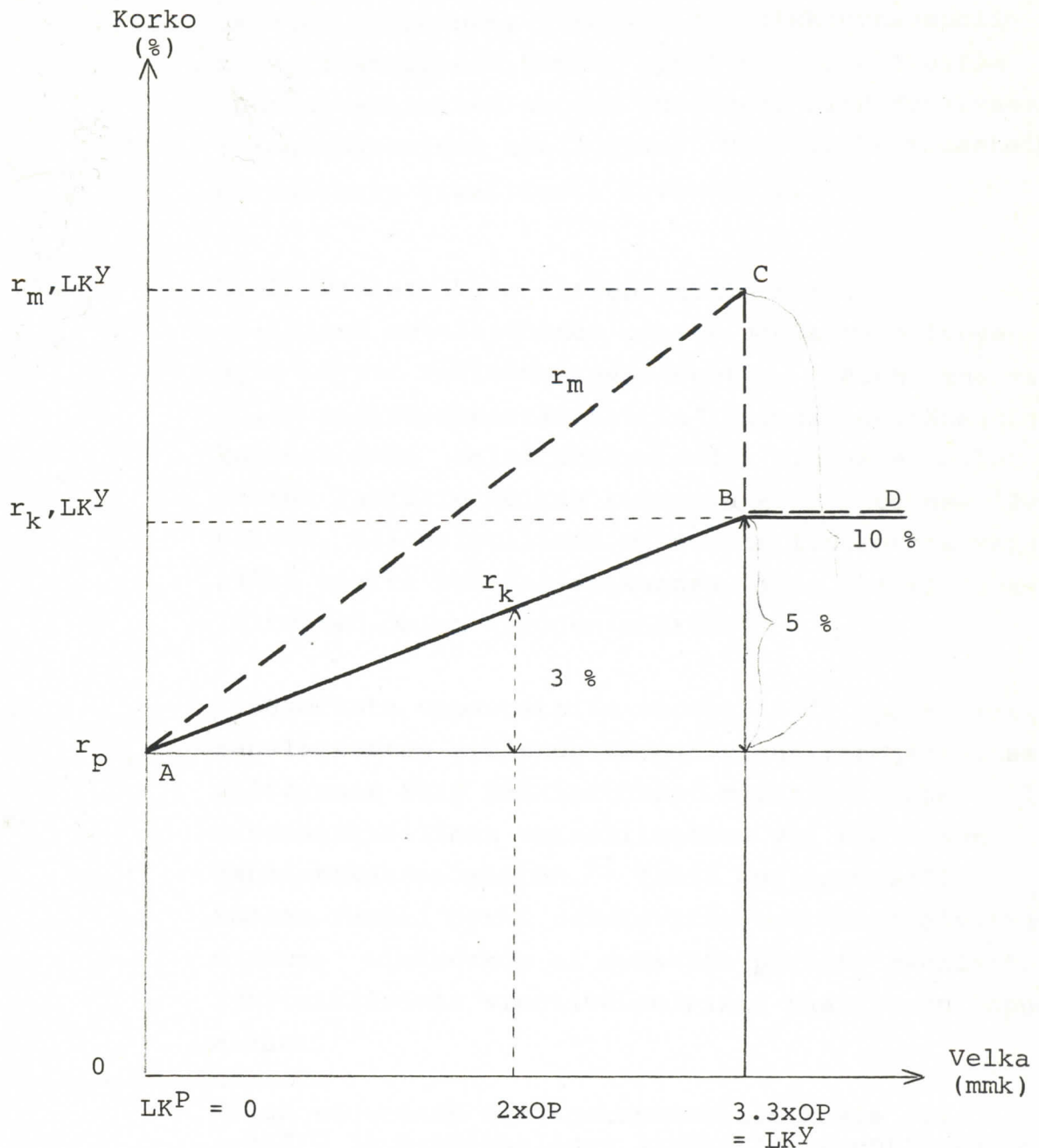

1

Suomen Pankin kiertokirje nro 2/27.6.1957

Kuvio 5.

Rediskonttausten lisäkorkoasteikko elokuusta 1957
huhtikuuhun 1958

- ABD = Rediskonttovelan kesikorkoasteikko (r_k)
 ACD = " marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = Peruskorkoinen rediskonttauskiintiö
 LK^Y = Rediskonttovelan määrä, jolla lisäkorko
 nousee ylärajalleen
 r_p = Rediskonttovelan peruskorko
 r_k, LK^Y = " keskikorko, kun velka on LK^Y
 r_m, LK^Y = " marginaalikorko, kun velka
 on LK^Y

nousi 0 prosentista 10 prosenttiin.¹⁾ Verrattuna aikaisemmin sovellettuun lisäkorkoasteikkoon lisäkorko oli uudessa asteikossa 3 % samassa kohdassa kuin vanhassa eli velan ollessa kaksi kertaa omien varojen suuruinen. Yleisellä rediskonttauspolitiikallaan Suomen Pankki pyrki rahamarkkinoilla luomaan sellaiset ahtaat puitteet, mitä devalvaation toimeenpaneminen edellytti.²⁾ Uusi lisäkorkoasteikko on esitetty graafisesti kuviossa 5.

Lisäkorkoasteikkoa lievennettiin samalla sellaisen rahalaitoksen osalta, joka vain lyhyen ajan käytti rediskonttausoikeutta. Täten rahalaitos, jolla rediskonttauskuukautta lähinnä edeltäneiden kahdentoista kalenterikuukauden aikana ei ollut Suomen Pankille velkaa kauempaa kuin yhteensä 120 päivää, oli velvollinen maksamaan lisäkorkoa vain siltä osalta kokonaisvelkaansa, joka ylitti rahalaitoksen omien varojen määrän.³⁾

Lisäkoroasta vapautettiin vuoden 1957 lopusta lukien rahalaitosten rediskonttaamat vientisahojen vekselit siltä osin kuin rahalaitokset myönsivät sahateollisuusasiakkailleen vekseliluottoa yli edellisen hankintakauden määrän.⁴⁾ Tällä huojennuksella Suomen Pankki pyrki sahatavaran tuotannon elvyttämiseen. Lisäkorkoa ei myöskään peritty rahalaitosten lyhytaikaisista vientivekseleistä maaliskuun lopusta alkaen.⁵⁾

-
- 1 Velan vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $1.5xK/Q$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $3xK/Q$, jossa K on keskuspankkivelan määrä ja Q on omien varojen määrä.
- 2 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1957, s. 4.
- 3 Velan lisäkorkoprosentin kaava oli näillä $1.5x(K/Q-1)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $1.5x(2K/Q-1)$.
- 4 Suomen Pankin kiertokirje nro 4/31.12.1957.
- 5 Lisäkoroasta vapaan rediskonttausoikeuden myöntämisellä Suomen Pankki antoi rahalaitoksille mahdollisuuden käyttää ottolainauksen lisäys luotonannon laajentamiseen (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1958, s. 3).

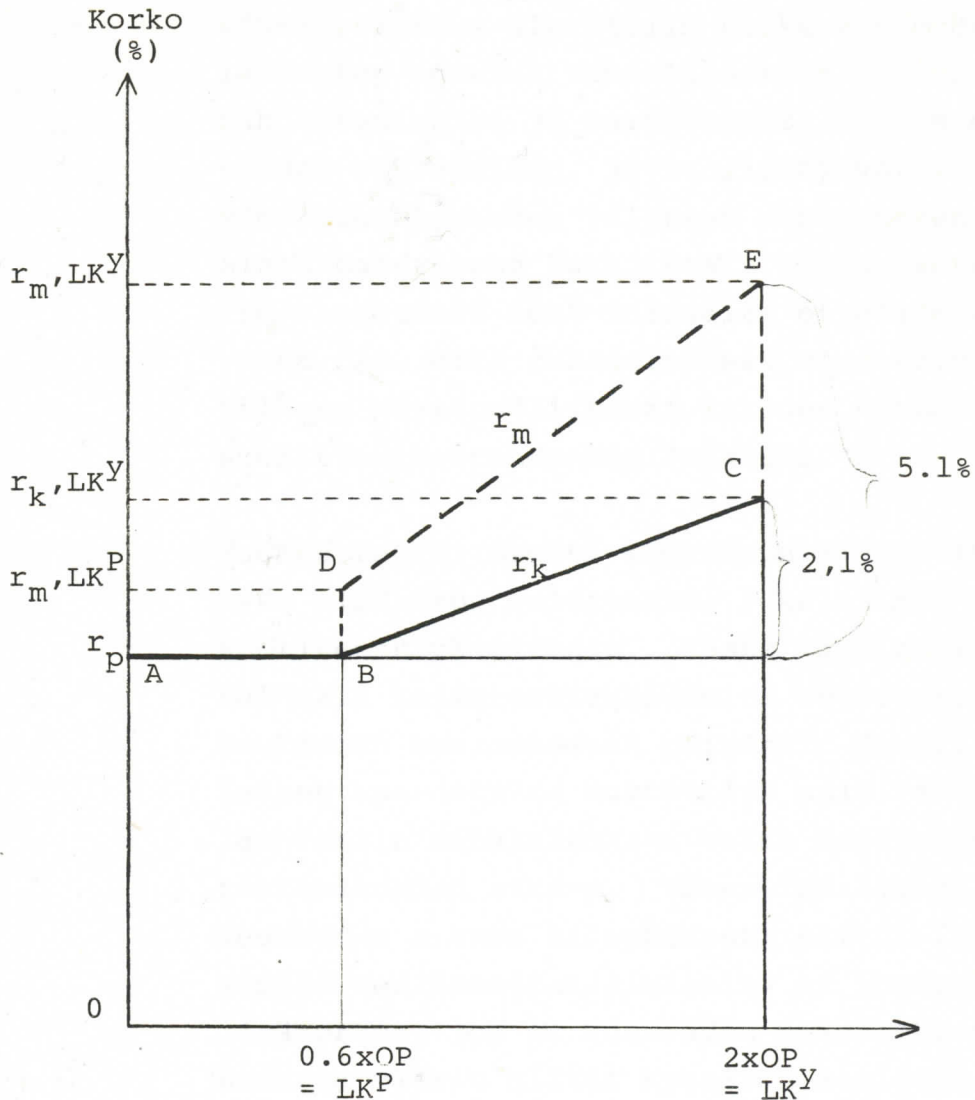
Toukokuun alusta 1958 Suomen Pankki kevensi kokonaisuudessaan rediskonttausehtoja ja vapautti rahalaitokset maksamasta lisäkorkoa suunnilleen siitä rediskonttausmäärästä, jota silloisen luottovolyymin ylläpitäminen edellytti. Perusteena rahapolitiikan keventämiselle oli työllisyyden ja taloudellisen aktiviteetin turvaaminen laskusuhdanteessa. Uusien rediskonttausohjeiden¹⁾ mukaan lisäkorkoa ei peritty, jos rahalaitoksen velka Suomen Pankille oli enintään 60 % rahalaitoksen omien varojen määrästä. Rahalaitoksen kokonaisvelan ylittäessä edellä mainitun limiitin, Suomen Pankki peri velasta lisäkorkoa tasaisesti ylenevän asteikon mukaan. Jos rahalaitoksen kokonaisvelka oli omien varojen määräinen, lisäkorko oli 0.6 % koko velasta; jos velka oli puolitoistakertainen omiin varoihin verrattuna, lisäkorko oli 1,35 % koko velasta; ja jos velka oli yhtä suuri kuin omien varojen kaksinkertainen määrä, lisäkorko oli 2,1 % koko velasta.²⁾ Lisäkorkoasteikko on graafisesti esitetty kuviossa 6.

Kevennyksen johdosta Suomen Pankki katsoi tarpeettomiksi ne lisäkorkoa koskeneet helpotukset, jotka siihen asti oli myönnetty rahalaitoksille, joiden rediskonttaukset olivat lyhytaikaisia. Rahalaitosten, joiden velka ylitti omien varojen kaksinkertaisen määrän, oli kuitenkin neuvoteltava rediskonttausehdoista erikseen Suomen Pankin kanssa, koska lisäkoron enimmäissuuruus oli pankkivaltuusmiesten päätöksellä samalla alennettu 5 prosentista 3 prosenttiin toukokuun alusta lukien.³⁾

-
- 1 Suomen Pankin kiertokirje nro 1/26.4.1958
- 2 Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $1.5x(K/Q-0.6)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $1.5x(2K/Q-0.6)$, kun K on kokonaisvelka ja Q oma pääoma.
- 3 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1958, s. 4.

Kuvio 6.

Rediskonttausten lisäkorkoasteikko toukokuun alusta
1958 joulukuun loppuun 1959.

- ABC = Rediskonttovelan keskikorkoasteikko (r_k)
 ABDE = " marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = Peruskorkoinen rediskonttauskiintiö
 LK^Y = Rediskonttovelan määrä, jolla lisäkorko nousee ylärajalleen
 r_p = Rediskonttovelan peruskorko
 r_k, LK^Y = " keskikorko, kun velka on LK^Y
 r_m, LK^P = " marginaalikoron vähimmäistaso, kun velka ylittää luottokiintiön LK^P
 r_m, LK^Y = Rediskonttovelan marginaalikorko, kun velka on LK^Y = marginaalikoron enimmäistaso

Lisäkorkoa laskettaessa rediskonttausvelasta vähennettiin em. saha- ja vientivekselien lisäksi toukokuun alusta lukien määrä, joka vastasi valtion saamaa ja nostamaa luottoa¹⁾ rahalaitoksilta tammi-kuussa 1958 tehdyn sopimuksen mukaan. Kesäkuussa vähennysoikeus ulotettiin koskemaan myös rahalaitosten antamaa vekseliluottoa juustovarastojen rahoittamiseksi ja marraskuussa niihin metsäteollisuuden vekseleihin, jotka liittyivät valtion ja vientiteollisuuden väliseen sopimukseen ylimääräisistä paperipuun hakkuista. Seurauksena kaikista lievennyksistä sekä toisaalta ottolainauksen kasvusta oli, että rahalaitokset vapautuivat toukokuun jälkeen käytännöllisesti katsoen kokonaan lisäkoron suorittamisesta Suomen Pankille.¹⁾

Suomen Pankki muutti toukokuun alusta 1958 lähtien myös lisäkoron veloitusta, joka siihen saakka oli suoritettu päivittäin. Tästä lähtien lisäkorot kultakin kalenterikuukaudelta veloitettiin seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Samalla lisäkoron laskentaperusteita muutettiin niin, että lisäkorko laskettiin rahalaitoksen velan keskimäärästä kalenterikuukauden aikana. Täten rahalaitos, joka kuukauden aikana tilapäisesti ylitti lisäkoroista vapaan rediskonttauslimiitin, ei joutunut suorittamaan lisäkorkoa, jos se kuukauden muina päivinä vähintään samassa määrin alitti kyseisen limiitin.²⁾

Lokakuun alusta³⁾ 1958 rediskonttauskoron määräytymistä muutettiin olennaisesti. Kyseisestä

-
1	Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1958, s. 4
2	Suomen Pankin kiertokirje nro 1/26.4.1958
3	" " " " 2/26.4.1958

ajankohdasta lähtien Suomen Pankki alkoi soveltaa yhtä yhtenäistä peruskorkoa rahalaitosten vekseleitä rediskontattaessa pankkivaltuusmiesten 17.9.1958 tekemän päätöksen perusteella. Aikaisemmin vekselien "lisäkoroton" rediskonttokorko oli sama kuin se korko, millä rahalaitokset olivat vekselit alunperin diskontanneet.¹⁾ Samassa yhteydessä johtokunnan valtuudet periä lisäkorkoa rahalaitoksen kokonaisvelan kuukausikeskimäärästä Suomen Pankille vahvistettiin edelleen enintään 3 prosentiksi.²⁾

Rahamarkkinoiden vuonna 1959 edelleen keventyessä Suomen Pankki sopi liikepankkien kanssa siitä, että nämä ottivat kokonaan tai osittain hoitaakseen Suomen Pankin omien luottoasiakkaiden luotontarpeen.

3.2.4 Kassaobligaatioiden termiinikauppojen ehdot vuonna 1959

Ensimmäistä kertaa sodan jälkeen Suomen Pankki alkoi vuonna 1959 myöntämään keskuspankkiluottoa myös obligaatioiden termiinikauppojen muodossa.³⁾ Perustan kaupoille loi valtion vuonna 1958 liikkeeseen laskema ja liikepankkien merkitsemä 30 milj. markan suuruinen kassaobligaatiolaina. Liikepankkien kesken laina jakautui seuraavasti.⁴⁾

	mmk	%
HOP	3.0	10.0
KOP	8.5	28.3
SYP	8.5	28.3
SKOP	<u>10.0</u>	<u>33.3</u>
YHT.	30.0	100.0

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 4/18.9.1958
2	Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1958, sivu 14
3	Suomen Pankin kiertokirje nro 6/30.12.1958
4	Suomen obligaatiokirja vuodelta 1959

Obligaatiokauppojen avulla, joita Suomen Pankki ilmoitti tekevänsä 2.1.1959 alkaen, pyrittiin luomaan yksinkertainen ja tarkoituksenmukainen menettely niiden vaihteluiden tasoittamiseksi, joita nimenomaan kuukausien vaihteissa esiintyi rahalaitosten kassantarpeessa.¹⁾ Toisaalta liikepankkien halukkuutta ostaa kyseiset obligaatiot lisättiin Suomen Pankin sitoumuksella tehdä näillä obligaatioilla peruskorkoisia termiinkauppoja.²⁾ Kauppoihin ei sovellettu niitä erikoismääräyksiä, jotka koskivat rahalaitosten velkaa Suomen Pankille.

Suomen Pankin liikepankilta ostamat kassaobligaatiot oli lunastettava takaisin 14 päivän kuluessa. Suomen Pankin ostokurssina oli obligaatioiden nimellisarvo. Liikepankin lunastuskurssi määräytyi siten, että nimellisarvoon lisättiin alla olevan taulukon mukainen korko siltä ajalta, jonka obligaatioerä oli yhtäjaksoisesti ollut Suomen Pankin omistuksessa.

Korkopäivien luku	Korkokanta p.a.
1 - 5	6 1/2 %
6 - 8	6 3/4 "
9 - 11	7 "
12 - 14	7 1/4 % (= rediskonttaus korko)

Kuten termiinien lyhytaikaisuudesta ilmeni, kassaobligaatiokaupat olivat tarkoitettut vain tilapäisen kassanvahvistuksen hankintaan. Liikepankin lunastettua kaikki myymänsä obligaatioerät se voi tehdä uusia obligaatiokauppoja aikaisintaan 16 päivän kuluttua viimeisestä lunastuksesta. Aika, jona liikepankin myymiä kassaobligaatioita oli Suomen Pankin omistuksessa, sai yhteensä olla enintään 90 päivää

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1958, s. 5
2 Puntila (1972), s. 31

kalenterivuodessa.¹⁾

Valtion päätettyä laskea liikkeeseen vielä toisen 30 milj. markan määräisen lainan (vuoden 1959 kassaobligaatiolainan) Suomen Pankki ilmoitti, että se 16.6.1959 lähtien ostaa rediskonttaavilta rahalaitoksilta tämän lainan obligaatioita ehdoin, joita samasta ajankohdasta sovelletaan myös vuoden 1958 kassaobligaatiolainaan. Uudet ehdot olivat:²⁾

Suomen Pankin soveltamana ostokurssina oli obligatioiden nimellisarvo. Lunastuskurssi määräytyi siten, että nimellisarvoon lisättiin alla mainittu korko siltä ajalta, jonka obligaatiot olivat olleet Suomen Pankin omistuksessa.

Korkopäivien luku koronveloituskautena	Korko (vuotta kohden)
1 - 3	5 3/4 %
4 - 6	6 %
7 - 9	6 1/4 %
10 - 15	6 1/2 %
16 - 31	6 3/4 % (=rediskont- tauskorko)

Aikaa, jona rahalaitosten myymiä kassaobligaatioita oli Suomen Pankin omistuksessa, pidennettiin ja se sai nyt olla enintään yhteensä 120 päivää vuodessa.

Vuonna 1959 obligaatioiden termiinikauppoja rahalaitoksilla oli syys-joulukuun aikana.

---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 6/30.12.1958
2 " " " " 4/16.6.1959

3.2.5 Yhteenvetotaulukko lisäkorkoasteikoista 1950-luvulta

Keskuspankkiluoton eli rediskonttovelan lisäkorkoasteikkojen parametrit 1950 luvulta on yhteenvetona esitetty taulukossa 1. Taulukkoon on aikajärjestyksessä merkitty peruskorkoisen keskuspankkivelan määrä (LK^P), keskuspankkivelan enimmäismäärä tai se määrä, jolla lisäkorko nousee ylärajalleen (LK^Y) sekä tätä vastaava keskikorko (r_k, LK^Y). Marginaaliskorkoasteikolta on merkitty kiintiön ylityksestä aiheutuva alin korko (r_m, LK^P) sekä ylin korko (r_m, LK^Y).

Keskuspankkiluoton kiintiöiden jakoperuste, kunkin liikepankin oman pääoman määrä¹⁾, pysyi ennallaan koko 1950 luvun ajan. Omien varojen suhteellisen määrän vaihtelun ja yhden pankkifuusion johdosta eri pankkien kiintiöosuudet jonkin verran muuttuivat. Seuraavassa asetelmassa on esitetty pankkikohtaisten kiintiöosuuksien kehitys 1950-luvulla.

Pankki	Kiintiöosuus 1.5.1950	Kiintiöosuus 31.12.1959	Kiintiöosuuden muutos 50-luvulla
HOP	8.9 %	7.1 %	- 1.8 %-yks.
KOP	38.5 "	38.1 "	- 0.4 "
OKO	5.6 "	11.5 "	+ 5.9 "
PYP	38.7 "	37.4 "	- 1.3 "
SKOP	5.7 "	5.0 "	- 0.7 "
ÅAB	1.2 "	0.9 "	- 0.3 "
SMOP ²⁾	1.4 "	- "	- 1.4 "
YHT.	100.0 %	100.0 %	± 0 %-yks.

1 Omiin varoihin luettiin osakepääoma, vararahastot, osakeantitilin saldo sekä voitto- ja tappiotilin se määrä, joka sanotulle tilille oli vuosikokouksessa päätetty jättää (Suomen Pankin kirje liikepankeille 19.2.1951).

2 Suomen Maatalous-Osake-Pankki (lyhenne SMOP) yhdistettiin vuonna 1958 Kansallis-Osake-Pankkiin.

Taulukko 1: Keskuspankkiluoton kiintiöt, rediskontto-korko sekä lisäkorkoasteikko vuoden 1947 lokakuusta vuoden 1959 loppuun.

Lähtien	LK ^P	LK ^Y	r_k, LK^Y	r_m, LK^P	r_m, LK^Y	r_p
1947 lokakuu	2.0xOP	2.0xOP	r_p	r_p	r_p	
1949 helmikuu	2.0xOP	2.0xOP	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	6.75
1949 heinäkuu	2.0xOP	2.0xOP	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	5.75
1950 toukokuu	1.0xOP	1.0xOP	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	$r_p - 0.5$	5.75
1950 lokakuu	0	1)	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	5.75
1950 marraskuu	0	1)	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	7.75
1951 maaliskuu	1.0xOP	1)	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	$r_p + 0.5$	7.75
1951 heinäkuu	1.0xOP	1)	$r_p + 0.5$	∞	$r_p + 0.5$	7.75
1951 joulukuu	1.0xOP	1)	$r_p + 0.5$	∞	$r_p + 0.5$	5.75
1952 kesäkuu	1.4xOP $\pm \Delta T$	1)	$r_p + 3.0$	$r_p + 0.5$	$r_p + 3.0$	5.75
1956 huhtikuu ²⁾	1.0xOP	1)	$r_p + 3.0$	$r_p + 0.5$	$r_p + 3.0$	6.50
1956 syyskuu ²⁾	1.0xOP	1)	$r_p + 1.0$	$r_p + 1.0$	$r_p + 1.0$	6.50
1956 marraskuu ²⁾	1.0xOP	1)	$r_p + 1.0$	$r_p + 1.0$	$r_p + 1.0$	7.50
1957 elokuu	0	3.33xOP	$r_p + 5.0$	r_p	$r_p + 10.0$	7.50
1957 elokuu ³⁾	1.0xOP	4.33xOP	$r_p + 5.0$	$r_p + 1.5$	$r_p + 11.5$	7.50
1958 toukokuu	0.6xOP	2.0xOP	$r_p + 2.1$	$r_p + 0.9$	$r_p + 5.1$	7.50
1958 lokakuu	0.6xOP	2.0xOP	$r_p + 2.1$	$r_p + 0.9$	$r_p + 5.1$	7.25
1959 huhtikuu- joulukuu	0.6xOP	2.0xOP	$r_p + 2.1$	$r_p + 0.9$	$r_p + 5.1$	6.75

OP = oma pääoma, r_p = rediskonttokorko, ΔT = talletusten muutos (kasvu -, vähennys +)

- 1) Rediskonttauksilla ei ollut ehdotonta ylärajaa. Liiallista velkaantumista jarrutti mahdollisuus joutua Suomen Pankin valvontaan sekä velvollisuus tietojen lähettämiseen suurten asiakkaiden luotoista.
- 2) Asteikkoja sovellettiin rediskonttauksia vain vähän käyttäviin pankkeihin. Muihin sovellettiin edelleen kesäkuun 1952 asteikkoa.
- 3) Asteikkoa sovellettiin rediskonttauksia vain vähän käyttäviin pankkeihin.

3.3 Rediskonttausehdot vuosina 1960 - 1969

Vuoden 1960 alkuun mennessä Suomen Pankki oli lähes kokonaisuudessaan lopettanut luotonannon yksityisille asiakkailleen siirtämällä nämä muiden pankkien asiakkaiksi. Näin historiallista perua oleva liikepankkitoiminto päättyi Suomen Pankissa ja mahdollisti pankin keskittymisen rahapolitiikan hoitamiseen.¹⁾

Rediskonttauspolitiikan tehostamiseksi ja rahapolitiikan ulottamiseksi liikepankkien ulkopuolelle Suomen Pankki otti vuosiksi 1961 - 1962 käyttöön kaikkia rahalaitoksia koskeneet kassavarantotalleukset. Vuoden 1963 alkupuolella luovuttiin rediskonttausoikeuden määräytymisestä suhteessa liikepankkien omiin pääomiin ja siirryttiin järjestelmään, jossa kullakin rahalaitoksella oli markkamääräinen rediskonttauskiintiö. Samalla keskusrahallaitoksina toimivien pankkien suhteellista osuutta kiintiöistä lisättiin (1963, 1967).

Rediskonttausehtojen säätelyn osoittauduttua riittämättömäksi Suomen Pankki sovelsi 1960-luvun puolivälissä antolainauslimiittiä sekä antolainauksen kasvutavoitetta tavanomaisen lisäkorkojärjestelmän ohella. Kannustimena tavoitteiden saavuttamiseksi käytettiin rediskonttausten lisäkorkojen palautusta sekä rediskonttokoron alennusta. 1960-luvun loppupuolella käytettiin keskuspankkiluoton säätelyn lisäksi kassavarantotalletuksia (1967-69) sekä antolainaussuhdetta (1969-70), joka rajoitti pankkien antolainauksen kasvun tietyksi prosentiksi ottolainauksen kasvusta.

---

1 Valvanne (1965), s. 31 ja Pankkivaltuusmiesten kertomukset vuosilta 1960-1962.

Kiintiömääräysten alainen keskuspankkivelka myönnettiin edelleen pääasiassa rediskonttausten muodossa, minkä lisäksi otettiin huomioon pankkien shekkitulilla Suomen Pankissa oleva velka tai saatava. Vuodesta 1968 keskuspankkivelkaan luettiin myös rahalaitoksen Suomen Pankissa pitämän indeksitasauksittain velkasaldo tai siitä vähennettiin tilin saatavasaldo. Lisäkorkoa laskettaessa velasta sai vähentää Suomen Pankissa olleet kassavarantotalletukset kokonaisuudessaan (1961-62) tai puolet niiden määrästä (1967-70).

Kiintiömääräysten ulkopuolella pankkien kanssa tehtiin lyhytaikaisia peruskorkoisia obligaatioiden termiinkauppoja koko 1960 luvun ajan pankkien kuukauden sisäisten maksuvalmiusvaihteluiden helpottamiseksi. Lisäksi Suomen Pankki teki poikkeuksellisesti obligaatioiden tilapäisiä ja ylimääräisiä termiinkauppoja peruskorkoa korkeammalla korolla pankkien maksuvalmiuskriisien hoitamiseksi rediskonttauskattojen voimassa ollessa. Vuonna 1968 otettiin käyttöön viiden vuoden ajaksi peruskorkoiseihin obligaatiokauppoihin perustuva rahoitusjärjestely, jolla Suomen Pankki tuki asuntorakennustuotannon rahoitusta.¹⁾

3.3.1 Kiintiöt ja lisäkorkoasteikot 1960.1 - 1962.3

Vuoden 1960 alusta Suomen Pankki alensi lisäkoroasta vapaan rediskonttauslimiitin 60 prosentista 30 prosenttiin kunkin pankin omien varojen määrästä.²⁾

1 Suomen Pankin ohjesäännön mukaan luottoa obligaatioita vastaan sai antaa enintään pankin omien varojen puoleen määrään asti. Tämä säännös on rajoittanut obligaatioluoton laajemman käytön keskuspankkiluoton myöntämismuotona, Valvanne (1965), s. 47.

2 Suomen Pankin kiertokirje nro 6/11.12.1959.

Tällä toimenpiteellä pyrittiin siihen, että pankit parantaisivat maksuvalmiuttaan ja siten varautuisivat turvaamaan luotonannon jatkuvuuden suhdanteiden heikentyessä.¹⁾

Rahalaitoksen kokonaisvelan ylittäessä edellä mainitun limiitin Suomen Pankki peri velasta lisäkorkoa tasaisesti ylenevän asteikon mukaan siten, että rahalaitoksen kokonaisvelan ollessa puolet omien varojen määrästä, lisäkorko oli 0.3 % koko velasta ja velan ollessa omien varojen määräinen, lisäkorko oli 1.05 % koko velasta.²⁾ Jos rahalaitoksen kokonaisvelka ylitti omien varojen määrän, sen oli neuvoteltava erikseen rediskonttausehdoista Suomen Pankin kanssa.³⁾ Lisäkorkoasteikko on esitetty graafisesti kuviossa 7.

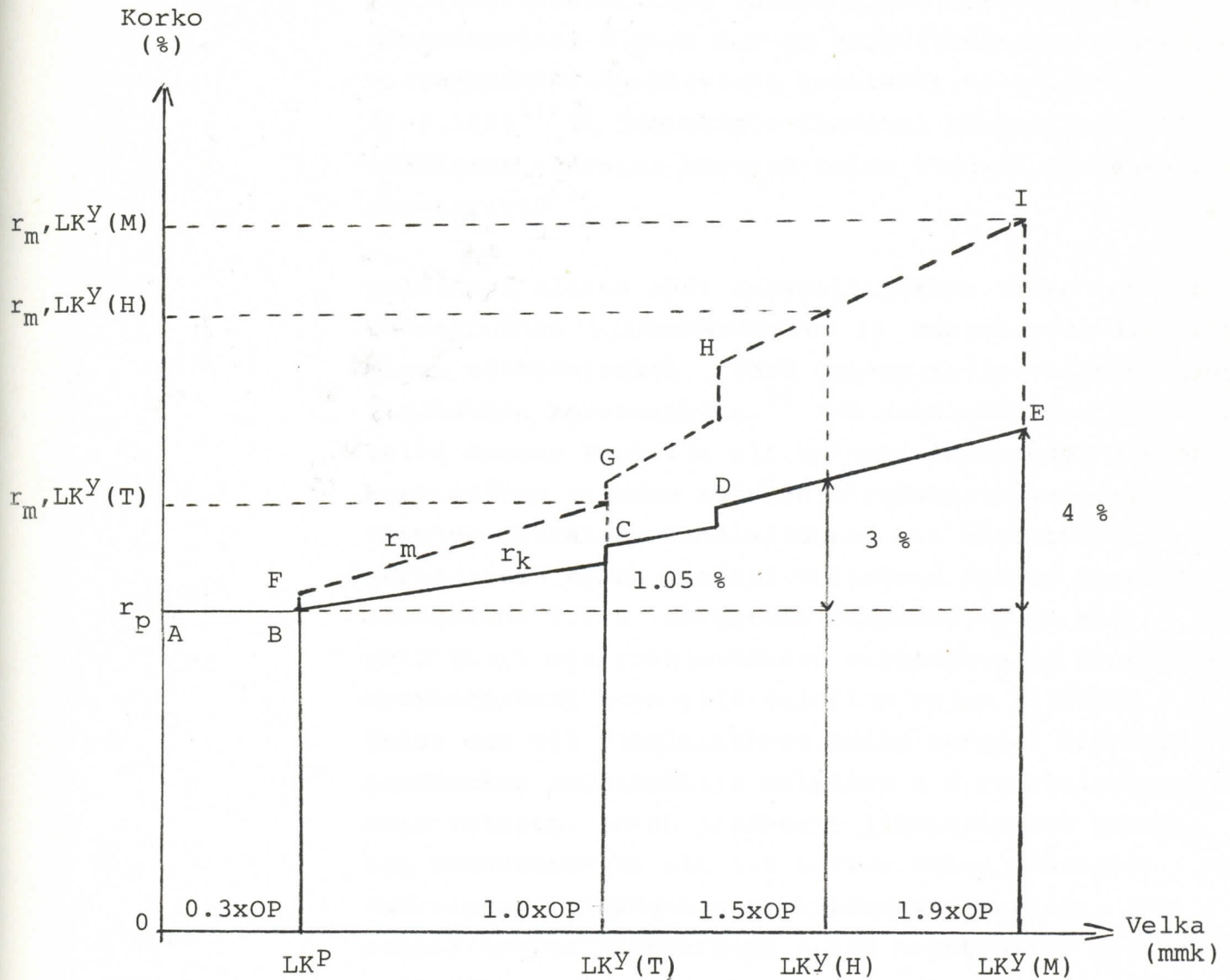
Vuoden 1960 alusta, kun peruskorkoiset kiintiöt olivat 30 % kunkin pankin omasta pääomasta, kiintiöiden pankkikohtainen markkamäärä ja jakautuma oli seuraava:

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma
HOP	4.0	7.1 %
KOP	21.4	38.1 "
OKO	6.5	11.5 "
PYP	21.0	37.4 "
SKOP	2.8	5.0 "
ÅAB	0.5	0.9 "
Yhteensä	56.2	100.0 %

-
- 1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1960, s. 4. Vuoden 1959 jälkipuolella alkanut pankkien maksuvalmiuden heikkeneminen jatkui koko vuoden 1960 ajan ottolainauksen varsin huomattavasta kasvusta huolimatta. Pääsyyinä tähän olivat pankkien liialliset luottolupaukset
  - 2 Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $1.5x(K/Q-0.3)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $1.5x(2K/Q-0.3)$, jossa K on kokonaisvelka ja Q on oma pääoma.
  - 3 Omien varojen ylittävältä osalta sovellettiin portaittai kasvavaa lisäkorkoa, joka nousi enimmäismääräänsä 3 prosenttiin, kun rediskonttausten määrä oli 150 % rahalaitoksen omista varoista. Tätä asteikkoa sovellettiin heinäkuun alusta 1960.

Kuvio 7:

Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko vuoden 1960
alusta maaliskuun loppuun 1962

- ABCDE = Keskuspankkivelan keskiporkoasteikko (r_k)
 AFGHI = " marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = Peruskorkoinen (r_p) kiintiö
 $LK^Y(T)$ = Keskuspankkivelan lisäkoron yläraja tammikuun alusta 1960
 $LK^Y(H)$ = Keskuspankkivelan lisäkoron yläraja heinäkuun alusta 1960
 $LK^Y(M)$ = Keskuspankkivelan lisäkoron yläraja marraskuun alusta 1960

Syyskuussa 1960 Suomen Pankin johtokunta esitti pankkivaltuusmiehille rediskonttauksista perittävän lisäkoron korottamista 3 prosentin enimmäismäärästä 4 prosenttiin. Aiheen korottamiseen antoivat erään liikepankin huomattavan suuret, omat varat ylittävät rediskonttaukset sekä varautuminen antolainauksen odotettavissa olevan kasvun jarruttamiseen. Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät korotetut valtuudet 14.9.1960¹⁾ ja johtokunta ilmoitti pankeille, että lisäkoron ylärajan korotus tulee voimaan marraskuun alusta 1960²⁾.

Helmikuun alusta 1961 rahapolitiikkaa tiukennettiin suhdanteiden ylikuumenemisen ja maksutaseen heikentymisen välttämiseksi. Tämä toteutettiin rediskonttausten lisäkorkoa korottamalla.³⁾ Jos rahalaitoksen kokonaisvelka Suomen Pankille oli kalenterikuukauden aikana keskimäärin enemmän kuin 30 % rahalaitoksen omien varojen määrästä, rahalaitoksen oli maksettava varsinaisen koron lisäksi velastaan Suomen Pankille lisäkorkoa 2.5 % laskettuna määrästä, joka oli yhtä suuri osa rahalaitoksen kokonaisvelan kuukausikeskimäärästä kuin yllä mainitun rajan ylittävä velan osa oli rahalaitoksen omien varojen määrästä.⁴⁾ Lisäkorkoa veloitettiin enintään 4 % rahalaitoksen koko velasta, johon lisäkorko lineaarisesti nousi, kun kokonaisvelka oli 1.9 kertaa omien pääomien suuruinen. Lisäkorkoa ei kuitenkaan peritty, jos rahalaitoksen katevarojen suhde katettaviin sitoumuksiin täytti Suomen Pankin asettamat ehdot.⁵⁾ Tällä

-
- 1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1960, s. 12.
  - 2 Suomen Pankin kiertokirje no. 4/29.10.1960. Lisäkorko nousi 4 prosenttiin, kun rahalaitoksen rediskonttaukset olivat 90 % sen omia varoja suuremmat.
  - 3 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1961, s. 3-4.
  - 4 Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $2.5x(K/Q-0.3)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $2.5x(2K/Q-0.3)$, jossa K on kokonaisvelka ja Q on oma pääoma.
  - 5 Suomen Pankin kiertokirje nro 1/31.1.1961.

ei kuitenkaan ollut käytännön merkitystä, sillä pankit eivät täyttäneet Suomen Pankin niiden maksuvalmiudelle tätä kautta asettamia ehtoja.¹⁾

3.3.2 Kassavarantotalletukset ja keskuspankkiluoton ehdot 1962.4 - 1963.4

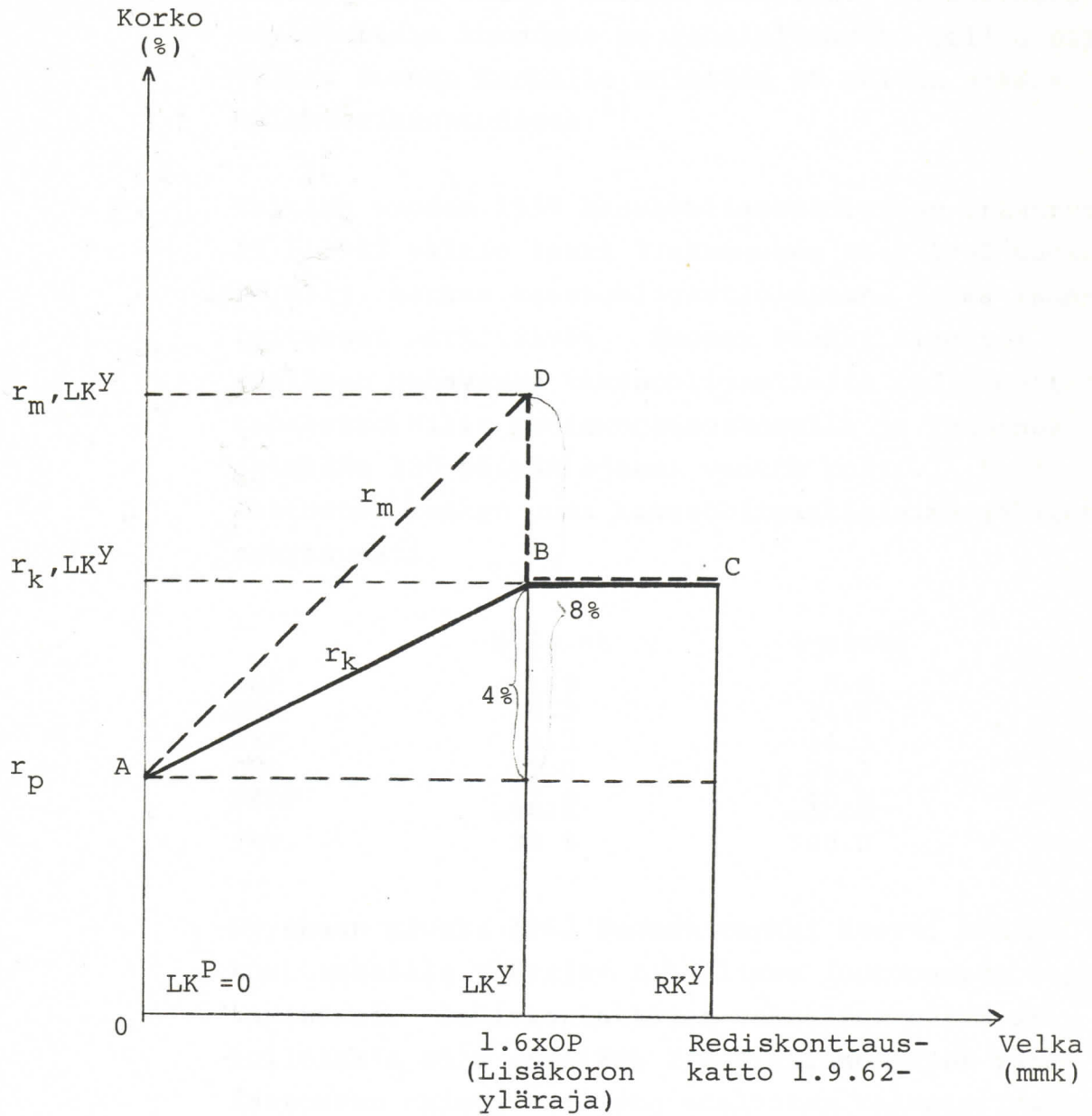
Saadakseen rajoitettua kaikkien rahalaitosten luotonantoa Suomen Pankki solmi huhtikuun lopussa 1961 pankkien kanssa kassavarantosopimuksen. Sen mukaan rahalaitokset sitoutuivat tallettamaan osan toukokuun 1961 - huhtikuun 1962 aikana tapahtuneesta talletusten kasvusta Suomen Pankkiin.¹⁾

Huhtikuun lopussa 1962 Suomen Pankki poisti lisäkoroista vapaan rediskonttausoikeuden rahalaitosten keskuspankkivelan edelleen rajoittamiseksi. Tämä merkitsi lisäkoron kasvua $3/4$ prosenttiyksiköllä. Rahalaitosten oli nyt maksettava varsinaisen koron lisäksi päivittäisestä kokonaisvelastaan lisäkorkoa 2.5% vuodessa laskettuna määrästä, joka oli yhtä suuri osa rahalaitoksen kokonaisvelasta kuin tämä velka oli rahalaitoksen omien varojen määrästä. Lisäkorkoa veloitettiin kuitenkin enintään 4% koko velasta, johon lisäkorko lineaarisesti nousi, kun kokonaisvelka oli 1.6 kertaa omien pääomien suuruisen.²⁾ Lisäkorkoasteikko on esitetty graafisesti kuviossa 8. Huhtikuussa myös kassavarantosopimusta jatkettiin vuodeksi eteenpäin. Marraskuussa 1962 Suomen Pankki kuitenkin palautti kaikki kassavarantotalletukset heikentyneen ottolainauskehityksen takia.³⁾

-
- 1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1961, s. 4.
- 2 Suomen Pankin kiertokirje nro 1/29.3.1962. Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $2.5xK/Q$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $5.0xK/Q$, jossa K on kokonaisvelka ja Q on oma pääoma.
- 3 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1962, s. 4-5.

Kuvio 8.

Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko huhtikuun alusta 1962 huhtikuun 23 päivään 1963

- ABC = Keskuspankkivelan keskiporkoasteikko (r_k)
 ADBC = " marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^Y = " määrä, jolla lisäkorko nousee ylärajalleen
 RK^Y = Keskuspankkivelan enimmäismäärä = rediskonttaus-katto
 LK^P = Keskuspankkivelan peruskorkoinen kiintiö

Huhtikuun 28 päivästä lukien em. rediskonttausehtoja lievennettiin siten, että lisäkorkoa määrättäessä rahalaitos sai vähentää kokonaisvelastaan Suomen Pankille varat, jotka se oli tallettanut erityiselle kassavarantotilille Suomen Pankkiin. Lisäkorosta vapautettiin kokonaan ne rahalaitokset, joilla oli velkaa Suomen Pankille enintään 10 päivän aikana kalenterikuukaudessa.¹⁾

Valtion vuoden 1959 kassaobligaatiolainan eräännyttyä 15.5.1962 valtio laski liikkeeseen 28.6.1962 uuden 30 milj. markan kassaobligaatiolainan, jonka rahalaitokset merkitsivät. Suomen Pankki ilmoitti edelleen ostavansa kassaobligaatioita rediskonttaavilta rahalaitoksilta rediskonttauskorolla ja yhteensä enintään 120 päivän ajaksi vuotta kohti.²⁾ Rahalaitosten kesken uusi kassaobligaatiolaina jakautui seuraavasti.

	milj.mk	%-osuus
HOP	1.5	5.0
KOP	4.2	14.0
PYP	4.3	14.3
OKO	8.0	26.7
SKOP	<u>12.0</u>	<u>40.0</u>
YHT.	30.0	100.0

Syyskuun alusta 1962 Suomen Pankki asetti rediskonttauksille ylärajan liiallisen luotonannon rajoittamiseksi. Rediskontattujen vekselien määrä sai kulloinkin olla enintään 240 % asianomaisen rahalaitoksen omista varoista edellisen kalenterikuukauden lopussa. Näin laskettua rediskonttausten enimmäismäärää tarkistettiin kuitenkin kuukausittain siten,

---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 2/27.4.1962
 2 " " " " 4/21.6.1962

1. että sitä lisättiin summalla, joka oli puolet asianomaisen rahalaitoksen yleisöltä vastaanottamien varsinaisten talletusten määrässä edellisenä kalenterikuukautena tapahtuneesta vähennyksestä tai vastaavasti vähennettiin summalla, joka oli puolet edellä tarkoitettujen talletusten lisäyksestä, sekä
2. että sitä lisättiin samalla summalla, millä asianomaisen rahalaitoksen ulkomaisilta rahalaitoksilta ottamat ulkomaanrahan määräiset talletukset vähenivät edellisenä kalenterikuukautena, tai vastaavasti vähennettiin samalla summalla, millä tarkoitettut talletukset lisääntyivät.¹⁾

Kaavan muodossa esitettynä rediskonttauskatto oli seuraava:

Rediskonttauskatto =

	2.4 x	pankin oma pääoma		
plus	0.5 x	yleisötalletusten vähennys		
tai miinus	0.5 x	"	lisäys	
plus	1.0 x	ulkomaisten talletusten vähennys		
tai miinus	1.0 x	"	"	lisäys

3.3.3 Kiintiöjärjestelmän uudistus 1963 ja keskuspankkiluoton ehdot 1963.4 - 1965.4

Vuoden 1963 alkupuolella oli saavutettu suurin piirtein ne tavoitteet, joihin rediskonttausten rajoittamisella oli pyritty. Tähän perustuen Suomen Pankki huhtikuun 24 päivästä lukien päätti muuttaa

rediskonttausehtoja siten, että rahalaitoksille annettiin tietty lisäkorosta vapaa rediskonttausoikeus ja että lisäkorkoasteikon jyrkkyyttä vähennettiin. Myös rediskonttauskattoa alennettiin, koska Suomen Pankki piti sitä liian korkeana.¹⁾ Samalla siirryttiin omiin pääomiin suhteutetuista rediskonttauskiintiöistä markkamäärinä määritelyihin rediskonttauskiintiöihin. Huhtikuusta 1963 huhtikuuhun 1966 sovelletetun lisäkorkoasteikon yleinen muoto on esitetty kuviossa 9.

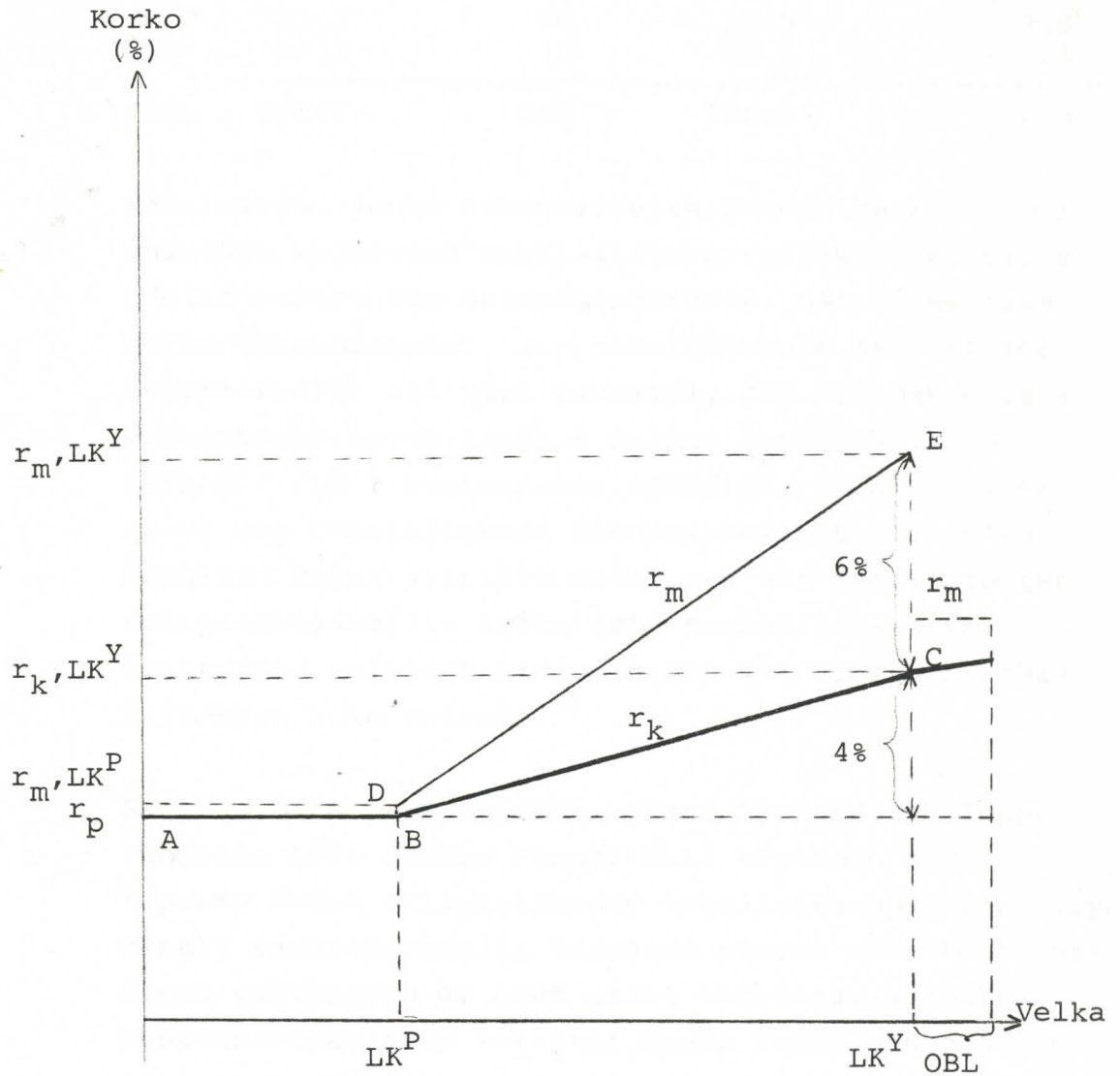
Uudessa kiintiöjärjestelmässä Suomen Pankki siirtyi rediskonttausoikeuden markkamääräiseen määrittelyyn vahvistamalla rediskonttausten enimmäismäärät kullekin rahalaitokselle erikseen. Pankkikohtaisia enimmäismääriä määrättäessä kiinnitettiin huomiota lähinnä kunkin rahalaitoksen sitoumusten suuruuteen. Suhteellisesti suurimmat rediskonttausmäärät sallittiin niille rahalaitoksille, jotka toimivat keskusrahallaitoksina. Näin aikaisempaa omiin pääomiin perustuvaa rediskonttausoikeuden suhteellista jakautumaa jonkin verran tasoitettiin. Ohjeiden mukaan kaikkien rahalaitosten rediskonttauksien yhteismäärä voi olla enintään 545 milj. markkaa.²⁾

Rediskontattujen vekselien määrä sai eri rahalaitosten osalta olla enintään seuraava:

-
- 1 Suomen Pankki lähti siitä, että maksutaseen kehitystä ajatellen ei voitu sallia sellaista luotonannon yleistä laajentamista, mikä johtaisi rediskonttausten pysyvään lisäämiseen. Rahalaitosten tuli rajoittaa antolainauksensa kasvu ottolainauksen sallimiin puitteisiin (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1963, s. 4).
- 2 Suomen Pankin kiertokirje nro 4/23.4.1963.

Kuvio 9 :

Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko huhtikuun 24 päivästä 1963 huhtikuun loppuun 1966

- ABC = Keskuspankkivelan keskikorkoasteikko (r_k)
 ABDE = Keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = Peruskorkoinen rediskonttauskiintiö
 LK^Y = Rediskonttausten enimmäismäärä
 OBL = Ylimääräisiin obligaatiokauppoihin perustuva keskuspankkivelka (korolla r_p+5)

	Lisäkoroton määrä milj. mk	Enimmäis- määrä milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisemmasta jakautumasta
KOP	60.0	180	33.0	- 5.1
PYP	60.0	180	33.0	- 4.4
HOP	13.3	40	7.4	+ 0.3
ÅAB	1.7	5	0.9	+ 0.0
SKOP	23.3	70	12.8	+ 7.8
OKO	23.3	70	12.8	+ 1.3
YHT.	181.6	545	100.0	0.0

Rahalaitos, jonka kokonaisvelka Suomen Pankille oli enintään kolmannes rahalaitoksen rediskonttauksille edellä asetetusta enimmäismäärästä, oli vapaa lisäkoron maksamisesta. Jos rahalaitoksen päivittäinen kokonaisvelka oli tätä suurempi, sen oli maksettava varsinaisen koron lisäksi Suomen Pankille lisäkorkoa¹⁾ 0.5 % kuukaudessa määrästä, joka oli yhtä suuri osa rahalaitoksen kokonaisvelasta kuin yllä mainitun rajan ylittävä velan osa oli rahalaitoksen rediskonttauksille asetetusta enimmäismäärästä. Lisäkorkoa veloitettiin enintään 4 % vuodessa rahalaitoksen koko velasta.²⁾

Rahalaitosten keskuspankkiaseman kiristyttyä loppuvuodesta 1964 Suomen Pankki otti käyttöön syyskuun lopusta uuden obligaatioiden termiinkauppajärjestelyn. Mikäli rahalaitoksella voimassa olleen rediskonttauskaton puitteissa ei enää ollut tarvittavaa rediskonttausvaraa edes kassatarpeensa kausiluontoisille ja tilapäisille vaihteluille, Suomen Pankki oli valmis määrätyin edellytyksin tukemaan sen maksuvalmiutta tilapäisin obligaatiokaupoin. Obligaatiot Suomen Pankki osti enintään kolmen päivän ajaksi ja niiden osto- ja takaisinmyyntikurssin ero vastasi 12 prosentin vuotuista korkoa niiltä päiviltä, jotka obligaatiot olivat Suomen Pankin omistuksessa.

1 Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $6x(K/Q-1/3)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $6x(2K/Q-1/3)$, jossa K on kokonaisvelka ja Q on rediskonttausten enimmäismäärä.

2 Suomen Pankin kiertokirje nro 4/23.4.1963.

Suomen Pankin valvontaan joutumatta rahalaitos sai tehdä kyseisiä obligaatiokauppoja vain kaksi eri kertaa. Kolmannella kerralla kaikki vähintään 1 milj. markan luotot oli hyväksyttävä Suomen Pankissa.¹⁾ Syyskuussa 1965 tämä järjestely kumottiin.²⁾

Rahalaitosten maksuvalmiudessa joulun vaiheilla tapahtuvan voimakkaan kausiluontoisen heikentymisen vuoksi Suomen Pankki ilmoitti joulukuussa 1964 olevansa tarvittaessa valmis suorittamaan kunkin rediskonttaavan rahalaitoksen kanssa ylimääräisen obligaatiokaupan. Obligaatiot Suomen Pankki osti 23.12.64 ja rahalaitosten oli ostettava ne takaisin viimeistään 31.12.64. Takaisinmyyntikurssi määrättiin siten, että kurssiero vastasi 11 prosentin vuotuista korkoa. Nämä kaupat tapahtuivat syyskuussa käyttöön otetun järjestelyn ulkopuolella.³⁾

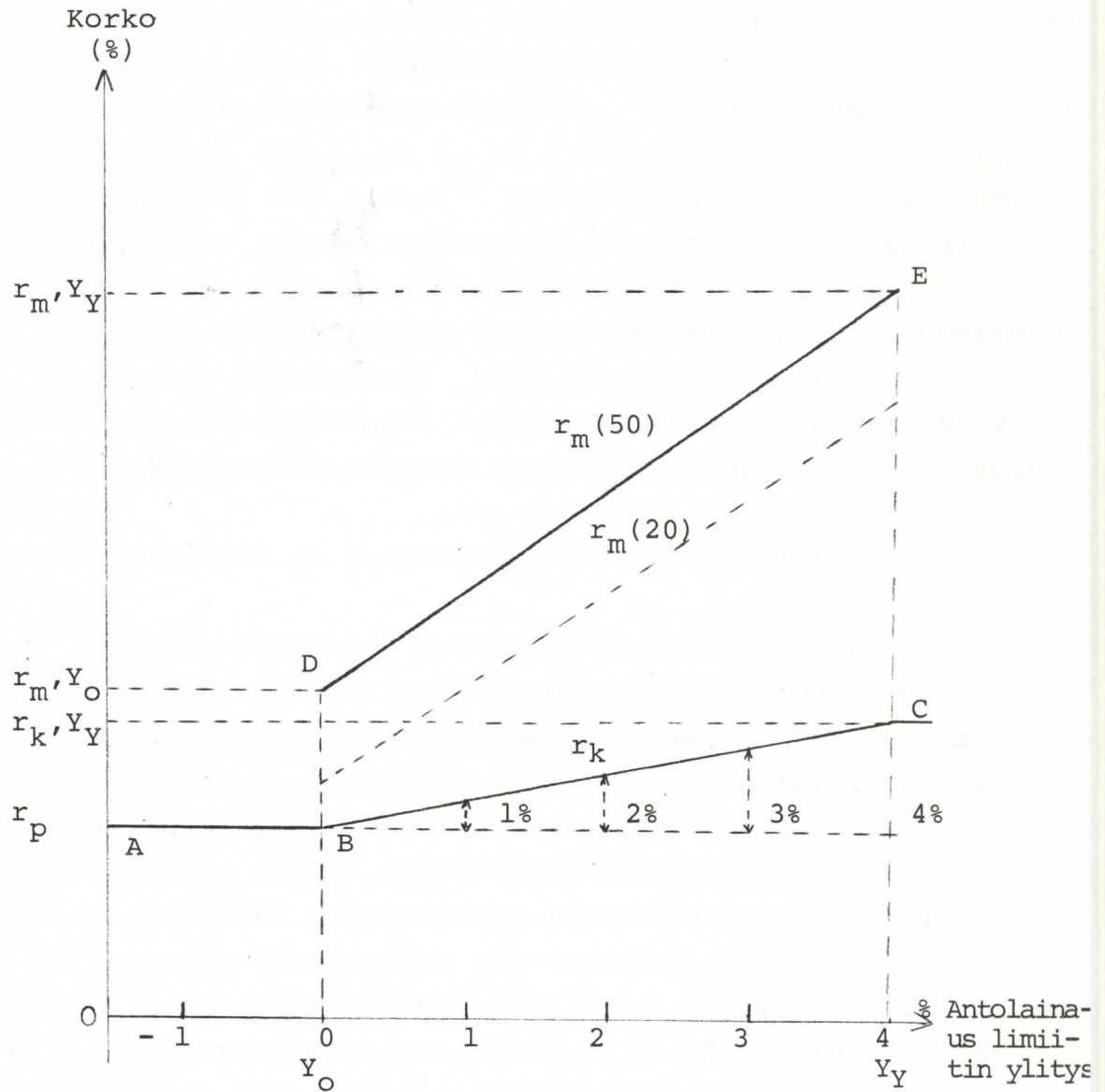
3.3.4 Antolainauslimiitti ja lisäkorkoasteikko säästö- ja osuuspankki-järjestöissä 1964.2 - 1965.10

Vuoden 1964 alkupuolella käytyjen neuvottelujen tuloksena Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin rediskonttauksista⁴⁾ ei peritty lisäkorkoa helmikuusta 1964 lähtien siinä tapauksessa, että sen ja säästöpankkien yhteenlaskettu antolainauksen kasvu pysyi vastaavasti yhteenlasketun ottolainauksen kasvun puitteissa (antolainauslimiitti), kasvu kummassakin tapauksessa laskettuna kumulatiivisesti antolainauksen perustasosta, jona oli vuoden 1963 loppu. Jos antolainaus jonkin kuukauden lopussa ylitti antolainauslimiitin, SKOP:n oli maksettava lisäkorkoa, joka vuotta kohden oli yhtä monta prosenttia pankin

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 6/26.9.1964
2	" " " " 6/11.9.1965
3	" " " " 7/21.12.1964
4	" " kirje 8.2.1964

Kuvio 10:

Osuus- ja säästöpankkijärjestön keskuspankkivelan
lisäkorkoasteikko helmikuun 1964 alusta lokakuun
loppuun 1965

ABC = Keskuspankkivelan keskikorkoasteikko (r_k)
 ABDE = Keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko
 määrättyllä velkatasolla (r_m)

Y = Antolainaukselle asetetun limiitin ylitys, %

$$r_m = dY \cdot KPV + dKPV \cdot Y$$

kokonaisvelasta Suomen Pankille kuukauden lopussa kuin antolainauslimiitin ylitys oli prosenttia antolainauslimiitistä, enintään kuitenkin 4 %. Lisäkorkoasteikko on esitetty kuviossa 10.

Vastaavaa järjestelyä sovellettiin Osuuskassojen Keskus Oy:n ja osuuspankkien lisäkoron laskemisessa.¹⁾ Helmikuun alusta 1965 Suomen Pankki muutti em. ohjeita siten, että antolainauslimiitti oli vain 80 % ottolainauksen kasvusta, jos velka Suomen Pankille oli suuri ja 90 % ottolainauksen kasvusta, jos velka oli pieni.²⁾ Muutoksella pyrittiin siihen, että em. rahalaitokset käyttäisivät osan ottolainauksensa kasvusta maksuvalmiutensa parantamiseen. Muiden rahalaitosten rediskonttauksissa noudatettiin entisiä määräyksiä. Edellä mainitut määräykset keskusrahallaitosten rediskonttauksista perittävästä lisäkorosta kumottiin marraskuun alusta 1965 lukien.

3.3.5 Antolainaustavoitteet ja rediskonttausehdot 1965.4 - 1966.4

Valuuttatilanteen heikentymisen takia Suomen Pankin toimenpiteet vuoden 1965 aikana kohdistuivat ensisijaisesti maksutaseen parantamiseen. Huhtikuussa 1965 Suomen Pankki vaati niitä rahalaitoksia, joiden maksuvalmius oli siinä määrin heikentynyt, että voimassa olevat rediskonttauslimiitit eivät niille riittäneet, rajoittamaan antolainaustaan.³⁾ Näiden pankkien antolainaus sai lokakuun lopussa 1965 olla enintään 9 % suurempi kuin vuoden alussa. Samaa tavoitetta suositeltiin muillekin rahalaitoksille. Tavoitteen saavuttaville pankeille Suomen

1 Suomen Pankin kirje 8.2.1964

2 Suomen Pankin kirje 13.2.1965

3 Kun pelkästään rediskonttausoikeutta koskevilla määräyksillä ei oltu kyetty pysäyttämään luotonantoa maksutaseen edellyttämiin puitteisiin, Suomen Pankin oli ryhdyttävä myös määrällisesti säätelemään pankkien luotonantoa, kunnes riittävä rahataloudellinen tasapaino oli saavutettu. (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1965, s. 4).

Pankki lupasi erityisen hyvityksen¹⁾ rediskonttaus-koroista, mihin pankkivaltuusmiehet antoivat valtuudet 19.5.1965. Näiden valtuuksien perusteella johtokunta palautti huhti-lokakuulta 1965 maksetut lisäkorot tavoitteen saavuttaneille pankeille. Lisäksi johtokunta myönsi 1/2 %:n alennuksen noudatetusta rediskonttausten peruskorosta ajaksi marraskuu 1965 - huhtikuu 1966 niille pankeille, joiden luotonanto oli kasvanut enintään 8 % tavoitekautena ja 1 %:n alennuksen niille, joilla se oli kasvanut enintään 7 %²⁾.

Suomen valtion vuoden 1962 8 %:n kassaobligaatiolainan erääntyi 28.6.1965. Samalla päättyi lainaan perustuva rediskonttaaville rahalaitoksille myönnetty mahdollisuus suorittaa obligaatioiden peruskorkoisia termiinkauppoja. Suomen Pankki oli kuitenkin valmis edelleen jatkamaan tämänkaltaisia termiinkauppoja rahalaitosten kanssa ostamalla niiltä muita obligatioita.³⁾ Termiinkauppojen kurssierosta muodostuva korko pidettiin edelleen rediskonttauskoron suuruisena ja enimmäisaika yhteensä 120 päivänä vuodessa. Suomen Pankin omistuksessa olevien, kultakin rahalaitokselta ostettujen obligaatioiden yhteismäärä sai nimellisarvoltaan olla enintään seuraava:

	milj. mk	%-osuus
HOP	2	4.8
KOP	8	19.0
PYP	8	19.0
SKOP	14	33.4
OKO	<u>10</u>	<u>23.8</u>
Yhteensä	42	100.0

-
- 1 Suomen Pankin kiertokirje nro 1/30.4.1965
  - 2 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1965, s. 18
  - 3 Suomen Pankin kiertokirje nro 2/29.5.1965

Syyskuussa 1965 Suomen Pankki asetti kaikkia rahalaitoksia koskevan 6 kuukauden tavoitekauden ajaksi marraskuu 1965 - huhtikuu 1966, jona aikana antolainauksen kasvu oli rajoitettava 3 %:iin. Kausiliikkeen huomioon ottaen tavoite asetettiin siten, että kunkin rahalaitoksen luotonannon -äärä sai huhtikuun 1966 lopussa olla enintään 13 % suurempi kuin vuoden 1964 lopussa.¹⁾ Tämän Suomen Pankki määräsi edellytykseksi sille, että rahalaitos voi marraskuun 1965 - huhtikuun 1966 aikana ylittää voimassa olevan huhtikuussa 1963 ilmoitetun rediskonttauslimiitin. Niille rahalaitoksille, jotka pysyttävät luotonantonsa asetetuissa rajoissa, Suomen Pankki lupasi palauttaa marraskuun 1965 - huhtikuun 1966 ajalta perityt lisäkorot. Lisäksi, jos tavoitekauden luottokasvu jäi enintään 12 %:iin, Suomen Pankki lupasi 1 prosenttiyksikön alennuksen noudatetusta rediskonttausten peruskorosta²⁾ seuraavan 6 kuukauden ajaksi. Käytännössä tämä alennus myönnettiin tammi-lokakuulta 1966.³⁾

3.3.6 Vekselien rediskonttauskelpoisuuden rajoittaminen loppuvuodesta 1965

Marraskuun alusta 1965 Suomen Pankki rajoitti vekselien rediskonttauskelpoisuutta, koska rediskonttojen silloisella tasolla oli rediskontattaviksi tuotu vekseleitä, jotka eivät täyttäneet keskuspankiluotolle kohtuudella asetettavia vaatimuksia.⁴⁾ Uudet ehdot olivat:

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 5/11.9.1965
2	Suomen Pankin kiertokirje nro 6/11.9.1965
3	Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1966, s. 14
4	Suomen Pankin kiertokirje nro 7/16.9.1965

1. Varsinaisen rediskonttausmateriaalin muodostavat sellaiset teollisten tai kaupallisten yritysten normaalissa liiketoiminnassa esiintyvät tunnusteet, jotka perustuvat vaihto-omaisuuden hankkimiseen. Tavaravekseliön ohella ovat myös finanssivekselit hyväksyttäviä, mikäli ko. luotto on annettu esim. raaka-ainehankintojen tai valmiiden tuotteiden varastojen rahoittamiseen. Rediskontattavina ei kuitenkaan pidetä vekseleitä, joilla rahoitetaan käyttöomaisuutta, esim. koneiden ostoja tai liikerakennuksia.
2. Rediskontattaviksi ei hyväksytä seuraavanlaisia liikevekseliitä, joilla tapahtuva rahoitus on pysytettävä rahalaitoksen omien varojen ja ottolainauksen puitteissa:
  - a) rakennusliikkeiden, kiinteistöyhtiöiden, asunto-osakeyhtiöiden tms. vekselit, joilla rahoitetaan talonrakennustoimintaa;
  - b) vähittäismyynnissä syntyneet yksityisten henkilöiden tunnusteet, jotka edustavat kulutusluottoa, ja
  - c) autoliikkeiden vekselit
3. Rediskonttauskelpoisia eivät myöskään ole ns. henkilöluoton myöntämisestä syntyneet taikka kuntien, kuntainliittojen, ammatti- ja oppikoulujen kannatusyhdistysten eivätkä yleensä erilaisten yhdistysten, liittojen ja säätiöiden vekselit.

Määräykset eivät koskeneet vientivekseleitä eivätkä sellaisia metalliteollisuuden toimitusluottovekseleitä, joiden ostamiseen Suomen Pankki oli erikseen sitoutunut.

Samalla rediskontatun vekselin vähimmäismääräksi vahvistettiin 10 000 markkaa ja vekselin jäljellä olevaksi vähimmäisjuoksuajaksi 7 päivää.

3.3.7 Luotonannon rajoitukset ja rediskonttausehdot 1966.5 - 1967.5

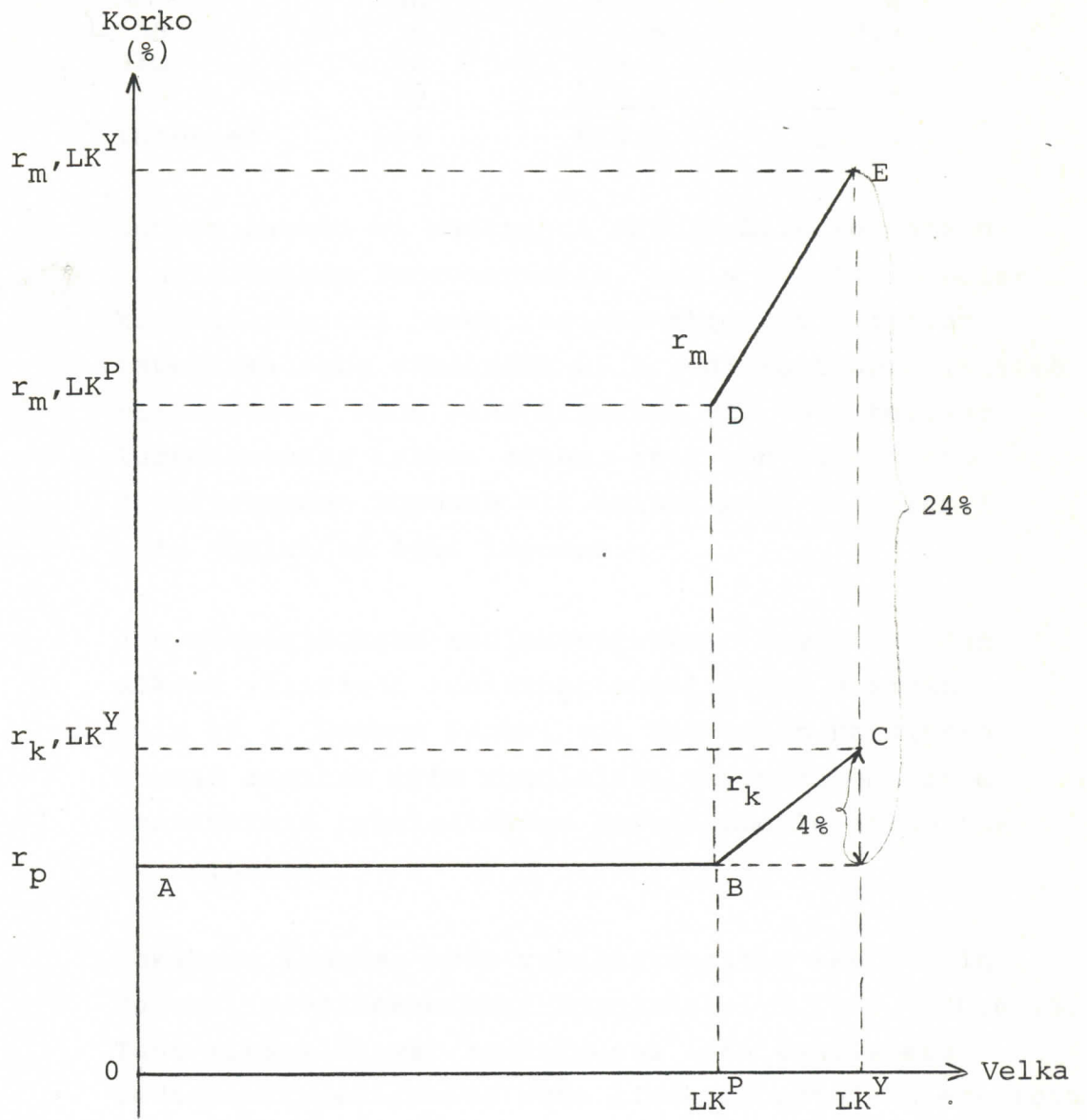
Toukokuun alusta¹⁾ 1966 Suomen Pankki tiukensi huomattavasti rediskonttausehtoja jyrkentämällä lisäkorkoasteikkoa samalla kun peruskorkoisten rediskonttauskiintiöiden yhteismäärä sopeutettiin vallinneeseen velkatasoon. Toimenpiteellä pankki pyrki jarruttamaan valuuttavarannon laskua ja rediskonttausten kasvua.

Kun rahalaitoksen rediskonttovelan kuukausikeskimäärä ylitti rediskonttauskiintiön, sen oli maksettava varsinaisen koron lisäksi koko velastaan lisäkorkoa $1 \frac{1}{3}$ % kuukaudessa laskettuna määrästä, joka oli yhtä suuri osa rahalaitoksen rediskonttovelasta kuin rediskonttauskiintiön ylittävä osa oli rediskonttauskiintiöstä.²⁾ Lisäkorko nousi lineaarisesti ylärajalleen 4 %, kun kiintiön ylitys oli 25 %. Toukokuusta 1966 maaliskuuhun 1969 sovellettu lisäkorkoasteikko on esitetty kuviossa 11.

Rahalaitoksille asetettiin antolainaustavoitteet ajaksi 1.5. - 31.10.1966 ja vahvistettiin seuraavat rediskonttauskiintiöt:

-
1	Suomen Pankin kiertokirje no. 1/28.4.1966
2	Vuotuisen lisäkorkoprosentin kaava oli $16x(K/Q-1)$ ja marginaalisen lisäkorkoprosentin kaava $16x(2K/Q-1)$, jossa K on kokonaisvelka ja Q on rediskonttauskiintiö.

Kuvio 11: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko touko-
kuusta 1966 - maaliskuuhun 1969

- ABC = keskuspankkivelan keskekorkoasteikko (r_k)
 ABDE = keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LK^P = peruskorkoinen luottokiintiö
 LK^Y = keskuspankkivelan yläraja

	Kiintiöt milj. mk	Valvontaraja milj. mk	%-jakautuma
KOP	230	287.5	33.0
PYP	230	287.5	33.0
HOP	50	62.5	7.4
ÅAB	6	7.5	0.9
SKOP	90	112.5	12.8
OKO	<u>90</u>	<u>112.5</u>	<u>12.8</u>
Yhteensä	696	870.0	100.0

Suomen Pankki ei asettanut rajoituksia sellaisen rahalaitoksen luotonannolle, jolla ei ollut redis-konttauksia tai jonka rediskonttaukset pysyivät tavoitekautena vähintään 25 % rediskonttauskiintiötä pienempinä. Muun rahalaitoksen oli rajoitettava luotonantonsa kasvua siten, että sen luotonanto tavoitekauden lopussa oli enintään 15 % suurempi kuin joulukuun 1964 lopussa.

Jos rahalaitoksen rediskonttaukset tavoitekauden aikana ylittivät rediskonttauskiintiön enemmän kuin 25 %, Suomen Pankki voi kuitenkin harkinnan mukaan asettaa myös muunlaisia yksityiskohtaisia vaatimuksia rahalaitoksen luotonannolle (rahoitus-suunnitelma).

Lokakuun lopussa 1966 rahalaitoksille asetettiin uudeksi tavoitekaudeksi ajanjakso 1.1.1966 - 30.6.1967. Tänä aikana olivat toukokuussa 1966 vahvistetut rediskonttauskiintiöt sekä lisäkorkoasteikko edelleen voimassa. Uusien ohjeiden tavoitteena oli, että rahalaitokset rajoittivat rediskonttauksensa niille aikaisemmin asetettujen kiintiöiden puitteisiin ja että aikaisemmin tapahtuneet kiintiöiden ylitykset loppuivat pääosaltaan tammikuuhun 1967 mennessä ja kokonaan kesäkuuhun 1967 mennessä.

Niiden rahalaitosten, jotka 31.10.1966 päättyneenä tavoitekautena olivat pysyttäneet rediskonttauksensa kiintiöiden puitteissa, Suomen Pankki edellytti myös uutena tavoitekautena mukauttavan luotonantonsa talletusten kehitykseen samoissa rediskonttausrajoissa pysyen.

Rahalaitoksien, joiden rediskonttaukset lokakuussa 1966 ylittivät rediskonttauskiintiön enintään 25 %, tuli pidättyä uudesta luotonannosta siten, että rediskonttaukset tammikuussa 1967 ja siitä lukien olivat kiintiön puitteissa. Rahalaitoksen oli noudatettava Suomen Pankin hyväksymää, koko tavoitekaudeksi laadittua kuukausittaista luotonanto- ja rahoitussuunnitelmaa, joka tähtäsi mainitun tavoitteen saavuttamiseen.

Rahalaitoksien, joiden rediskonttaukset lokakuussa 1966 ylittivät rediskonttauskiintiön enemmän kuin 25 %, oli Suomen Pankille esitettävän ohjelman mukaan supistettava luottokantaansa siten, että näiden rediskonttaukset tammikuussa 1967 olivat enintään 25 % kiintiötä suuremmat ja kesäkuussa 1967 enintään kiintiön määräiset. Uusien luottojen myöntäminen ja aikaisempien luottojen uusiminen sai tapahtua vain Suomen Pankin kullekin rahalaitokselle viikoittain vahvistamien ohjelmien puitteissa.

Kesäkuun alussa 1967 lähettämässään kiertokirjeessä Suomen Pankki totesi, että rediskonttaustasolle asetetut rajat saavutettiin ja rediskonttausten kuukausikeskimäärä oli vuoden 1967 alkupuolella pysytellyt tavoitteeksi asetetun 800 milj. markan rajan alapuolella. Tämä ei kuitenkaan johtunut yksinomaan rahalaitosten omista toimenpiteistä,

vaan siihen osaltaan myötävaikutti Suomen Pankin valtiolle myöntämä 300 milj. markan luotto.¹⁾

3.3.8 Kassavarantotalletukset ja keskuspankkiluoton ehdot 1967.2 - 1969.8

Suomen Pankki oli myöntänyt valtiolle vuoden 1966 lopussa 300 milj. markan lainan poikkeuksellisena ja kertakaikkisena toimenpiteenä avoimen kassakriisin välttämiseksi. Lainan ehtona oli, että vastaava määrä varoja sidotaan rahalaitosten talletuksina Suomen Pankkiin. Kassavarantotalletuksilla Suomen Pankki pyrki niiden haittavaikutusten poistamiseen, jotka aiheutuisivat tällaisesta keskuspankkirahan tarjonnan lisäämisestä.

Vapaaehtoinen kassavarantosopimus saatiin aikaan vielä joulukuussa 1966 ja sen mukaan rahalaitokset tallettivat osan ottolainauksen kasvusta helmikuun puolivälistä 1967 alkaen erityiselle kassavarantotilille Suomen Pankkiin. Talletusten enimmäismäärä oli 300 milj. markkaa tai enintään 3 % ottolainauskannasta. Tileille 15.12.1967 mennessä kertyneet varat Suomen Pankki palautti rahalaitoksille sitä mukaa kuin valtio lyhensi mainittua lainaansa Suomen Pankille.

Kesäkuun alusta 1967 Suomen Pankki korotti Osuus-kassojen Keskus Oy:n ja Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin kiintiöt 90 milj. markasta 120 milj. markkaan muiden pankkien kiintiöiden ja lisäkorkoasteikon pysyessä ennallaan.²⁾ Rediskonttauskiintiöiden yhteissumma nousi täten 756 milj. markkaan.

---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 4/5.6.1967

2 " " " " 5/5.6.1967

Kiintiöpäättös merkitsi OKO:n ja SKOP:n suhteellisen kiintiöosuuden pientä kohoamista. Pankkikohtaiset kiintiöt ja niiden suhteellinen jakautuma oli siten 1.6.1967 lähtien seuraava:

	Kiintiöt milj. mk	Enimmäis- määrät milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisemmasta jakautumasta
HOP	50	62.5	6.6	- 0.8
KOP	230	287.5	30.4	- 2.6
OKO	120	150.0	15.9	+ 3.1
PYP	230	287.5	30.4	- 2.6
SKOP	120	150.0	15.9	+ 3.1
<u>ÅAB</u>	<u>6</u>	<u>7.5</u>	<u>0.8</u>	<u>- 0.1</u>
Yhteensä	756	945.0	100.0	0.0

Kiintiön ylityksen osalta Suomen Pankki edellytti, että rahalaitosten rediskonttausvelka ei minään päivänä saanut ylittää kiintiötä enemmän kuin 25 %. Jos rahalaitosten rediskonttauskiintiö oli pääosaltaan käytössä, Suomen Pankki saattoi harkintansa mukaan vaatia rahalaitokselta määräaikaisen luotonanto- ja rahoitussuunnitelman, joka tähtäsi kiintiössä pysymiseen. Suomen Pankki saattoi myös vaatia luotonannon ja muiden sijoitusten ohjelmointiin muutoksia.

Lisäkoron alaisen rediskonttausvelan laskentatapaa tarkistettiin samalla siten, että rediskonttausvelasta saatiin aikana 1.5. - 31.12.1967 vähentää puolet siitä määrästä, mikä rahalaitoksella oli kassavarantosopimuksen mukaisesti talletettuna Suomen Pankkiin, mahdolliset ennakolta tehdyt talletukset mukaan luettuina. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki sai tämän vähennyksen tehdä myös säästöpankkien ja Osuuskassojen Keskus Oy osuuskassojen kassavarantotalletusten osalta. Vähennysoikeutta jatkettiin

vielä vuonna 1968¹. Kesäkuussa 1968 Suomen Pankki päätti, että jäljellä olevat kassavarantotalletukset ovat nostettavissa jo syys - joulukuun aikana, jos ne käytetään asuntorakennustuotannon rahoittamiseen. Muutoin ne olivat nostettavissa vasta helmikuussa 1969.²⁾

Edellä mainitut rediskonttausehtojen tarkistukset toteutettiin pitäen silmällä erityisesti sitä, että kassavarantosopimuksen mukainen talletusvelvollisuus oli käytännössä kohdistunut epätasaisesti eri rahalaitoksiin ja rahalaitosryhmiin niiden ottolainauksen kehityksessä ilmenneiden eroavuuksien johdosta.³⁾

Huhtikuun alusta 1968 lukien pankkien keskuspankki-velkaan luettiin myös rahalaitoksen Suomen Pankissa pitämän indeksitasauksilain velkasaldo tai siitä vähennettiin tilin saatavasaldo.⁴⁾ Vekselien rediskonttauskelpoisuutta muutettiin marraskuun alusta 1968 lähtien siten, että rediskontattaviksi voitiin hyväksyä myös kuntien ja kuntainliittojen vekseleitä.⁵⁾

Asuntorakennustoiminnan elvyttämiseksi Suomen Pankki päätti maaliskuussa 1968 ottaa käyttöön erityisluottojärjestelyn asuntorakennustuotannon rahoittamiseksi. Sen perusteella Suomen Pankki antoi rahalaitoksille enintään viiden vuoden ajaksi

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 1/2.1.1968
2	Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1968, s. 7
3	Suomen Pankin kiertokirje nro 4/5.6.1967
4	" " " " 4/30.3.1968. Järjestely perustui indeksisidonnaisuuden purkamiseen siten, että Suomen Pankin johtokunta päätti 20.3.1968 pankkivaltuusmiesten suostumuksella rahoittaa korotta ja täysimääräisesti sen velan, joka rahalaitoksille syntyi indeksiehtoisiin talletuksiin vielä maksettavien indeksihyvityksen vuoksi. Ehtona oli, että vakauttamissopimus saadaan aikaan ja että rahalaitokset alentavat ns. välillisen indeksilisän 1 prosenttiyksiköksi. (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1968).
5	Suomen Pankin kiertokirje nro 9/31.10.1968.

määräsuuruisen ylimääräisen obligaatiokauppoikeuden asuinrakennustuotannon rahoitusta varten. Luottotuki, joka yhteismäärältään oli aluksi 60 milj. mk, mutta jonka Pankki myöhemmin korotti 70.5 milj. markkaan, annettiin rahalaitoskohtaisesti. Säästöpankeille tuleva luotto annettiin keskitetysti Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ja osuuskassoille tuleva luotto Osuuskassojen Keskus Oy:n välityksellä. Luotosta veloitettiin korkoa 7 % vuodessa.¹⁾

Rahalaitosten maksuvalmiuden olennaisen paranemisen myötä rediskonttauskiintiöiden käyttöaste aleni vuoden 1969 alkupuolella. Koska samansuuntaisen kehityksen oletettiin jatkuvan, kävivät ne Suomen Pankin antamat ohjeet tarpeettomiksi, jotka koskivat rahalaitosten mahdollisuutta ylittää rediskonttauskiintiönsä. Tämän vuoksi pankki kumosi huhtikuun 1969 alusta lisäkoron veloitusta koskeneet Suomen Pankin määräykset.²⁾

3.3.9 Anto-ottolainaussuhde ja rediskonttausehdot 1969.9 - 1969.12

Syksyllä 1969 oli todettavissa, että rahalaitokset eivät olleet toivotulla tavalla onnistuneet ehkäisemään maksuvalmiutensa heikkenemistä ja että niiden luotonannon kasvu oli aikaisemmin annettujen luottolupausten seurauksena muodostumassa suuremmaksi kuin suhdannepolitiikan kannalta olisi ollut suotavaa. Suomen Pankki ryhtyi tällöin neuvotteluihin rahalaitosten kanssa luotonannon kasvun rajoittamista koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi. Neuvottelujen tuloksena Suomen Pankki, liikepankit, Osuuskassojen Keskus Oy, Suomen Säästöpankkiliitto, Osuuskassojen

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1968, s. 7

2 Suomen Pankin kiertokirje nro 1/3.4.1969

Keskusliitto ja Postisäästöpankki tekivät syyskuun 24 päivänä sopimuksen luotonantopolitiikan suunta-
viivoista vuosille 1969 - 1970¹⁾. Sopimuksen mukaan
kukin rahalaitos rajoittaa antolainauksensa kasvun
siten, että se kulloinkin viimeksi kuluneiden 12
kuukauden aikana on enintään 90 % samanaikaisesta
ottolainauksen kasvusta. Ne rahalaitokset, joiden
antolainaus jo oli kasvanut tätä enemmän, pyrkivät
saavuttamaan mainitun enimmäsrajan viimeistään
maaliskuun loppuun 1970 mennessä.²⁾

Tehostaakseen suhdannenousun jarruttamista Suomen
Pankki päätti samana päivänä kuin sopimus antolainaus-
suhteesta allekirjoitettiin ottaa uudelleen käyttöön
lisäkorkoasteikon ja alentaa rahalaitosten redis-
konttauskiintiöitä siten, että ne ovat loka - joulu-
kuun 1969 aikana 85 % ja tammi - maaliskuun 1970
aikana 75 % voimassa olevista peruskorkoisista
kiintiöistä, joiden yhteismäärä oli 756 mmk. Ålands
Aktiebankin rediskonttauskiintiö pysytettiin kuitenkin
toistaiseksi ennallaan (6 milj. mk).

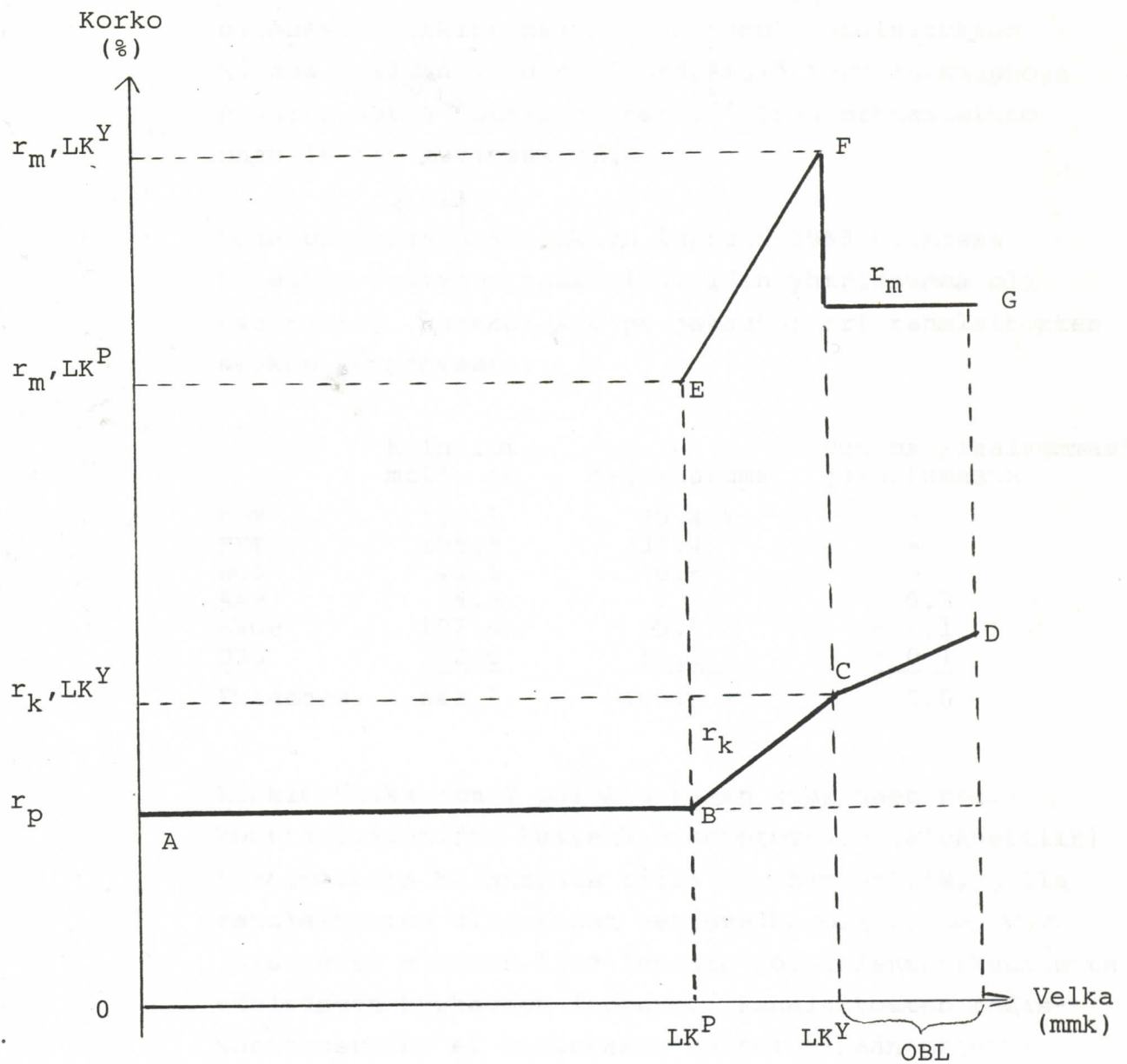
Milloin rahalaitoksen rediskonttausten kuukausi-
keskimäärä ylitti em. rediskonttauskiintiön, raha-
laitoksen oli varsinaisen koron lisäksi maksettava
rediskonttausvelastaan lisäkorkoa. Lisäkorkoa
veloitettiin tasaisesti ylenevän asteikon mukaan
enintään 4 % koko velasta, johon lisäkorko nousi,
kun kiintiön ylitys oli 25 %.³⁾ Lisäksi jos

1 Suomen Pankin vuosikirja 1969, s. 13

2 Maaliskuussa 1970 Suomen Pankki ilmoitti rahalaitok-
sille, että se ei enää pitänyt antolainaussopimuksen
jatkumista aiheellisena, etenkin kun kaikki pankit
eivät kykenisi määrää aikaan mennessä saavuttamaan
asetettua tavoitetta. Lisäksi vuoden 1969 lopulla
sovittu suhdannetalletus- ja investointirahasto-
menettely oli vaikuttanut erityisesti liikepankkien
maksuvalmiuteen ja muuttanut luotonantosopimuksen
pohjaa. (Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1970,
s. 4)

3 Lisäkorkoprosentin kaava oli $16x(K/Q-1)$ ja marginaalisen
lisäkorkoprosentin kaava $16x(2K/Q-1)$, jossa K on koko-
naisvelka ja Q on rediskonttauskiintiö.

Kuvio 12: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko lokakuun alusta 1969 - joulukuun loppuun 1969

- ABCD = Keskuspankkivelan keskikorkoasteikko (r_k)
 ABEFG = Keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko (r_m)
 LKP = Peruskorkoinen luottokiintiö
 LK^Y = Rediskonttausten yläraja
 OBL = Obligaatioiden ylimääräisiin terminikaappoihin perustuva keskuspankkiluotto

rediskonttaavan rahalaitoksen rahoitustarve ylitti kiintiön enemmän kuin 25 %, Suomen Pankki voi, milloin se katsoi erityisiä syitä olevan olemassa, harkintansa mukaan tehdä rahalaitoksen kanssa obligaatioiden ylimääräisiä termiinkauppoja ehdoin, jotka pankki määräsi.¹⁾ Lisäkorkoasteikko on esitetty kuviossa 12.

Lokakuun alusta joulukuun loppuun 1969 voimassa olleiden rediskonttauskiintiöiden yhteissumma oli 643.5 milj. markkaa, ja se jakautui eri rahalaitosten kesken seuraavasti:

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisemmasta jakautumasta
KOP	195.5	30.4 %	-
PYP	195.5	30.4 "	-
HOP	42.5	6.6 "	-
ÅAB	6.0	1.0 "	+ 0.2
SKOP	102.0	15.8 "	- 0.1
OKO	<u>102.0</u>	<u>15.8 "</u>	<u>- 0.1</u>
Yhteensä	643.5	100.0 %	0.0

Kunkin kuukauden 7 päivänä saman kuukauden rediskonttauskiintiötä kuitenkin korotettiin (alennettiin) ilmoitetusta kiintiöstä sillä markkamäärällä, jolla rahalaitoksen ulkomainen nettovelka oli pienentynyt (kasvanut) elokuun 1969 lopusta po. kalenterikuukautta edeltäneen kuukauden loppuun. Rahalaitosten rediskonttausvelka ei kuitenkaan saanut minään päivänä ylittää edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti laskettua kiintiötä enemmän kuin 25 %. Kiintiöiden kytkentä ulkomaiseen nettovelkaan kumottiin kuitenkin jo marraskuun 7 päivästä lukien, jolloin palattiin edellä esitettyihin kiintiöihin.

3.3.10 Yhteenvetotaulukko kiintiöistä ja lisäkorkoasteikoista 1960 luvulta

1960-luvun alkupuolella (24.4.1963) siirryttiin omiin pääomiin suhteutetuista rediskonttauskiintiöistä markkamäärinä määriteltäisiin kiintiöihin, jotta eri rahalaitosryhmien sitoumusten suuruus voitaisiin aikaisempaa paremmin ottaa huomioon kiintiöiden suuruutta vahvistettaessa. Tähän perustuen keskusrahailaitoksina toimivien pankkien osuutta kiintiöistä lisättiin. Tämä ilmenee selvästi seuraavasta 1960 luvun kehitystä kuvaavasta asetelmasta.

Pankki	Kiintiöosuus 1.1.1960	Kiintiöosuus 31.12.1969	Kiintiöosuuden muutos 60-luvulla
HOP	7.1 %	6.6 %	- 0.5 %-yks.
KOP	38.1 "	30.4 "	- 7.7 "
OKO	11.5 "	15.8 "	+ 4.3 "
PYP	37.4 "	30.4 "	- 7.0 "
SKOP	5.0 "	15.8 "	+ 10.8 "
ÅAB	0.9 "	1.0 "	+ 0.1 "
Yhteensä	100.0 %	100.0 %	± 0 %-yks.

Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikkojen parametrit 1960 luvulta on yhteenvetona esitetty taulukossa 2. Taulukkoon on aikajärjestyksessä merkitty peruskorkoisen keskuspankkiluoton määrä (LK^P), keskuspankkiluoton enimmäismäärä tai se määrä, jolla velan lisäkorko nousee ylärajalleen (LK^Y) sekä tätä vastaava keskikorko (r_k, LK^Y). Marginaalikorkoasteikolta on merkitty kiintiön ylityksestä aiheutuva alin korko (r_m, LK^P) sekä ylin korko (r_m, LK^Y). Viimeisessä sarakkeessa on esitetty keskuspankkiluoton peruskorko kunakin ajankohtana, jotta lisäkorkoja olisi mahdollista verrata peruskorkojen tasoon.

Taulukko 2: Keskuspankkiluoton kiintiöt, rediskontto-
korke sekä lisäkorkoasteikko vuoden 1960 alusta vuoden
1969 loppuun

Lähtien	LK ^P	LK ^Y	r_{k,LK^Y}	r_{m,LK^P}	r_{m,LK^Y}	r_p
1960 tammikuu	0.3xOP	1.0xOP	$r_p + 1.05$	$r_p + 0.45$	$r_p + 2.55$	6.75
1960 heinäkuu ¹⁾	0.3xOP	1.5xOP	$r_p + 3$	$r_p + 0.45$	$r_p + 6.75$	6.75
1960 marraskuu ¹⁾	0.3xOP	1.9xOP	$r_p + 4$	$r_p + 0.45$	$r_p + 8.75$	6.75
1961 helmikuu	0.3xOP	1.9xOP	$r_p + 4$	$r_p + 0.75$	$r_p + 8.75$	6.75
1962 huhtikuu	0	1.6xOP	$r_p + 4$	r_p	$r_p + 8$	8.00
1962 toukokuu	0	1.6xOP	$r_p + 4$	r_p	$r_p + 8$	7.00
1962 syyskuu	0	2.4xOP± 0.5ΔT ±ΔU	$r_p + 4$	r_p	$r_p + 8$	7.00
1963 huhtikuu	181.7 ²⁾	3.00xLK ^P	$r_p + 4$	$r_p + 0.7$	$r_p + 10$	7.00
1966 toukokuu	696.0	1.25xLK ^P	$r_p + 4$	$r_p + 16$	$r_p + 24$	7.00
1967 kesäkuu	756.0	1.25xLK ^P	$r_p + 4$	$r_p + 16$	$r_p + 24$	7.00
1969 huhtikuu	756.0	1.00xLP ^P	r_p	r_p	r_p	7.00
1969 lokakuu	643.5±ΔUV	1.25xLK ^P	$r_p + 4$	$r_p + 16$	$r_p + 24$	7.00
1969 marras- joulukuu	643.5	1.25xLK ^P	$r_p + 4$	$r_p + 16$	$r_p + 24$	7.00

OP = oma pääoma
ΔT = markkatalletusten muutos
ΔU = ulkomailta otettujen talletusten muutos
ΔUV = ulkomaisen nettovelan muutos

1 Asteikkoja sovellettiin silloin, kun rahalaitoksen keskuspankkiluotto ylitti omien varojen määrän. Jos se ei ylittänyt, sovellettiin edelleen tammikuun 1960 asteikkoa.

2 Milj. markkaa.

3. 4 Keskuspankkiluoton ehdot vuosina 1970 - 1980

1970-luvun alussa keskuspankkiluoton myöntämisessä luovuttiin vekselien rediskonttauksesta ja siirryttiin vekselien diskonttaukseen keskuspankkiluoton päämuotona. Vuoden 1975 syyskuusta keskuspankkiluottoa alettiin myöntää myös Suomen Pankin päivälüotto-markkinoille tekemien sijoitusten puitteissa. 1970-luvun lopulla poistettiin vekselien diskonttaus ja siirryttiin yksinomaan shekkitulilüoton käyttöön kiintiöiden alaisen keskuspankkilüoton myöntämisessä. Pankkikohtaisten luottokiintiöiden suhteita muutettiin paikallispankkien keskusrahailuosten hyväksi vuosina 1970, 1974 sekä 1979. Valtiontalouden pankeissa aiheuttaman maksuvalmiusvaihtelun tasaamiseksi sovellettiin vuosina 1970 - 1975 järjestelyä, jossa Postipankki teki liikepankkeihin vaihtelua vastaavia talletalletuksia Suomen Pankin asettamien rajojen puitteissa.

Lisäkorkoasteikko, joka vuonna 1970 oli korvattu obligaatioiden ylimääräisillä termiinikaupoilla ja niissä sovelletulla kurssierolla, otettiin uudelleen käyttöön vuoden 1971 alusta. Samalla siirryttiin lisäkoron määräytymisessä portaittain nousevaan ja koko velasta perittävään lisäkorkoon. Vuonna 1976 tällaisesta asteikosta luovuttiin ja siirryttiin portaittain nousevaan marginaalisen lisäkoron asteikkoon. Vuonna 1980 keskuspankkilüottoon kytketystä lisäkorkoasteikosta luovuttiin kokonaan ja siirryttiin päivälüottoihin sovellettuihin lisäkorkoportaisiin.

Keskuspankkilüottojärjestelmän rinnalla käytettiin vuodesta 1975 päivälüottomarkkinoita, jotka muodostivat

pankeille vaihtoehtoisen rahoituslähteen ja sijoituskohteen. Vuosina 1977 ja 1978 sovellettiin näiden lisäksi keskuspankkirahoituksen tavoitetasojärjestelmää, jolla pyrittiin varmistamaan keskuspankkirahoituksen supistuminen mm. tuontitalletusten purkamista vastaavasti. Tavoitetasojärjestelmien puitteissa pankeilla oli mahdollisuus saada osa keskuspankkivelan lisäkoroista takaisin ja siten parantaa kannattavuuttaan.¹⁾ Vuonna 1979 otettiin käyttöön kassavarantosopimukseen perustuvat kassavarantotalletukset, kun pankkien velka Suomen Pankille voimakkaasti supistui.

3.4.1 Keskuspankkiluoton myöntämistekniikan uudistus vuonna 1970

Vuoden 1970 alusta Suomen Pankki uudisti keskuspankkiluoton myöntämistekniikan. Vekselien redis-konttaus, jota perinteisesti oli käytetty tärkeimpänä keskuspankkiluoton myöntämismenetelmänä, oli osoittautunut niin Suomen Pankin kuin rahalaitosten kannalta teknisesti hankalaksi ja paljon työtä vaativaksi. Muiden luottomuotojen käyttöönoton teki lisäksi helpommaksi vuoden 1968 lopussa toteutettu leimaverolain muutos, joka vapautti Suomen Pankin ja rahalaitosten väliset varainsiirrot kokonaan leimaverosta.²⁾

Uusien ohjeiden mukaan keskuspankkiluottoon luettiin

- diskonttatut rahalaitoksen hyväksymät vekselit
- " rahalaitosten väliset vekselit
- " rahalaitoksen omat vekselit
- rediskonttatut vekselit
- rahalaitoksen Suomen Pankissa pitämän shekki-tilin velkasaldo
- rahalaitoksen Suomen Pankissa pitämän indeksitasauksittomien velkojen velkasaldo

1 Rahapolitiikan taustaa ja perusteita vuosilta 1967-1977 tarkastellaan artikkelissa Koivisto (1978).

2 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1969, s. 5.

ja näiden yhteismäärästä vähennettiin

- rahalaitoksen Suomen Pankissa pitämän shekkitilin saatavasaldo
- puolet v. 1966 kassavarantosopimuksen mukaisista kassavarantotalletuksista

Keskuspankkiluoton päämuotona Suomen Pankki alkoi diskonttaamaan rahalaitosten omia samoin kuin niiden toistensa maksettaviksi asettamia vekseleitä. Rediskonttaamista suositeltiin vain rahalaitosten lyhytaikaisen kassatarpeen rahoittamiseen. Rediskonttauskiintiön sijasta alettiin käyttää nimitystä luottokiintiö.¹⁾

3.4.2 Kiintiöt, kiintiörakenteen muutos ja lisäkorkoasteikko 1970.1 - 1970.12

Rahalaitoksille vahvistettiin tammi-maaliskuuksi 1970 uudet luottokiintiöt, joiden yhteismäärä oli 567.5 milj. markkaa eli 75 % siitä perustasosta, joka vallitsi syyskuun 1969 loppuun.²⁾ Kiintiöt olivat pankeittain seuraavat:

	Kiintiöt milj. markkaa	%-jakautuma
KOP	172.5	30.4
PYP	172.5	30.4
HOP	37.5	6.6
SKOP	90.0	15.8
OKO	90.0	15.8
ÅAB	5.0	1.0
Yhteensä	567.5	100.0

Samalla määrättiin, että keskuspankkiluoton kuukausikeskimäärä ei saanut ylittää rahalaitoksen peruskorkoista luottokiintiötä. Tähän liittyen

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1969, s. 5
2 Suomen Pankin kiertokirje nro 6/31.12.1969

syyskuussa 1969 annetut ohjeet lisäkoron veloitukselta kumottiin. Samoin pankkivaltuusmiehet päättivät jo 12.12.1969 johtokunnan esityksestä kumota redis-konttausten lisäkorkoa koskeneet perimisvaltuudet.¹⁾ Lisäkorkoista keskuspankkiluotto- ja rahalaitosten oli kylläkin mahdollisuus edelleen saada, mutta vain poikkeuksellisista syistä ja Suomen Pankin harkinnan mukaan. Luotto myönnettiin pankeille obligaatioiden termiinikauppojen muodossa.

Ylimääräisiä obligaatioiden termiinikauppoja Suomen Pankki teki tietyin ehdoin silloin kun rahalaitoksen keskuspankkiluoton tarve ei pysynyt luottokiintiön puitteissa. Kukin kauppa tehtiin 7 kalenteripäivän ajaksi. Suomen Pankki osti obligaatiot kurssiin 99 1/2 % ja myi ne takaisin kurssiin 100 %. Suomen Pankki ilmoitti lisäksi, että se tuli kiinteästi seuraamaan tällaisten kauppojen suuruutta ja syitä ja että pankki saattoi tiukentaa kauppojen ehtoja sellaisen rahalaitoksen kohdalla, jonka luotontarve jatkuvasti tai toistuvasti ylitti luottokiintiön.²⁾ Obligaatioiden termiinikaupoissa sovellettu 1/2 prosentin kurssiero merkitsi vuositasolla 26 prosentin nimelliskorkoa. Keskuspankkiluoton marginaalikorko nousi siten äkkijyrkästi rahoitustarpeen ylittäessä peruskorkoisen luottokiintiön. Tämän sekä obligaatio-kauppoihin liitettyjen muiden ehtojen katsottiin tehokkaasti jarruttavan kiintiöiden ylityksiä.

Maaliskuussa 1970 Suomen Pankki vahvisti huhti - elokuun ajaksi uudet luottokiintiöt, joiden yhteis-summa oli 530.5 milj. markkaa eli 65 % siitä perustasosta, joka vallitsi syyskuun 1969 loppuun.

---

1 Pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1969, s. 17
2 Suomen Pankin kiertokirje nro 6/31.12.1969

Samalla säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ja Osuuskassojen Keskus Oy:n kiintiöitä tarkistettiin siten, että edellisen kiintiö mainitulla perustasolla korotettiin 120 milj. markasta 160 milj. markkaan ja jälkimmäisen 120 milj. markasta 140 milj. markkaan.¹⁾ Tämä merkitsi OKO:n ja SKOP:n suhteellisen kiintiö-osuuden lisääystä. Liikepankkien luottokiintiöt, joiden voimassaoloaikaa pidennettiin syyskuun loppuun²⁾, olivat huhtikuun alusta seuraavat:

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisemmasta jakautumasta
KOP	149.5	28.5	- 2.2
PYP	149.5	28.2	- 2.2
HOP	32.5	6.1	- 0.5
SKOP	104.0	19.6	+ 3.8
OKO	91.0	17.1	+ 1.3
ÅAB	<u>4.0</u>	<u>0.8</u>	<u>- 0.2</u>
Yhteensä	530.5	100.0	0.0

Syyskuussa 1970 Suomen Pankki vahvisti loka-marraskuun 1970 ajaksi liikepankkien luottokiintiöiden yhteismääräksi 652.8 milj. markkaa eli 80 % siitä perustasosta, joka vallitsi syyskuun 1969 loppuun.³⁾

Lokakuussa 1970 Suomen Pankki kehotti niitä liikepankkeja, joilla keskuspankkiluoton tarve oli jo ylittänyt tai oli vaarassa ylittää vahvistetut luottokiintiöt, alentamaan asiakkaille myönnettyjä tavara- ja rahoitusvekselilimittettä vähintään 20 %:lla. Liikepankkeja kehoitettiin niin ikään alentamaan osamaksurahoitusyhtiöille myöntämiään rahoituslimittettä vähintään 20 %:lla.⁴⁾

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 4/25.3.1970
2	" " " " 7/28.8.1970
3	" " " " 8/30.9.1970
4	" " " " 10/23.10.1970

Joulukuun alusta liikepankkien luottokiintiöt vahvistettiin 897.6 milj. markaksi eli 10 % ns. perustasoa korkeammiksi. Korotus johtui siitä, että joulukuussa keskuspankkiluoton tarpeessa tapahtuu yleensä huomattava kausinousu etenkin setelistön lisääntymisen vuoksi. Kiintiöiden pankkikohtainen jakautuma pidettiin edelleen ennallaan.¹⁾

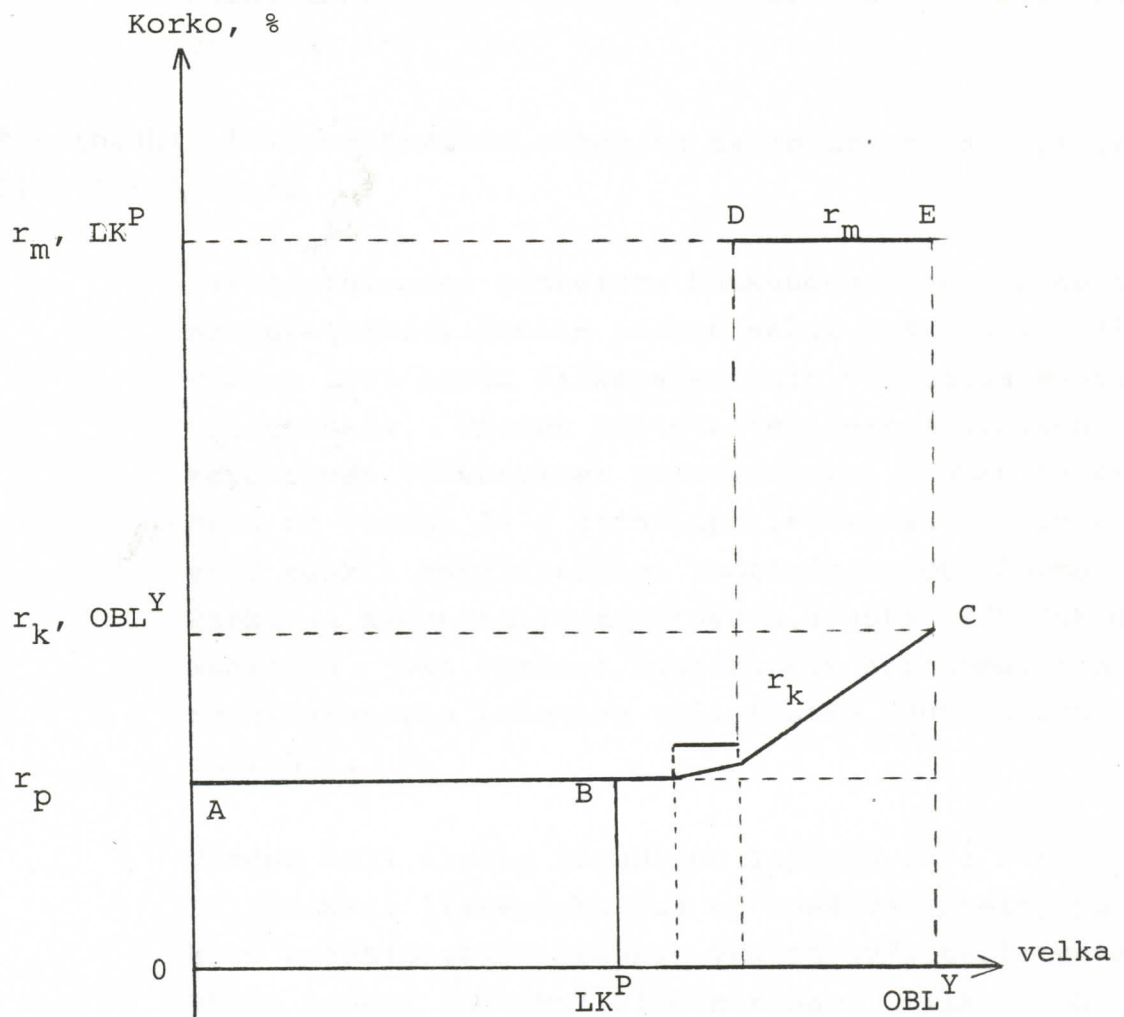
Oheisessa kuviossa 13 on esitetty vuonna 1970 sovellettu keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko, joka perustui yksinomaan obligaatioiden termiinkaupoissa sovellettuihin ehtoihin.²⁾

Marraskuussa 1970 johtokunta totesi pankkivaltuusmiehille lähettämässään kirjeessä³⁾, että luottokiintiöt ylittävää rahalaitosten kassantarvetta oli vaikeata hoitaa pelkästään obligaatiokaupoin. Obligaatiokauppojen tarve oli muodostunut paljon odotettua suuremmaksi ja eräiden rahalaitosten kohdalla obligaatiosalkku oli käynyt tähän tarkoitukseen riittämättömäksi. Kun kaikki ennusteet viittasivat siihen, että rahalaitosten keskuspankki-velka kasvaisi vielä seuraavana vuonnakin, johtokunta katsoi, että sen tulisi uudelleen saada valtuudet hoitaa rahalaitosten luottokiintiöiden mahdolliset ylitykset diskonttaus- tai rediskonttaustietä. Tämä edellytti lisäkoron käyttämistä sanktiona ja obligaatiokauppojen tekemisen rajoittamista vain tiettyihin erityistapauksiin.

Pankkivaltuusmiehet päättivät marraskuun 24 päivänä 1970 muuttaa 12.12.1969 tekemäänsä korkopäätöstä

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 12/30.11.1970
2	Puntila (1972), s. 30
3	Pankkivaltuusmiesten kertomus vodelta 1970, s. 17-18

Kuvio 13: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko vuonna 1970

- ABC = Keskuspankkivelan keskikorkoasteikko
 ABDE = Keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko
 LK^P = Peruskorkoinen luottokiintiö
 OBL^Y = Obligaatioiden terminikauppojen enimmäismäärä

siten, että Suomen Pankin johtokunnalla oli oikeus, riippuen rahalaitoksen velasta Suomen Pankille, harkintansa mukaan periä rahalaitokselta lisäkorkoa enintään 4 %.

3.4.3 Postipankin liikepankkeihin tekemien talletusten järjestelmä 1970.3 - 1975.12

Valtiontalouden pankeissa kuukauden aikana aiheuttaman maksuvalmiusvaihtelun tasaamiseksi Postipankki alkoi vuonna 1969 tehdä liikepankkeihin vaihtelua vastaavia talletuksia. Näiden talletusten keskimääräisen keventävän vaikutuksen poistamiseksi Suomen Pankki otti ne vuonna 1970 kiintiöpolitiikassa huomioon siten, että kunkin rahalaitoksen luottokiintiötä Suomen Pankissa alennettiin maaliskuun alusta 1970 lukien määrällä, joka vastasi Postipankin asianomaiseen rahalaitokseen tekemien talletusten kuukausikeskimäärää¹⁾.

Vuoden 1971 alusta heinäkuun loppuun 1973 Postipankin talletuksia liikepankeissa ei enää vähennetty pankkien kiintiöistä. Etenkin vuonna 1971 talletusten määrä kohosi suureksi kireän rahapolitiikan johdosta, mutta aleni vähäiseksi jo vuonna 1972 rahamarkkinoiden kevennettyä.

Elokuusta 1973 alkaen Suomen Pankki otti kiintiöpolitiikassaan uudelleen huomioon liikepankkien Postipankilta saamat talletukset. Nyt liikepankkien kiintiöistä vähennettiin kuitenkin vain se osa Postipankin talletusten kuukausikeskimäärästä, joka ylitti noin 4 % silloisista kiintiöistä. Ilman

1

Suomen Pankin kiertokirjeet nro 2/9.2.1970, 4/25.3.1970 8/30.9.1970 ja 12/30.11.1979.

kiintiön alennusta pankit saivat ottaa Postipankilta talletuksia seuraavat määrät:¹⁾

	milj. mk	%-jakautuma
KOP	14.0	28.0
PYP	14.0	28.0
HOP	3.0	6.0
SKOP	10.0	20.0
OKO	8.5	17.0
ÅAB	<u>0.5</u>	<u>1.0</u>
Yhteensä	50.0	100.0

Syyskuun alusta 1973 edellä mainittujen talletusten määrä nostettiin nelinkertaiseksi 200 milj. markkaan, jonka suuruisena se pidettiin tammikuun loppuun 1974.²⁾

Helmikuun alusta 1974 PSP-talletusten kiintiö korotettiin kaksinkertaiseksi eli 400 milj. markkaan. Kiintiötä ei saanut enää ollenkaan ylittää. Pankki-kohtaisesti talletuskiintiöt jakautuivat seuraavasti:³⁾

	milj. mk	%-jakautuma
KOP	113.0	28.3
PYP	113.0	28.3
HOP	24.5	6.1
SKOP	78.0	19.5
OKO	68.5	17.1
ÅAB	<u>3.0</u>	<u>0.7</u>
Yhteensä	400.0	100.0

Vuoden 1976 alusta lopetettiin liikepankkien Postipankilta saamien talletusten järjestely.⁴⁾ Kun Postipankille samalla annettiin oikeus osallistua päiväluottomarkkinoille tallettajana, siirtyivät valtiontalouden pankeissa aiheuttamat maksuvalmiusvaihtelut kokonaan tasoitettavaksi päiväluottomarkkinoiden kautta.⁵⁾

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 6/19.6.1973
2	" " " " 10/27.8.1973
3	" " " " 2/22.1.1974
4	" " " " 12/19.12.1975
5	" " " " 11/19.12.1975

3.4.4 Kiintiöt ja portaittainen lisäkorkoasteikko 1971.1 - 1973.8

Vuodesta 1971 Suomen Pankki toteutti huomattavan muutoksen keskuspankkiluoton lisäkorkoasteikon soveltamisessa. Lisäkoron määräytymisessä siirryttiin portaittain kasvavaan ja koko velasta perittävään lisäkorkoon, mikä nosti marginaalikoron kunkin velkaportaan alarajalla äärettömäksi. 1950- ja 1960 luvulla sovelletuissa asteikoissa lisäkorko nousi lähes poikkeuksetta lineaarisesti.

Ensimmäinen uusi lisäkorkoasteikko astui voimaan vuoden 1971 alusta samalla kun liikepankkien luotto-kiintiöt päätettiin pysyttää tammikuun ajan saman-
suuruusina kuin miksi ne oli vahvistettu joulukuuksi 1970. Kiintiön ylityksestä perittävä lisäkorko määräytyi yksityiskohtaisesti seuraavasti:¹⁾

Kiintiön ylitys kuukaudessa keskimäärin:	Lisäkorko % koko velasta:
enintään 10 %	1
yli 10 % ja enintään 20 %	2.5
yli 20 % " " 30 %	4
yli 30 % oblig. termiinkaupat	

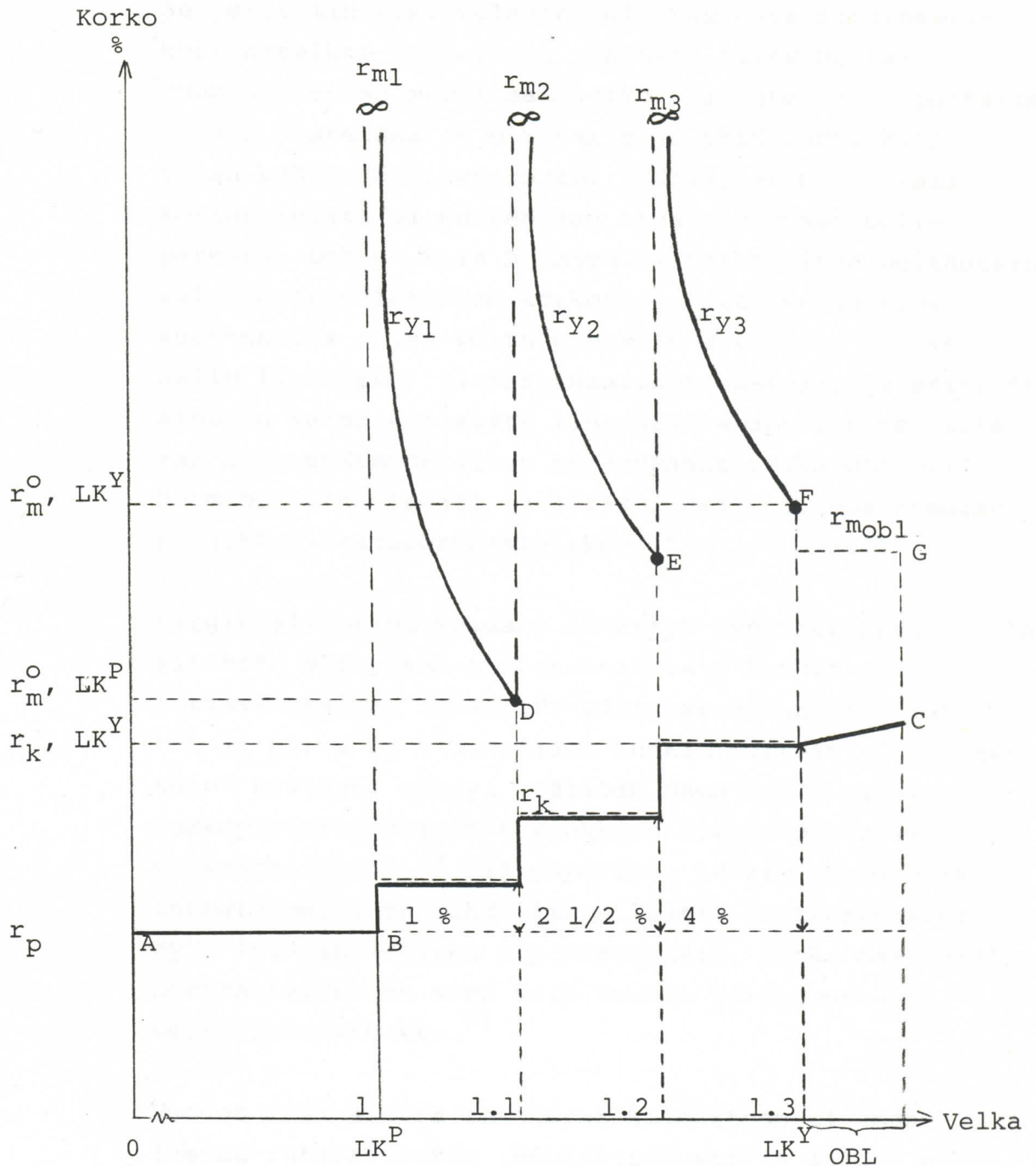
Obligaatioiden termiinkauppamenettely kytkettiin lisäkorkoasteikkoon siten, että milloin liikepankki ylitti luottokiintiönsä enemmän kuin 30 %, Suomen Pankki voi velvoittaa liikepankin tekemään obligatioiden viikoittaisia termiinkauppoja ehdolla, että Suomen Pankin ostokurssi oli 99 1/2 % ja takaisinmyyntikurssi 100 %.

Uusi lisäkorkoasteikko, jota sovellettiin vuoden 1971 alusta elokuun loppuun 1973²⁾, on esitetty kuviossa 14. Kun lisäkorko nousi melko jyrkin

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 13/22.12.1970

2 Pankkilakon takia lisäkorkoa ei peritty huhti-elokuussa 1973.

Kuvio 14: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko tammi-
kuun 1971 alusta elokuun loppuun 1973

- ABC = keskuspankkivelan keskimääräinen korkoasteikko
 ABDEFG = keskuspankkivelan "marginaalikorkoasteikko"
 LK^P = peruskorkoinen luottokiintiö
 LK^Y = keskuspankkivelan yläraja
 r_{m, LK^P} = kiintiön ylitykseen liittyvä alin marginaalikorko
 r_{m, LK^Y} = marginaalikorko, kun velan määrä on LK^Y
 r_{y_i} = kiintiön ylitysportaan i keskimääräinen korko
 OBL = obligaatioiden ylimääräisiin termiinkaappoihin perustuva keskuspankkiluotto

portain peruskiintiön ylityksestä lähtien ja kun se perittiin koko velasta, oli vastaava marginaalikorkoasteikko epäjatkuva. Kunkin ylitysportaan reunapisteessä marginaalikorko oli ääretön ja portaiden muissa pisteissä se oli vakio ja yhtä suuri kuin velan keskimääräinen korko. Tällainen marginaalikorkoasteikko ei kuitenkaan anna päätöksenteolle parempaa pohjaa kuin huomion kiinnittäminen pelkästään velan keskimääräiseen korkoon. Jotta velan rajakustannusta olisi voitu paremmin arvioida, on kyseiselle lisäkorko- ja marginaalikorkoasteikolle esitetty ainakin kaksi erilaista lineaarista approksimaatiota.¹⁾ Pankkien epätäydellisen keskuspankkivelkakontrollin huomioon ottamiseksi on lisäksi esitetty epävarmuuskorjattuja rajakorkoasteikkoja.²⁾

Marginaalikorkoa voidaan lähestyä myös tarkastelemalla kiintiön ylityksen korkokustannusta kunkin ylitysportaan osalta. Kiintiön ylityksenä hankitun rahoituksen hinta on alimmillaan kunkin portaan yläreunassa kuten kuviosta näkyy. Tällöin nämä kolme marginaalikorkopistettä olisivat pankkien optimikohtia lisäkorkoasteikolla.³⁾ Ylitysportaan keskikorkoasteikko integroimalla on mahdollista laatia lisäkorkoasteikolle myös log-lineaarinen approksimaatio, jonka marginaalikorkoasteikko on sama kuin kunkin ylitysportaan keskikorkoasteikko.⁴⁾

Vuoden 1971 alusta keskuspankkiluottoon ei enää luettu rahalaitosten indeksitasauksien saldoa eikä

-
- 1 Kukkonen (1974), s. 36 ja Oksanen (1977), s. 62
 2 Oksanen (1977), s. 41-45 ja Tarkka (1981), s. 10-14
 3 Saarinen (1973)
 4 Jos velan marginaalikorkoasteikko $MC = 0,01/y + 0,1025$, niin keskikorkoasteikko $AC = \ln y^{0,01} + 0,1025 + B$, jossa y = ylityksen määrä ensimmäisellä velkaportaalla, $0,01$ on lisäkorko ja $0,1025$ on keskimääräinen korko kyseessä olevalla velkaportaalla ja B on vakio.

siitä vähennetty kassavarantotalletuksia kyseisten järjestelyjen purkauttaua.¹⁾ Maaliskuun alusta keskuspankkiluoton käyttöä ja lisäkorkoa koskevissa ohjeissa siirryttiin kuukausikeskimäärään pohjautuvasta laskennasta päiväkohtaiseen laskentaan.²⁾ Muutos edellytti pankkien välisten päiväluotto-operaatioiden käyttöä niinä päivinä, joina maksuvalmiusrasitus oli korkea. Tämä antoi ilmeisesti erään sysäyksen pankkien välisten päiväluottomarkkinoiden kehittymiselle.

Liikepankkien luottokiintiöt pidettiin tammikuun 1971 tasolla aina syyskuun loppuun saakka.³⁾ Lokakuun alusta luottokiintiöiden yhteismäärä korotettiin 1 224 milj. markkaan eli 50 % ns. perustasoa korkeammiksi. Lisäkorkoasteikko ja liikepankkien suhteelliset kiintiöosuudet pidettiin ennallaan. Pankeittain kiintiöt jakaantuivat seuraavasti:⁴⁾

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma
KOP	345	28.2
PYP	345	28.2
HOP	75	6.1
SKOP	240	19.6
OKO	210	17.2
ÅAB	9	0.7
Yhteensä	1 224	100.0

Kesäkuussa 1973 Suomen Pankki ilmoitti, että liikepankkien luottokiintiöt ovat elokuun loppuun saakka edelleen 150 % perustasostaan 816 mmk ja syyskuun

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 13/22.12.1970
2	" " " " 2/25.2.1971
3	" " " " 1/29.1.1971
4	" " " " 16/21.9.1971

alusta 140 % samasta perustasosta ja että kiintiöitä edelleen alennetaan vuoden lopulla, mikäli taloudellisessa kehityksessä ei ilmene yllättäviä piirteitä.¹⁾

Lisäksi liikepankit saivat oikeuden pitää Suomen Pankissa olevalla shekkitilillään velkaa enintään 10 % kulloisestakin luottokiintiöstä. Kyseinen oikeus myönnettiin korvaamaan liikepankeilla ollut oikeus peruskorkoisiin obligaatiokauppoihin, joka päättyi 27.6.1973 obligaatioiden erääntyessä. Liikepankkien Postipankilta ottamille talletuksille asetettiin 1.8. lukien kiintiöt, joiden ylimenevältä osalta keskuspankkiluottokiintiöitä alennettiin.

Heinäkuusta 1973 Suomen Pankki ei enää rediskontannut vekseleitä ja koko keskuspankkiluotto perustui diskontattuihin vekseleihin ja shekkiluottoon.

3.4.5 Kiintiöt, kiintiörakenteen muutokset ja lisäkorkoasteikko 1973.9 - 1976.4

Syyskuun alusta 1973 Suomen Pankki korotti liikepankkien luottokiintiöiden yhteismäärän 190 %:iin perustasosta eli 1550.4 milj. markkaan.²⁾

Samalla niitä määriä, jotka liikepankit saivat ottaa Postipankilta talletuksina ilman, että keskuspankkiluottokiintiöitä vastaavasti alennettiin, korotettiin aikaisemmasta noin nelinkertaisiksi eli yhteensä 200 milj. markkaan.²⁾

Samalla keskuspankkiluoton lisäkorkoasteikon porrastusta lisättiin seuraavasti:

---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 6/19.6.1973
2 " " " " 10/27.8.1973

Kiintiönylitys päivässä:	Lisäkorko % vuodessa koko velasta:	
	enintään 15 %	1
yli 15 % ja enintään 30 %		2
yli 30 % ja enintään 40 %		3
yli 40 % ja enintään 50 %		4
yli 50 % obligaatiokaupat		

Milloin liikepankki ylitti luottokiintiönsä enemmän kuin 50 %, Suomen Pankki voi velvoittaa liikepankin tekemään obligaatioiden viikoittaisia terminikauppoja ehdolla, että Suomen Pankin ostokurssi oli 99 1/2 % ja takaisinmyyntikurssi 100 %. Mainittu lisäkorkoasteikko, jota sovellettiin syyskuun alusta 1973 maaliskuun loppuun 1976, on esitetty oheisessa kuviossa 15.¹⁾

Vastaavasti kuin aikaisemmin sovelletulla lisäkorkoasteikolla, oli marginaalikorko ääretön kunkin ylitysportaan alareunassa ja keskimääräisen koron suuruinen muualla. Kiintiön ylityksen korkokustannus oli alimmillaan kunkin ylitysportaan yläreunassa kuten kuviossa näkyy ja siten nämä pisteet olivat optimipisteitä velan käyttäjän kannalta.²⁾ Myös tästä lisäkorkoasteikosta on esitetty kaksi erilaista lineaarista approksimaatiota ja niihin perustuvaa marginaalikorkoasteikkoa, joissa marginaalikorko nousee tasaisesti.³⁾

Helmikuun 1974 alusta Suomen Pankki päätti korottaa liikepankkien luottokiintiötä runsaat 40 %. Tämä merkitsi sitä, että liikepankkien keskuspankkiluotto-

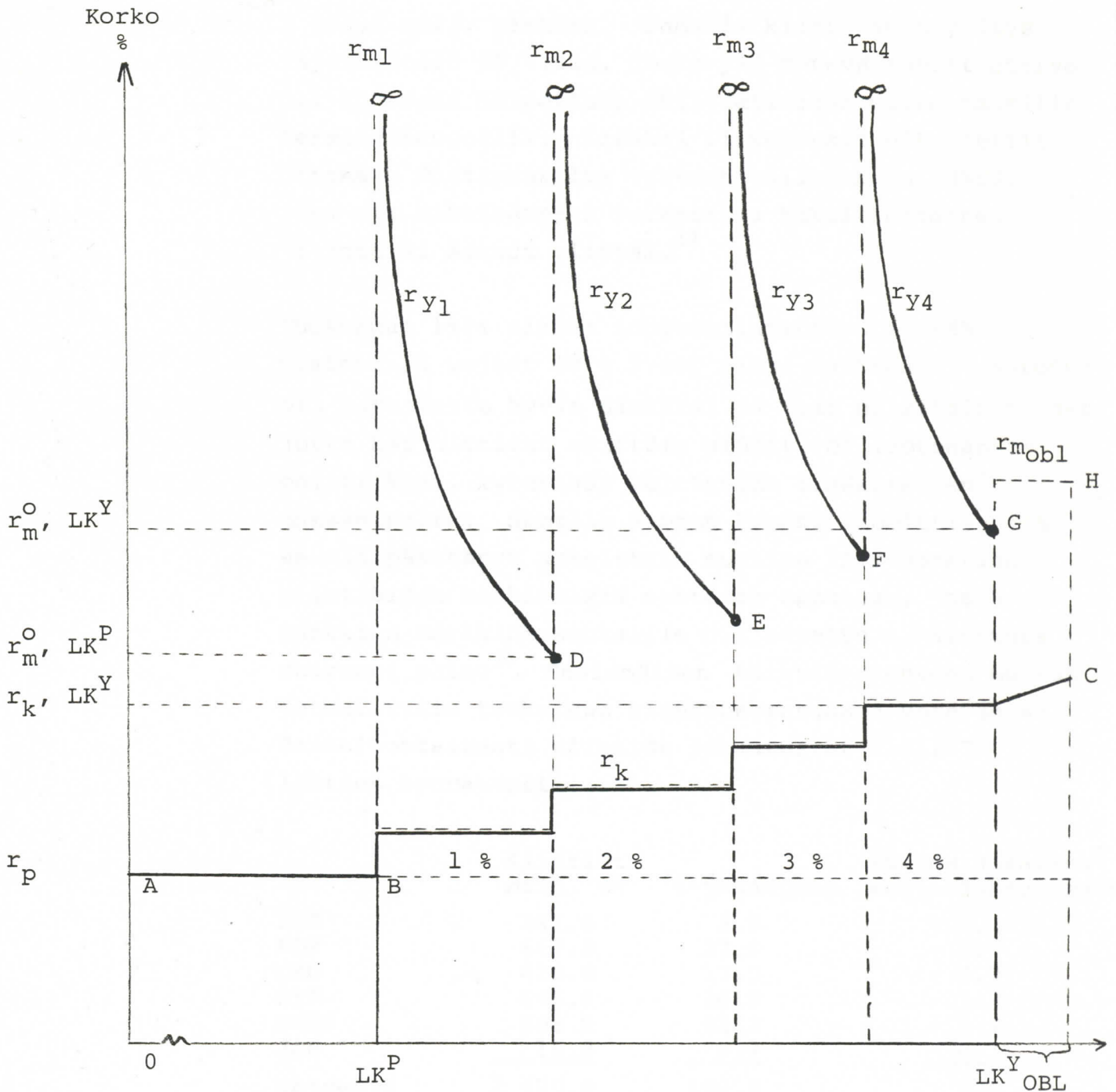
---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 10/27.8.1973

2 Saarinen (1973)

3 Kukkonen (1972), s. 36 ja Oksanen (1977), s. 63

Kuvio 15: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko syyskuun 1973 alusta maaliskuun loppuun 1976

- ABC = keskuspankkivelan keskikorkoasteikko
 ABDEFGH = keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko
 LK^P = peruskorkoinen luottokiintiö
 LK^Y = keskuspankkivelan yläraja
 r_{m, LK^P}^O = kiintiön ylitykseen liittyvä alin marginaalikorko
 r_{m, LK^Y}^O = marginaalikorko, kun velka on LK^Y
 r_{yi} = kiintiön ylitysportaan i keskimääräinen korko
 OBL = obligaatioiden ylimääräisiin terminikauppoihin perustuva keskuspankkiluotto

kiintiöt nostettiin silloisesta 190 %:sta 270 %:iin perustasostaan. Kiintiöiden yhteismäärä oli 2 203,2 milj. markkaa. Samalla kiintiöiden ylitys rajoitettiin 50 %:iin, jonka yli menevä rahoitustarve oli kokonaan hoidettava obligaatioiden viikottaisilla termiinikaupoilla. Lisäksi liikepankit oikeutettiin ottamaan Postipankilta vastaan talletuksia määrä, joka oli aikaisempaan verrattuna kaksinkertainen ja jota ei saanut ylittää.¹⁾

Toukokuun 1974 alusta luottokiintiöiden määrää nostettiin vajaat 10 % 2 400 milj. markkaan.²⁾ Korotus oli mitoitettu hyvin niukaksi ja vain ne rahalaitokset, jotka harjoittivat erittäin pidättyvää luotonantopolitiikkaa, kykenivät välttymään lisäkorkojen maksamiselta. Samalla Suomen Pankki ilmoitti, että se oli päättänyt asteittain muuttaa liikepankkien kiintiöiden keskinäisiä suhteita suuntaan, jossa pankkien markkinaosuuksille oli annettu aikaisempaa suurempi paino³⁾. Ensimmäinen kiintiörakenteen muutos toteutettiin toukokuun kiintiökorotuksen yhteydessä. Pankkikohtaisesti kiintiöt jakautuivat 1.5.1974 lähtien seuraavasti:

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisem- masta jakautumast
HOP	141.6	5.9	- 0.1
KOP	667.2	27.8	- 0.4
OKO	420.0	17.5	+ 0.2
SYP	645.6	26.9	- 1.3
SKOP	508.8	21.2	+ 1.7
ÅAB	16.8	0.7	- 0.1
Yhteensä	2 400.0	100.0	0.0

-
- 1 Suomen Pankin kiertokirje nro 2/22.1.1974
 2 " " " " 7/24.4.1974
 3 " " lehdistötiedote 24.4.1974

Kesäkuun 18 päivästä 1974 lukien liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöitä korotettiin noin 15 % 2 800 milj. markkaan rahamarkkinoiden liiallisen kiristymisen estämiseksi. Kiintiöiden korotus oli mitoitettu kansantalouden rahoitustarpeisiin nähden niin niukaksi, ettei se antanut edellytyksiä pankkien luottopolitiikan keventämiselle.

Samassa yhteydessä toteutettiin toinen liikepankkien kiintiöiden keskinäisten suhteiden tarkistus. Se oli samansuuntainen kuin toukokuussa 1974 toteutettu muutos, jossa pankkien markkinaosuuksille annettiin entistä suurempi paino. Pankkikohtisesti kiintiöt jakautuivat 18.6.1974 lähtien seuraavasti:¹⁾

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisem- masta jakautumasta
HOP	162.4	5.8	- 0.1
KOP	767.2	27.4	- 0.4
OKO	498.4	17.8	+ 0.3
SYP	716.8	25.6	- 1.3
SKOP	638.4	22.8	+ 1.6
ÅAB	<u>16.8</u>	<u>0.6</u>	<u>- 0.1</u>
Yhteensä	2 800.0	100.0	0.0

Maaliskuun 1975 alusta Suomen Pankki päätti tiukentaa kiintiöiden ylitystä koskevia keskuspankkiluoton ehtoja. Kiintiöiden ylitysoikeus rajoitettiin edelleen 50 %:iin, mutta mahdollisuus tyydyttää tämän ylittävä rahoituksen tarve automaattisin obligaatiokaupoin kumottiin. Obligaatioiden termiinkauppojen muodossa tapahtuva lisärahoitus oli kyseisestä ajankohdasta lähtien riippuvainen Suomen Pankin kanssa käydyistä neuvotteluista ja niissä asetetuista ao. pankin maksuvalmiuden hoitoa koskeneista ehdoista.²⁾

---

1 Suomen Pankin kiertokirje nro 8/17.6.1974
2 " " " " 3/7.3.1975

Syyskuun alusta 1975 Suomen Pankki avasi päiväluotto-markkinat, joille keskuspankkiluottoon oikeutetut liikepankit saivat oikeuden osallistua.¹⁾ Päiväluottomarkkinoiden säätelyä tarkastellaan erikseen luvussa 4, joka on julkaistu osassa II.

Lokakuun 1975 alusta Suomen Pankki alensi keskuspankkiluottoon oikeutettujen liikepankkien luotto-kiintiöiden yhteismäärää runsaat 10 % 2 500 milj. markkaan. Pankkikohtainen kiintiörakenne ja keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko pidettiin ennallaan.²⁾

Vuoden 1976 alusta lopetettiin liikepankkien Postipankilta saamien talletusten järjestely ja samalla Postipankille annettiin oikeus osallistua päiväluottomarkkinoille tallettajana.

3.4.6 Kiintiöt ja uudistettu lisäkorkoasteikko 1976.5 - 1979.6

Huhtikuun 1976 alusta keskuspankkiluoton lisäkorkoasteikon rakennetta muutettiin. Tämä johtui siitä, että alun perin kiintiöpolitiikkaa silmällä pitäen laadittu korkoasteikko oli melko harvavälinen, mikä aiheutti tarpeettoman suurta heilahtelua edellisessä vuonna avattujen päiväluottomarkkinoiden korossa ja luottomäärissä. Uudessa asteikossa keskimääräinen korko asetettiin tasaisesti nousevaksi ja kiintiön ylityskorko, joka samalla oli marginaalinen lisäkorko, portaittain kasvavaksi. Samalla lisäkorkoasteikkoa hieman lievennettiin, mikä alensi koko velan enimmäislisäkoron sallitusta 4 prosentista vajaaseen 3 prosenttiin. Yksityiskohtaisesti lisäkorko määräytyi seuraavasti:³⁾

1	Suomen Pankin kiertokirje nro 6/27.8.1975
2	" " " " 7/25.9.1975
3	" " " " 2/22.3.1976

Milloin liikepankkien keskuspankkiluoton määrä ylitti luottokiintiön, liikepankin oli peruskoron lisäksi maksettava ylityksestään lisäkorkoa. Lisäkorkoa perittiin kussakin ylitysvälissä olevan velan osasta seuraavan asteikon mukaan:

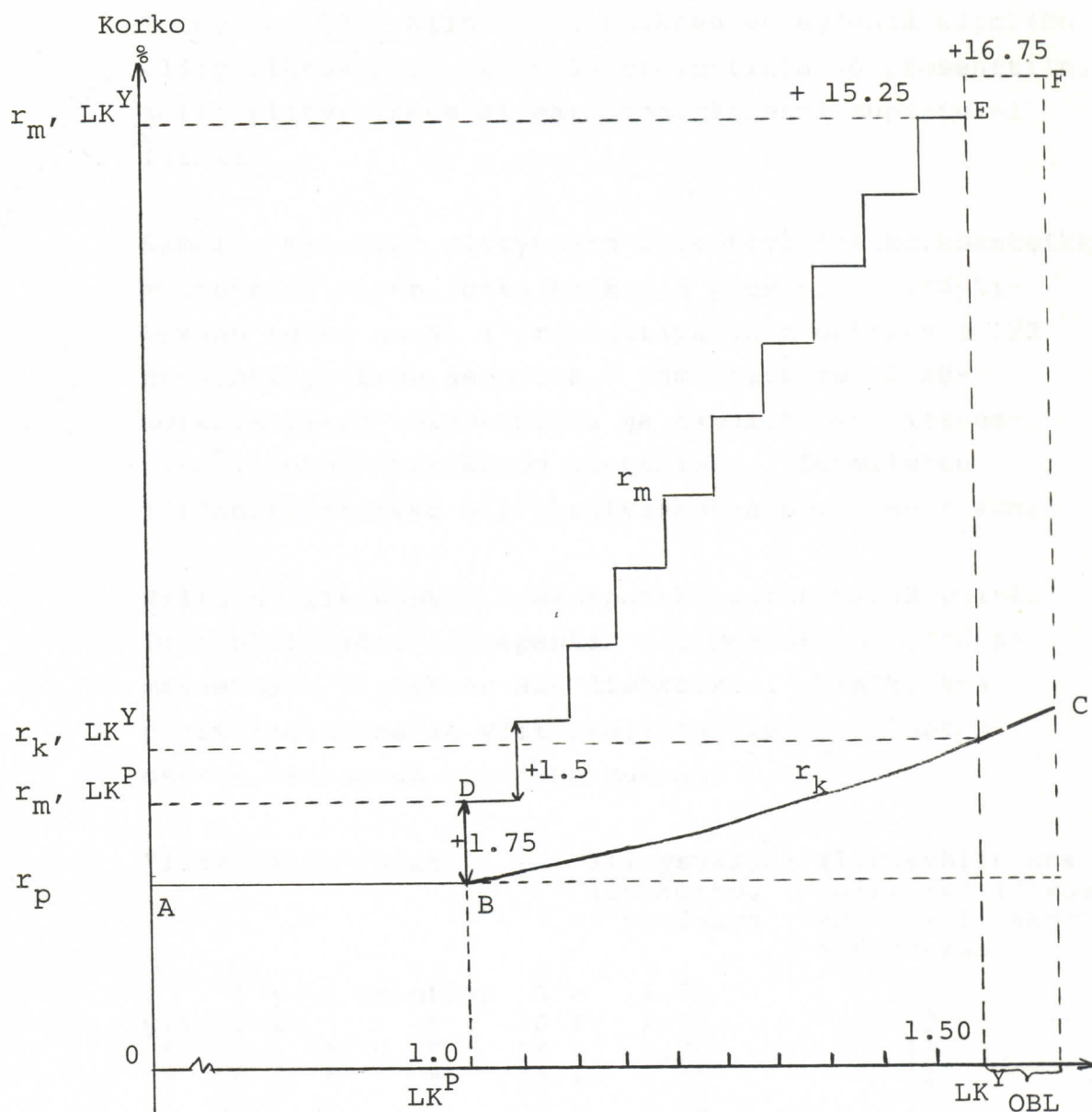
Ylitysvälin rajat % kiintiöstä:		Ylitysvälin lisäkorko, kokonaiskorko % vuodessa (peruskorko + lisäkorko) % vuodessa	
0 % ja enintään	5 %	1.75	11
yli 5 % "	10 %	3.25	12.5
" 10 % "	15 %	4.75	14
" 15 % "	20 %	6.25	15.5
" 20 % "	25 %	7.75	17
" 25 % "	30 %	9.25	18.5
" 30 % "	35 %	10.75	20
" 35 % "	40 %	12.25	21.5
" 40 % "	45 %	13.75	23
" 45 % "	50 %	15.25	24.5
" 50 % obligaatioiden ylimääräiset termiinkaupat			26.0

Lisäkorkoasteikko, joka oli voimassa huhtikuun alusta 1976 huhtikuun loppuun 1977, on esitetty graafisesti kuviossa 16.

Heinäkuun alusta 1976 Suomen Pankki alensi pankkien keskuspankkiluottokiintiöitä 8 % 2 300 milj. markkaan¹⁾ ja vuoden 1977 alusta 9 % 2 100 milj. markkaan²⁾ sekä toukokuun alusta 1977 vajaa 10 % 1 900 milj. markkaan.³⁾ Kiintiöalennusten tarkoituksena oli vähentää liikepankkien keskuspankkirahoitusta lähinnä tuontitalletusten purkautumista vastaavasti. Kannustaakseen pankkeja supistamaan keskuspankkivelkaansa, Suomen Pankki sovelsi keskuspankkirahoituksen tavoitetasojärjestelmää tammi-elokuussa 1977.⁴⁾ Tavoitteet

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 3/28.5.1976
2	" " " " 7/15.10.1976
3	" " " " 2/5.4.1977
4	Saarinen (1979) ja Suomen Pankin kiertokirje nro 11/21.12.1976

Kuvio 16: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko
huhtikuun alusta 1976 huhtikuun loppuun 1977

- ABC = keskuspankkivelan keskiporkoasteikko
 ABDE = keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko
 OBL = obligaatioiden ylimääräisiin termiinkaappoihin perustuva keskuspankkiluotto

saavuttaneille pankeille palautettiin osa lisäkoroista.¹⁾

Toukokuun 1977 kiintiönalennuksen yhteydessä kiintiön ylitysoikeus nostettiin 50 prosentista 70 prosenttiin, jotta ylitysoikeus ei markkamääräisesti supistuisi liikaa.

Samalla kiintiön ylitykseen kytkettyä lisäkorkoasteikkoa muutettiin siten, että kunkin 5 prosentin lisälylytyksen korko nousi 1 prosenttiyksikön entisen 1 1/2 prosenttiyksikön asemesta. Tämä merkitsi lisäkorkoasteikon loivenemista ja samalla myös keskuspankkiluoton keskikoron alenemista. Sovellettu lisäkorkoasteikko oli yksityiskohtaisesti seuraava:

Milloin liikepankin keskuspankkiluoton määrä ylitti luottokiintiön, liikepankin oli peruskoron lisäksi maksettava ylityksestään lisäkorkoa. Lisäkorkoa perittiin kussakin ylitysvälissä olevasta luoton osasta seuraavan asteikon mukaan:

Ylitysvälin rajat	Ylitysvälin lisäkorko, % vuodessa	Ylitysvälin kokonaiskorko (peruskorko + lisäkorko) % vuodessa
0 % ja enintään 5 %	1.75	11
yli 5 % " "	10 % 2.75	12
" 10 % " "	15 % 3.75	13
" 15 % " "	20 % 4.75	14
" 20 % " "	25 % 5.75	15
" 25 % " "	30 % 6.75	16
" 30 % " "	35 % 7.75	17
" 35 % " "	40 % 8.75	18
" 40 % " "	45 % 9.75	19
" 45 % " "	50 % 10.75	20
" 50 % " "	55 % 11.75	21
" 55 % " "	60 % 12.75	22
" 60 % " "	65 % 13.75	23
" 65 % " "	70 % 14.75	24
yli 70 % obligaatioiden ylimääräiset termiinkaupat		26

1 Suomen Pankin rahapolitiikan teoreettisia perusteita ja kyseisinä vuosina sovellettua "kokonaistaloudellista rahoituskehikkoa" selostetaan artikkelissa Airikkala (1978).

Lisäkorkoasteikko, joka oli voimassa toukokuun alusta 1977 kesäkuun loppuun 1979, on esitetty graafisesti kuviossa 17.

Vuoden 1977 tammi-elokuussa sovellettu keskuspankkirahoituksen tavoitetasojärjestelmä otettiin uudelleen käyttöön vuoden 1978 ajaksi.¹⁾ Tavoitteiden saavuttamiseen perustuneet lisäkorkojen hyvitykset alensivat pankkien keskuspankkirahoituksen kustannuksia vuonna 1978 keskimäärin 1.3 prosenttiyksikköä.²⁾

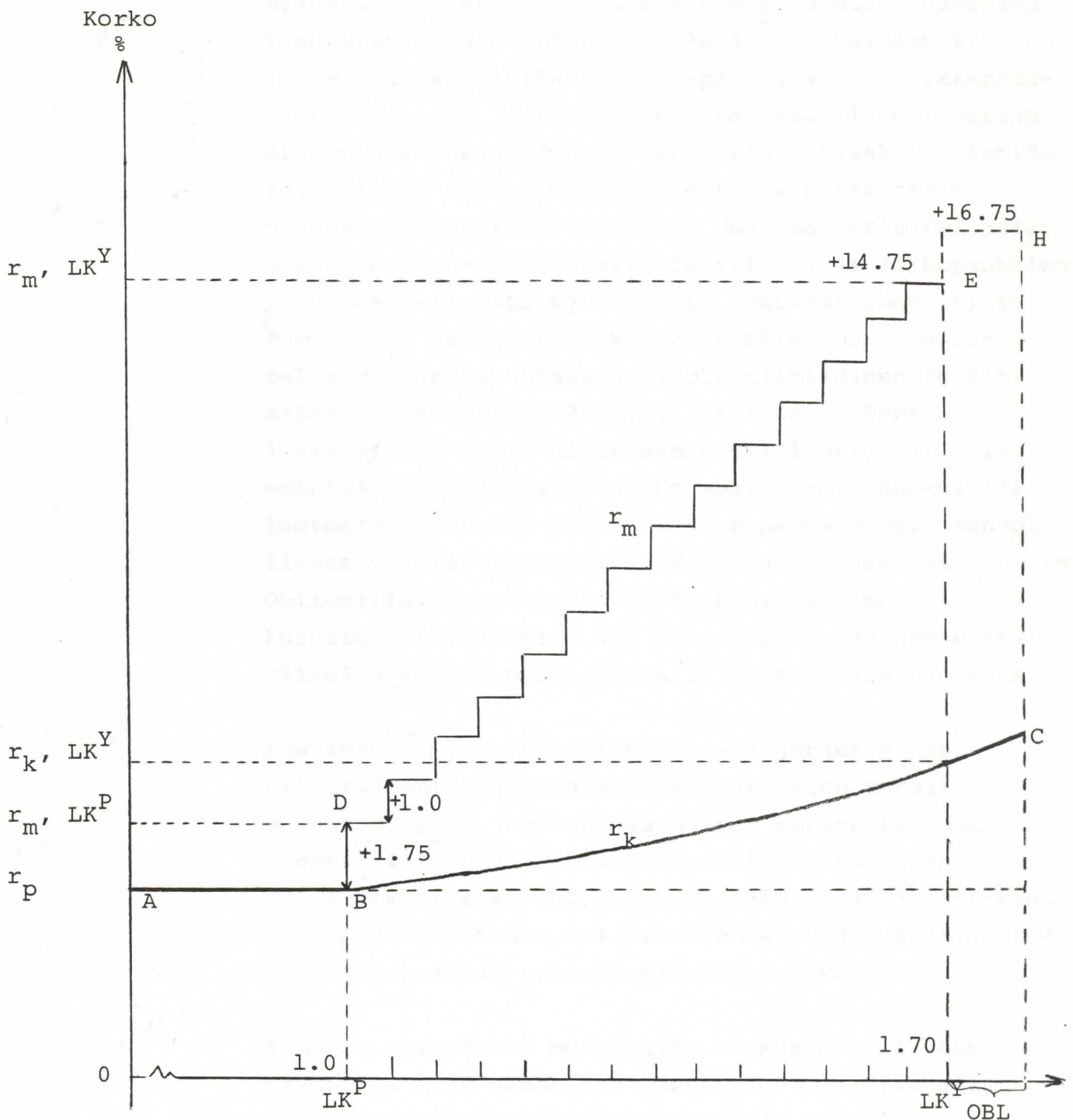
Kesäkuun alusta 1978 liikepankkien keskuspankkiluotto-kiintiöt alennettiin 1 400 milj. markkaan³⁾ ja syyskuun alusta 1 000 milj. markkaan⁴⁾. Toimenpiteillä kiintiöt sopeutettiin pankkien supistuneeseen keskuspankkivelkaan. Lisäksi syyskuun alusta lisäkorkoasteikkoa lievennettiin alentamalla lisäkorkoa kauttaaltaan yhdellä prosenttiyksiköllä.

Vuonna 1979 liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöiden yhteismäärä alennettiin huhtikuun alusta lukien 1 000 milj. markasta 500 milj. markkaan.⁵⁾ Toimenpiteellä kiintiöt sopeutettiin pankkien keskuspankkirahoituksen supistumiseen.

Maaliskuussa 1979 Suomen Pankki ja rahalaitokset allekirjoittivat kassavarantosopimuksen, jonka perusteella pankit voitiin velvoittaa pitämään varoja kassavarantotalletuksina Suomen Pankissa. Talletuksia alettiin kerätä huhtikuun lopun 1979 ottolainauskannan perusteella rahamarkkinoiden liiallisen keveyden ehkäisemiseksi.⁶⁾

-
1	Suomen Pankin kiertokirje nro 14/28.12.1977 ja nro 15/22.6.1978
2	Suomen Pankin vuosikirja 1978, sekä Saarinen (1979)
3	Suomen Pankin kiertokirje nro 11/24.5.1978
4	" " " " 17/16.8.1978
5	" " " " 2/13.3.1979
6	Suomen Pankin vuosikirja 1979, s. 19

Kuvio 17. Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko touko-
kuun alusta 1977 kesäkuun loppuun 1979

ABC = keskuspankkivelan keskikorkoasteikko

ABDEH = keskuspankkivelan marginaalikorkoasteikko

OBL = obligaatioiden ylimääräisiin termiinikauppoihin perustuva keskuspankkiluotto

3.4.7 Keskuspankkirahoitusjärjestelmän uudistus 1979.7 - 1980.12

Heinäkuun alusta 1979 Suomen Pankki uudisti pankkien keskuspankkirahoitusjärjestelmää.¹⁾ Aikaisemmassa järjestelmässä kullakin liikepankilla oli markkamääräinen kiintiö, jonka puitteissa pankilla oli oikeus diskontata vekseleitä peruskorolla. Lisäksi kiintiön sai ylittää enintään 70 prosentilla portaittain nousevaa lisäkorkoa vastaan. Uudessa järjestelmässä vekselien diskonttauksesta luovuttiin ja liikepankkien keskuspankkiluotto myönnettiin kokonaan shekkitililuottona. Kalenterikuukauden keskiarvoina määriteltyjen pankkikohtaisten luottokiintiöiden yhteismääräksi asetettiin 200 milj. markkaa. Kunkin liikepankin päivittäinen shekkitililuotto sai olla enintään 2.5 kertaa kiintiön suuruinen. Shekkitililuotosta perittiin Suomen Pankin peruskorko. Mahdollisuus ylittää kiintiöt lisäkorkoa vastaan poistettiin. Obligaatioiden ylimääräisten termiinkauppojen kurssiero alennettiin 1/2 prosentista 1/3 prosenttiin viikolta eli 26 prosentista 17 prosenttiin vuodessa.

Postipankille myönnettiin uudessa järjestelmässä päivittäisten maksuvalmiusheilahtelujen varalle oikeus 50 milj. markan määräiseen peruskorkoiseen shekkitililuottoon, kuitenkin siten että velan kuukausikeskiarvo sai olla enintään 10 milj. markkaa. Lisäksi Postipankki sai oikeuden käyttää päiväluottoa 600 milj. markan enimmäismäärään saakka.

Samassa yhteydessä muutettiin keskuspankkiluoton käyttöoikeuden pankkikohtaista jakaamaa ottamalla huomioon liikepankkien suhdanne- ja kausiluonteisten maksuvalmiusvaihtelujen jakauman lisäksi pankkien ottolainauskannan jakauma. Pankkikohtaisesti kiintiöt jakautuivat seuraavasti 1.7.1979 lähtien.

1

Suomen Pankin kiertokirje nro 6/6.6.1979

	Kiintiöt milj. mk	%-jakautuma	Muutos aikaisemmasta jakautumasta
HOP	11.0	5.5	- 0.3
KOP	49.4	24.7	- 2.7
OKO	41.8	20.9	+ 3.1
SKOP	51.0	25.5	+ 2.7
SYP	45.4	22.7	- 2.9
ÅAB	<u>1.4</u>	<u>0.7</u>	<u>+ 0.1</u>
Yhteensä	200.0	100.0	0.0

Liikepankkien peruskorkoisten keskuspankkiluotto-kiintiöiden yhteismäärä korotettiin helmikuun alusta 1980 lukien 200 milj. markasta 1 000 milj. markkaan.¹⁾ Korotus oli osa samaan aikaan toteutettua keskuspankkirahoituksen säätelyjärjestelmän uudistusta, jonka keskeisen osan muodostivat päivälüottoihin sovelletut lisäkorkoportaat. Kiintiöt määriteltiin edelleen kuukausikeskiarvoina ja kunkin liikepankin päivittäinen shekkivililüotto sai olla enintään 1.3 kertaa kiintiön suuruinen. Aikaisemmin vastaava kerroin oli 2.5.

Kesäkuun alusta lukien kiintiöiden yhteismäärää alennettiin 100 milj. markkaa 900 milj. markkaan²⁾ ja edelleen elokuun alusta 200 milj. markkaa 700 milj. markkaan³⁾ pankkien luotonannon kasvun hidastamiseksi.

Rahamarkkinoiden kausiluonteisen kevenemisen välttämiseksi kiintiöitä tarkistettiin loppuvuodesta vielä siten, että joulukuun alusta lukien niiden yhteismäärä alennettiin 600 milj. markkaan.⁴⁾ Vuoden 1980 aikana kiintiöiden pankkikohtaiset suhteelliset osuudet pidettiin ennallaan.

1	Suomen Pankin kiertokirje nro	2/30.1.1980
2	" "	" " 11/20.5.1980
3	" "	" " 13/29.7.1980
4	" "	" " 18/26.11.1980

3.4.8 Yhteenveto kiintiöistä ja lisäkorkoasteikoista 1970-luvulta

1970-luvulla pankkikohtaisten luottokiintiöiden suhteita muutettiin paikallispankkien keskusrahalaitosten hyväksi vuosina 1970, 1974 sekä 1979. Kiintiöosuuksissa tapahtuneet muutokset 1970-luvulla sekä 30 vuoden aikana 1950-1980 ilmenevät pankeittain seuraavasta asetelmasta.

Pankki:	Kiintiö- osuus 1.1.1970	Kiintiö- osuus 31.12.1980	Kiintiöosuuden muutos 1970-luvulla %-yks.	1950-1980 %-yks.
HOP	6.6 %	5.5 %	- 1.1	- 3.4
KOP	30.4 "	24.7 "	- 5.7	- 15.2
OKO	15.8 "	20.9 "	+ 5.1	+ 15.3
SYP	30.4 "	22.7 "	- 7.7	- 16.0
SKOP	15.8 "	25.5 "	+ 9.7	+ 19.8
ÅAB	1.0 "	0.7 "	- 0.3	- 0.5
Yht.	100.0 %	100.0 %	± 0	± 0

Keskuspankkiluoton lisäkorkoasteikkojen parametrit 1970 luvulta on yhteenvetona esitetty talulukossa 3. Taulukkoon on aikajärjestyksessä merkitty peruskorkoiset kiintiöt (LK^P), keskuspankkiluoton enimmäismäärä tai se määrä, jolla lisäkorko nousee ylärajalleen (LK^Y). Keskuspankkiluoton marginaalikorkoasteikolta on taulukkoon merkitty kiintiön ylityksestä aiheutuva alin korko (r_m, LK^P) sekä ylin korko (r_m, LK^Y). Taulukon reunaan on lisäksi merkitty keskuspankkiluoton peruskorko (r_p), jotta lisäkorkojen korkeutta voi verrata siihen, sekä obligaatioiden ylimääräisissä termiinikaupoissa sovellettu korko (OBL).

Taulukko 3: Keskuspankkiluoton kiintiöt, peruskorko ja lisäkorkoasteikko vuoden 1970 alusta vuoden 1980 loppuun.¹⁾

Lähtien	LK ^P	LK ^Y	r_{k,LK^Y}	r_{m,LK^P}	r_{m,LK^Y}	OBL	r_p
1970, tammikuu	567.5	1 xLK ^P	r_p	r_p	r_p	26	7.00
1970, huhtikuu	530.5	1 xLK ^P	"	"	"	26	7.00
1970, lokakuu	652.8	1 xLK ^P	"	"	"	26	7.00
1970, joulukuu	897.6	1 xLK ^P	"	"	"	26	7.00
1971, tammikuu	"	1.3xLK ^P	r_p+4	r_p+11	$r_p+19.5$	26	7.00
1971, kesäkuu	"	"	"	"	"	26	8.50
1971, lokakuu	1224.0	"	"	"	"	26	8.50
1973, heinäkuu	"	"	"	"	"	26	9.25
1973, syyskuu	1550.4	1.5xLK ^P	"	$r_p+7.67$	r_p+15	26	9.25
1974, helmikuu	2203.2	"	"	"	"	26	9.25
1974, toukokuu	2400.0	"	"	"	"	26	9.25
1974, kesäkuu	2800.0	"	"	"	"	26	9.25
1975, lokakuu	2500.0	"	"	"	"	26	9.25
1976, huhtikuu	2500.0	"	$r_p+2.83$	$r_p+1.75$	$r_p+15.25$	26	9.25
1976, heinäkuu	2300.0	"	"	"	"	26	9.25
1977, tammikuu	2100.0	"	"	"	"	26	9.25
1977, toukokuu	1900.0	1.7xLK ^P	$r_p+3.40$	$r_p+1.75$	$r_p+14.75$	26	9.25
1977, lokakuu	"	"	"	"	"	26	8.25
1978, toukokuu	"	"	"	"	"	26	7.25
1978, kesäkuu	1400.0	"	"	"	"	26	7.25
1978, syyskuu	1000.0	"	"	"	"	26	7.25
1979, huhtikuu	500.0	"	"	"	"	26	7.25
1979, heinäkuu	200.0	1.0xLK ^P	r_p	r_p	r_p	17	7.25
1979, marraskuu	"	"	"	"	"	17	8.50
1980, helmikuu	1000.0	"	"	"	"	-	9.25
1980, kesäkuu	900.0	"	"	"	"	-	9.25
1980, elokuu	700.0	"	"	"	"	-	9.25
1980, joulukuu	600.0	"	"	"	"	-	9.25

¹⁾ Vastaava taulukko 1950-luvulta on sivulla 29 ja 1960-luvulta sivulla 60.

3.5 Muut keskuspankkiluoton käyttöoikeuden ehdot

Vuodesta 1959 alkaen Suomen Pankki asetti keskuspankkiluoton käyttöoikeuden edellytykseksi sen, ettei luottoa käyttävä rahalaitos sovelta antolainauksessaan Suomen Pankin määräämän enimmäiskoron ylittäviä korkoja. Enimmäiskorkomääräyksen piiriin tulivat 1960- ja -70 lukujen kuluessa kaikki rahalaitokset.¹⁾

Enimmäiskoron lisäksi Suomen Pankki asetti vuodesta 1960 alkaen keskuspankkiluottoa käyttävien rahalaitosten antolainauksen keskikorolle ylärajan, jonka noudattaminen oli keskuspankkiluoton käytön ehtona. Keski-koron ylärajan määräämisellä pyrittiin estämään keskuspankkiluoton lisäkorosta aiheutuvan kustannusrasituksen siirtäminen pankkien asiakkaille ja siten lisäämään määrällisen rahapolitiikan tehoa.¹⁾

3.5.1 Antolainauksen enimmäis- ja keskikoron ylärajat 1960-luvulla

Liikepankkien keskuspankkivelkaantumisoikeuden yleis-ehtona antolainauskorkojen säätely alkoi toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1959. Kyseisen vuoden maaliskuussa Suomen Pankki ilmoitti rediskonttaus-oikeuden yleiseksi edellytykseksi sen, että rediskonttaava rahalaitos ei huhtikuun 1 päivästä 1959 lukien veloita antolainauksessaan korkeampaa korkoa kuin 7 %. Voimassa oleva rediskonttauskorko oli 6 3/4 % ja rediskontattaviksi hyväksyttiin vain sellaiset vekselit, joista rahalaitokset olivat veloittaneet enintään 6 3/4 prosentin koron.²⁾

---

1) Koroista ja korkopolitiikasta Suomessa, Suomen Pankki 1978/A:46

2) Suomen Pankin kiertokirje nro 1/24.3.1959

Luottojen kysynnän rajoittamiseksi antolainauskorkojen porrastusta laajennettiin kesäkuun alusta 1960 lähtien. Täten rediskonttaavien rahalaitosten sallittiin tästä lähtien soveltaa yli 7 %:n mutta korkeintaan 8 %:n korkoa luottomäärään, joka oli enintään 10 % rahalaitoksen luotonannosta yleisölle toukokuun lopussa 1960. Korkeampaa korkoa kehoitettiin soveltamaan luottoihin, joita pyrittiin supistamaan tai joiden kasvua haluttiin hillitä. Tällaisiksi katsottiin mm. tuonti-, varasto-, auto- ja kulutusluotot.¹⁾

Lisäedellytykseksi em. luottojen koron nostamiselle asetettiin se, että rahalaitoksen punnittu keskimääräinen antolainauskorko ei saanut nousta tasolta, jolla se oli toukokuun lopussa.²⁾ Tämän takia rahalaitosten oli alennettava vastaavasti eräiden muiden luottojen korkoa, joita saivat olla vientiluotot, pienyritysluotot sekä eräät kotimarkkinateollisuusluotot. Alennuksia ei saanut kohdistaa henkilöluottoihin. Samalla Suomen Pankki kumosi määräyksen, jonka mukaan rediskontattaviksi kelpaavat enintään 6 3/4 %:n korkoiset vekselit.¹⁾

Maaliskuusta 1961 Suomen Pankki korotti luotonannon määrää, johon voitiin soveltaa keskikorkoa korkeampaa korkoa. Siten yli 7 %:n mutta korkeintaan 8 %:n korkoa sai soveltaa enintään 20 %:iin rahalaitoksen luotonannosta yleisölle vuoden 1960 lopussa edellyttäen, että rahalaitoksen punnittu keskimääräinen antolainauskorko ei ylittänyt 7 prosenttia.³⁾

Maaliskuussa 1962, kun rediskonttokorko korotettiin 30.3. lukien 6 3/4 prosentista 8 prosenttiin, Suomen Pankki salli rahalaitosten soveltavan yli 8 %:n mutta korkeintaan 9 %:n korkoa luottomäärään, joka

-
- 1) Suomen Pankin kiertokirje nro 2/1.6.1960
  - 2) Liikepankit yhteensä 6.92 %
  - 3) Suomen Pankin kiertokirje nro 2/9.3.1961

kunkin kuukauden lopussa oli enintään 20 % rahalaitoksen luotonannosta yleisölle edellisen kuukauden lopussa. Lisäedellytyksenä oli, että rahalaitoksen punnittu keskimääräinen antolainauskorko ei ylittänyt 8 prosenttia.¹⁾ Huhtikuun 28 päivästä lähtien em. korkorajat laskivat yhden prosenttiyksikön, kun Suomen Pankin rediskonttokorko alennettiin 8 prosentista 7 prosenttiin. Rahalaitosten tuli sopeuttaa antolainauksen keskikorkonsa enintään 7 prosenttiin toukuun 1962 loppuun mennessä.²⁾ Heinäkuussa 1962 Suomen Pankki korosti, että rahalaitos, jonka keskimääräinen antolainauskorko vielä heinäkuun lopussa ylittää 7 %, oli velvollinen maksamaan keskuspankille sen korkotulon, jonka rahalaitos oli kuukauden aikana saanut korkorajan ylittämisestä.³⁾

Luotonannon huomattavan kasvun ja valuuttavarannon alentumisen jarruttamiseksi Suomen Pankki lisäsi toukuusta 1965 luottokorkojen porrastamismahdollisuuksia siten, että rahalaitokset luoton kysynnän ja käytön rajoittamiseksi saivat laajentaa vekseli- ja shekki-luotoista perityn koron differentiointia aina 10 %:iin p.a. asti. Lisäedellytyksenä oli, että rahalaitoksen keskimääräinen antolainauskorko (indeksilisää lukuunottamatta) ei tämän johdosta kuitenkaan noussut suuremmaksi kuin 7 1/2 %. Vähintään vuoden pituisten luottojen korko tuli kuitenkin pitää ennallaan. Rediskonttauskorko oli edelleen 7 %.⁴⁾ Nämä ohjeet olivat voimassa vuoden 1971 toukokuun loppuun.

-
- 1) Suomen Pankin kiertokirje nro 1/29.3.1962
  - 2) Suomen Pankin kiertokirje nro 2/27.4.1962
  - 3) Suomen Pankin kiertokirje nro 5/21.7.1962
  - 4) Suomen Pankin kiertokirje nro 1/30.4.1965

3.5.2 Antolainauksen enimmäis- ja keskikoron ylärajat 1970-luvulla

1970-luvun alkupuolella Suomen Pankki kumosi korkoporrastusta, keskimääräistä antolainauskorkoa sekä vähintään vuoden pituisia luottoja koskeneet rajoitukset. Tämä tapahtui kesäkuun alusta 1971 samalla kun keskuspankkiluotosta perittävä korko nostettiin 7 prosentista 8 1/2 prosenttiin.¹⁾ Sen sijaan antolainauskoron ylärajaa koskeva rajoitus pidettiin edelleen voimassa ja yläraja nousi 10 prosentista 11 prosenttiin.²⁾

Vuoden 1972 alusta toteutetun korkotason 3/4 prosentin alentamisen yhteydessä antolainauskorkojen yläraja pidettiin ennallaan 11 prosenttina. Tämä mahdollisti kulutus- ja tuontiluottojen korkojen pitämisen aikaisemmalla tasolla, mikä oli osa korkoratkaisua.³⁾

Vuoden 1973 alusta lukien Suomen Pankki edellytti, että ns. pienluotoissa sovellettava korko oli lainojen ja vekselien osalta 10-11 % ja shekkiluottojen osalta vähintään 10 % siten, että provision osuus oli enintään 2.5 %.⁴⁾

Kesäkuussa 1973 Suomen Pankki ilmoitti korkokannan yleisestä korottamisesta 1 1/2 prosenttiyksiköllä heinäkuun alusta lukien. Pankkien edellytettiin korottavan vastaavassa määrin antolainauskorkojaan. Antolainauskoron yläraja nousi vastaavasti eli 11 prosentista 12 1/2 prosenttiin.⁵⁾

Helmikuun alusta 1975 Suomen Pankki suositti rahalaitosten henkilöluottojen koroiksi "muiden sijoitus-

-
- 1) Suomen Pankin kiertokirje nro 8/21.5.1971
  - 2) Suomen Pankin kiertokirje nro 7/21.5.1971
  - 3) Suomen Pankin kiertokirje nro 17/17.12.1971
  - 4) Suomen Pankin kiertokirje nro 9/29.12.1972
  - 5) Suomen Pankin kiertokirje nro 3/14.6.1973

luottojen" osalta 11.5 - 12.5 % ja kulutusluottojen osalta lainoissa ja vekseleissä 11.5 - 12.5 % ja luotollisissa ottolainaustileissä vähintään 11.5 % siten, että provisio oli enintään 2.5 %.¹⁾

Lokakuun alusta 1977 Suomen Pankki toteutti korkotason yleisen alentamisen 1 prosenttiyksiköllä inflaation hillitsemiseksi ja kustannuspaineen vähentämiseksi. Tämän mukaisesti liikepankkien keskuspankkiluoton peruskorko aleni 9 1/4 prosentista 8 1/4 prosenttiin ja pankkien antolainauskorkojen yläraja 12 1/2 prosentista 11 1/2 prosenttiin. Suomen Pankki edellytti samalla, että antolainauskorkojen pitkään jatkunut liukuminen ylöspäin pysäytettiin ja että kunkin rahalaitoksen keskimääräinen antolainauskorko ei vuoden 1977 lopussa eikä sen jälkeen ylittänyt korkotason muutokset huomioonottaen sitä tasoa, jolla se oli 30.6.1977.²⁾

Maaliskuussa 1978 Suomen Pankki pidensi antolainauksen keskikoron ylöspäin liukumisen pysäyttämiseksi edellisenä vuonna antamaansa määräaikaan. Täten antolainauksen keskikorko ei saanut kesäkuun lopussa 1978 eikä sen jälkeen ylittää sitä tasoa, jolla se Suomen Pankin peruskoron muutokset huomioon otettuna oli ollut kesäkuun 1977 lopussa.³⁾

Toukokuun alusta Suomen Pankki alensi korkotasoa 1 prosenttiyksikön. Keskuspankkiluoton peruskorko aleni täten 8 1/4 prosentista 7 1/4 prosenttiin ja pankkien antolainauskorkojen yläraja 11 1/2 prosentista 10 1/2 prosenttiin. Samalla päätettiin pidentää edelleen antolainauskorkojen liukuman pysäyttämiseksi annettua

---

1) Suomen Pankin kiertokirje nro 2/31.1.1975

2) Suomen Pankin kiertokirje nro 5/20.9.1977

3) Suomen Pankin kiertokirje nro 5/21.3.1978

määräaika 3 kuukautta.¹⁾

Toukokuun 1978 aikana Suomen Pankki asetti rahalaitosten antolainauksen keskikorolle myös alentamisaikatalun. Sen mukaan rahalaitosten oli asteittain alennettava keskikorkoansa siten, että Suomen Pankin asettamat ylärajat saavutetaan vuoden 1984 loppuun mennessä. Yläraja oli liikepankeille ja Postipankille 7.65 % ja paikallispankeille 8.30 % siten, että rajat muuttuvat samalla prosenttiyksikkömäärällä kuin Suomen Pankin peruskorko.²⁾

3.5.3 Yhteenvetotaulukko vuosilta 1959 - 1980

Seuraavaan taulukkoon 4 on yhteenvetona koottu Suomen Pankin kulloinkin päättämä keskuspankkiluoton peruskorko (rediskonttaus korko) sekä antolainauksen keski- ja enimmäiskorko:

---

1) Suomen Pankin kiertokirje nro 7/11.4.1978

2) Suomen Pankin kiertokirje nro 10/15.5.1978 sekä Suomen Pankin kirjeet Postipankille, Osuuspankkien Keskusliitto r.y.:lle ja Suomen Säästöpankkiliitolle 17.5.1978

Taulukko 4: Keskuspankkiluoton peruskorko sekä liikepankkien antolainauksen keski- ja enimmäiskoron ylärajat

Lähtien	Keskuspankki- luoton peruskorko: %	Antolainauksen keskikoron yläraja: %	Antolainauksen enimmäis- korko: %
1959 huhtikuu	6.75	-	7.00
1960 kesäkuu	"	6.92	8.00
1961 maaliskuu	"	7.00	"
1962 huhtikuu	8.00	8.00	9.00
1962 toukokuu	7.00	7.00	8.00
1965 toukokuu	"	7.50	10.00
1971 kesäkuu	8.50	-	11.00
1972 tammikuu	7.75	-	"
1973 heinäkuu	9.25	-	12.50
1977 lokakuu	8.25	-	11.50
1978 toukokuu	7.25	7.89	10.50
1979 marraskuu	8.50	8.98	11.75
1980 helmikuu	9.25	9.77	12.50
1982 kesäkuu	8.50		12.50
1984 joulukuu		8.90	

3.6 Keskuspankkiluottojärjestelmän pääpiirteet 30 vuoden ajalta 1950 - 1980

Liikepankkien käyttämän keskuspankkiluoton säätely on ollut keskeinen rahapolitiikan väline tarkastellun 30 vuoden ajanjakson aikana. Tämän on tehnyt mahdolliseksi se, että liikepankit ovat lähes jatkuvasti olleet velkaa Suomen Pankille. Keskuspankkiluoton säätelyä on tehostettu käyttämällä kassavarantotalle-tuksia (1955-57, 1961-62, 1967-70, 1979-), antolainauksen enimmäiskoron ylärajoja (1959-) sekä antolainauksen keskikorkokattoa (1960-71, 1977-), antolainaustavoi-teita (1964-66, 1969-70), päiväluottomarkkinoita (1975-) sekä keskuspankkirahoituksen tavoitetasoja (1977-78) tavanomaisen kiintiöpolitiikan rinnalla.

Liikepankkien keskuspankkiluotto, joka alunperin oli tarkoitettu lähinnä pankkien tilapäisten ja kausi-luonteisten maksuvalmiusvaihteluiden hoitamiseksi, koostui 1950- ja 1960-luvulla pääasiassa pankkien rediskonttaamista asiakasvekseleistä. Vekselien re-diskonttauskelpoisuutta uhattiin rajoittaa vuonna 1951 kun tavaravekselien osuus oli supistunut viiden-nekseen kaikista vekseleistä. Vuonna 1965 vekselien rediskonttauskelpoisuutta rajoitettiin selvästi mainitsemalla rediskonttauskelpoiset vekselit sekä ne vekseliluottoryhmät, joita ei hyväksytty. 1970-luvun alussa teknisesti työläästä rediskonttauksesta luovuttiin ja siirryttiin vekselien diskonttaukseen keskuspankkiluoton päämuotona. 1979 vekselien dis-konttaus poistettiin ja kiintiöiden alainen keskus-pankkiluotto myönnettiin siitä lähtien yksinomaan shekkituliluottona. Vuoden 1975 syyskuusta, kun Suomen Pankin päiväluottomarkkinat perustettiin, keskuspankkiluottoa alettiin myöntää myös Suomen Pankin päiväluottomarkkinoille tekemien sijoitusten puitteissa.

Keskuspankkiluottomääräysten ulkopuolella luottoa myönnettiin pankin yksityisille asiakkaille ja valtiolle. Luotonanto yksityisille asiakkaille siirrettiin keskuspankille huonosti soveltuvana 1960-luvun alkuun mennessä suurelta osin liikepankeille. Muita kiintiömääräysten ulkopuolella olevia luottoja oli 1950-luvulla mm. sahavekselit, vientivekselit ja juustomeijerien vekselit sekä vuodesta 1959 kassa-obligaatioiden termiinikaupat. 1960-luvulla kiintiömääräysten ulkopuolella olivat mm. erityisrahoitusjärjestelyt¹⁾, viljaluotot sekä obligaatioiden peruskorkoiset ja ylimääräiset termiinikaupat. 1970-luvulla erityisrahoitusjärjestelyt vakiintuivat omaksi selektiiviseksi rahapolitiikan välineeksi ja kiintiömääräysten ulkopuolella olivat vain obligaatioiden termiinikaupat. Peruskorkoiset obligaatioiden termiinikaupat päättyivät vuonna 1973 ko. obligaatioiden erääntyessä ja ylimääräiset termiinikaupat poistettiin vuonna 1980.

Keskuspankkiluottokiintiöt, joiden yhteismäärän asettaminen oli osa kulloistakin kiintiöpolitiikkaa, jaettiin liikepankkien kesken koko 1950-luvun ajan pankkien omien pääomien suhteessa. Vuonna 1963 omaan pääomaan perustuvasta jakautumasta luovuttiin ja siirryttiin suoraan markkamäärinä määriteltyihin kiintiöihin. Samalla keskusrahailaitoksina toimivien pankkien (OKO ja SKOP) suhteellista osuutta kiintiöistä lisättiin. Samaan suuntaan kiintiöjakautumaa tarkistettiin vuonna 1967. 1970-luvulla (1970, 1974, 1979) liikepankkien kiintiöiden keskinäisiä suhteita muutettiin edelleen samaan suuntaan, jotta pankkien markkinaosuudet saivat aikaisempaa suuremman painon jakautumassa.

Ylittämättömiä kiintiöitä sekä rediskonttauskattoja tai keskuspankkiluoton enimmäismääriä käytettiin

1

Metalliteollisuuden toimitusluottojen rahoitus sekä lyhytaikaisten vientiluottojen ja uusvientiluottojen rahoitus.

kiintiöpolitiikan välineenä kaikkina kolmena vuosikymmenenä. Kun keskuspankki ei kriisitilanteissa voinut kieltää pankeilta luotonottoa, vaikka se olisi merkinnyt rajojen tai kattojen ylitystä, luotiin eräänlaiseksi viimekäden varaventtiiliksi obligaatioiden peruskorkoiset termiinkaupat (1959-1973) ja obligaatioiden ylimääräiset termiinkaupat (1964-1980). Vuodesta 1980, kun päiväluoton yläraja poistettiin ja päiväluoton käyttöoikeutta ei siten enää määrällisesti rajoitettu, kyseinen ongelma poistui.

Keskuspankkiluoton "normaalina" korkona eli peruskorkona oli vuosina 1950-1958 yleensä sama korko kuin se, jolla liikepankit olivat rediskontatut vekselit asiakkailtaan diskontanneet. Koron piti kuitenkin vähintään olla sama kuin Suomen Pankin omilta asiakkailtaan perimä diskonttokorko. Kun rediskontattujen vekselien koroista ei ollut keskikorkotietoja, ilmoitettiin virallisena rediskonttokorkona vuoteen 1958 saakka Suomen Pankin soveltama alin diskonttokorko. Lokakuun alusta 1958 Suomen Pankki alkoi soveltaa yhtä yhtenäistä rediskonttausten peruskorkoa, jota alettiin nimittää rediskonttauskoroksi tai Suomen Pankin viralliseksi diskonttokoroksi. 1970-luvun alussa, kun rediskontatut vekselit poistettiin, alettiin rediskonttokoron asemasta käyttää nimitystä keskuspankkiluoton peruskorko. 1970-luvun loppupuolella vakiintui käyttöön lyhyempi nimitys Suomen Pankin peruskorko.

Vuosina 1950-1980 keskuspankkiluoton lisäkoron enimmäismäärä, lisäkorkoasteikon jyrkkyys sekä lisäkorkoasteikon muoto ovat olleet olennainen osa Suomen Pankin kiintiöpolitiikkaa peruskorkoisten kiintiöiden ohella. 1950-luvun alkupuolella lisäkorkoa, jonka

enimmäismäärän pankkivaltuusmiehet päättivät, voitiin periä enintään $\frac{1}{2}$ prosenttia koko keskuspankkivelasta. Vuodesta 1952 lisäkoron yläraja nostettiin 3 prosenttiin ja vuodesta 1957 5 prosenttiin. Vuonna 1958 lisäkoron yläraja alennettiin 3 prosenttiin, jona se pysyi vuoden 1960 loppupuolelle. 1960-luvulla keskuspankkiluoton lisäkoron enimmäismäärä oli 4 % huhti-syyskuuta 1969 lukuunottamatta, jolloin se oli 0 %. 1970-luvun alussa lisäkorko perustui yksinomaan obligaatioiden ylimääräisissä termiinkaupoissa sovellettuihin ehtoihin (1970). Vuosina 1971-1979 keskuspankkiluoton lisäkoron yläraja oli 4 %. Päiväluottokoron yläraja oli vuosina 1975-1980 välillä 23-30 %.

Keskuspankkiluoton lisäkorkoasteikot olivat vuosina 1950-1980 yleensä joko lineaarisesti tai portaittain nousevia ja lisäkorko määräytyi joko koko velan tai vain peruskorkoisen kiintiön ylittävän velan perusteella. 1950-luvulla sovelletut lisäkorkoasteikot olivat aluksi portaittain nousevia (1950-52 yksiportainen ja 1952-1957 neliportainen). Elokuusta 1957 sovellettiin lineaarisesti nousevaa asteikkoa, jollaisena lisäkorkoasteikkoja sovellettiin koko 1960-luvun ajan. 1970-luvun alussa lisäkorkoasteikko korvattiin obligaatioiden ylimääräisillä termiinkaupoilla, mutta tämän osoittauduttua hankalaksi, alettiin keskuspankkiluottoon vuosina 1971-1975 soveltaa portaittain nousevaa ja koko velasta perittävää lisäkorkoa. Vuonna 1976 siirryttiin edellisen asteikon haittojen takia portaittain tiheämmin nousevaan marginaalisen lisäkoron asteikkoon. Vuonna 1980 keskuspankkiluottoon kytketystä lisäkorkoasteikosta luovuttiin kokonaan. Tällöin siirryttiin päiväluottoihin sovellettuihin lisäkorkoportaisiin.

Keskuspankkivelan lisäkorkoja on palautettu pankeille vuosina 1965-66 (antolainautavoitteet) sekä vuosina 1977-78 (keskuspankkirahoituksen tavoitteet) osana kannustin- ja sanktiojärjestelmää, jolla toisaalta on pyritty supistamaan keskuspankkivelkaa ja antolainautusta rahapolitiikan tavoitteiden edellyttämällä tavalla ja toisaalta alentamaan tiukan rahapolitiikan aiheuttamaa kannattavuusrasitusta tavoitteet saavuttaneiden pankkien osalta.

Keskuspankkiluoton käyttöoikeuden edellytyksenä Suomen Pankki on vuodesta 1959 lähtien säädellyt pankkien antolainauksen keskikoron ja enimmäiskoron ylärajoja. Keskikoron ylärajan määräämisellä on pyritty estämään keskuspankkivelan lisäkorosta aiheutuvan kustannusrasituksen siirtäminen pankkien asiakkaille ja siten varmistamaan määrällisen rahapolitiikan tehokkuus. Antolainauksen enimmäiskoron puitteissa on taas pyritty tietynlaisen korkoporrastuksen soveltamiseen pankkien luotonannossa.

4 LÄHDEVIITTEET

- AIRIKKALA R. (1978): Suomen Pankin rahapolitiikan teoreettisista perusteista, Kansantaloudellinen Aikakauskirja nro 1/1978.
- CREUTZBERG A. (1982): An Emperical Study on Bank Lending in Finland, Economic Planning Centre, Special Report 6/ Helsinki 1982.
- HUOMO A.-KORKMAN S. (1980): "Keskuspankkirahoituksen kireysindikaattoreist ja Suomessa harjoitetusta rahapolitiikasta", Suomen Pankin Kansantalouden osaston Keskustelualoitteita 1/1980, Joulukuu 1979.
- KIVIALHO K. (1949): Suomen Pankin luotonanto, Kansantaloudellinen Aikakauskirja, nide 1/1949.
- KIVIALHO K. (1953): Suomen Pankki talouselämän ohjaajana, Kansantaloudellinen Aikakauskirja, nide 1/1953.
- KIVIALHO K. (1955): Rediskonttaukset rahamarkkinain tasoittajana, Kansantaloudellinen Aikakauskirja, nide 2/1955
- KOIVISTO M. (1978): Monetary Policy in Finland: The Last Ten Years, Kredit und Kapital, 11. Jahrgang 1978/Heft 2.
- KUKKONEN P. (1974) Luotonannon säännöstely ja rahoitusmarkkinat Suomen kansantalouden ekonometrisessä kokonaisuudessa, Suomen Pankki kesäkuu 1974 (julkaisematon).
- LASSILA J. (1966): Rahalaitosten käyttäytymisestä ja luottoekspansiosta yksinkertaisilla rahoitusmarkkinoilla, Suomen Pankki 1966, sarja B:25.
- OKSANEN H. (1974): The Discount Window and Monetary Policy: The Case of Finland, The Swedish Journal of Economics.
- OKSANEN H. (1977): Bank Liquidity and Lending in Finland 1950-1973, Commentationes Scientiarum Socialium 8/1977, Helsinki 1977.
- PUNTILA M. (1972): Suomen Pankin rahapolitiikan välineet, Suomen Pankki maaliskuu 1972 (julkaisematon moniste).
- SAARINEN V. (1973): Keskuspankkiluoton lisäkorkoehdojen.1.9.1973 partiaalianalyyttistä tarkastelua, 29.10.1973 (julkaisematon moniste).

- SAARINEN V. (1979): Keskuspankkirahoituksen tavoitetasojärjestelmä rahapoliittisena ohjausvälineenä - sovellutukset vuosina 1977 ja 1978 sekä niiden perusteella saadut kokemukset, Elokuu 1979 (julkaisematon moniste).
- SMITH P.F. (1978): Money and Financial Intermediation. The Theory and Structure of Financial Systems, Englewood Cliffs, New Jersey 1978.
- TARKKA J. (1981): Erään liikepankkien keskuspankkirahoituksen marginaalikorkosarjan konstruointi ajalta 1957-1979, Helsingin yliopiston kansantaloustieteen laitoksen Keskustelu- ja tutkimusaloitteita nr. 149/1981-02-06.
- TUDEER A.E. (1955): Rahamarkkinat vuosina 1951-1954, Taloudellisia selvityksiä 1955, Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja, Sarja A:16.
- VALVANNE H. (1965): Suomen Pankin rahapolitiikan puitteista, Kansantaloudellinen Aikakauskirja 1/1965.
- WARIS K. (1958): Aktiivinen rahapolitiikka nykysuhdanteessa. Kansantaloudellinen Aikakauskirja, nide 2/1958.

SUOMEN PANKKI

Koroista ja korkopolitiikasta Suomessa.
Suomen Pankki 1978, A:46.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomukset vuosilta 1945-1980.

Suomen Pankin vuosikirjat vuosilta 1945-1980.

Suomen Pankin rahalaitoksille lähettämät kiertokirjeet vuosilta 1945-1980.

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1: Optimaalisen keskuspankkivelan malli	2
" 2: Maksimaalisen keskuspankkivelan malli	4
" 3: Rediskonttausten lisäkorkoasteikko lokakuusta 1950 kesäkuuhun 1952	10
" 4: Rediskonttausten lisäkorkoasteikko kesäkuusta 1952 heinäkuuhun 1957	14
" 5: Rediskonttausten lisäkorkoasteikko elokuusta 1957 huhtikuuhun 1958	20
" 6: Rediskonttausten lisäkorkoasteikko toukokuun alusta 1958 joulukuun loppuun 1959	23
" 7: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko vuoden 1960 alusta maaliskuun loppuun 1962	33
" 8: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko huhtikuun alusta 1962 huhtikuun 23 päivään 1963	36
" 9: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko huhtikuun 24 päivästä huhtikuun loppuun 1966	40
" 10: Osuus- ja säästöpankkijärjestön keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko helmikuun 1964 alusta lokakuun loppuun 1965	43
" 11: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko toukokuun 1966 alusta maaliskuun loppuun 1969	49
" 12: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko lokakuun alusta 1969 joulukuun loppuun 1969	57
" 13: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko vuonna 1970	67
" 14: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko tammikuun alusta 1971 elokuun loppuun 1973	71
" 15: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko syyskuun alusta 1973 maaliskuun loppuun 1976	76
" 16: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko huhtikuun alusta 1976 huhtikuun loppuun 1977	81
" 17: Keskuspankkivelan lisäkorkoasteikko toukokuun alusta 1977 kesäkuun loppuun 1979	84

TAULUKKOLUETTELO

		sivu
Taulukko 1:	Keskuspankkiluoton kiintiöt, rediskontto- korko sekä lisäkorkoasteikko vuoden 1947 lokakuusta vuoden 1959 loppuun	29
" 2:	Keskuspankkiluoton kiintiöt, rediskontto- korko sekä lisäkorkoasteikko vuoden 1960 alusta vuoden 1969 loppuun	60
" 3:	Keskuspankkiluoton kiintiöt, peruskorko ja lisäkorkoasteikko vuoden 1970 alusta vuoden 1980 loppuun	88
" 4:	Keskuspankkiluoton peruskorko sekä liike- pankkien antolainauksen keski- ja enimmäis- koron ylärajat	95

Rahapolitiikan osastolta ilmestyneet keskustelualoitteet:

- Urho Lempinen: Setelistön ja metallirahan kysynnän ja valmistamistarpeen ennustamisesta
RP 1/82, 14.8.1980
- Harri Lautjärvi: Talletuspankkiryhmittymien kannattavuuden vertailu vuosina 1975 - 1980
RP 2/82, 30.11.1981
- Alex F. Creutzberg: The Liquidity Ratio and Monetary Policy: The Dutch Experience and Applicability in Finland
RP 3/82, 30.10.1981
- Harri Lautjärvi: Keskuspankkirahoituksen käyttöön oikeutettujen liikepankkien kannattavuus vuosina 1975 - 1981 (vain pankin sisäiseen käyttöön)
RP 4/82, 31.12.1982
- Eero Lehto: Rahoitusmarkkinat ja korot Suomessa 1960 - 1980
RP 1/83, 21.2.1983
- Johnny Åkerholm: Bankernas val av konkurrensmedel: en analysmodell
RP 2/83, 23.3.1983
- Gavin Bingham: Variable Interest Rates
RP 3/83, 31.3.1983
- Veikko Saarinen: Liikepankkien keskuspankkirahoituksen ehdot, määrä ja kustannukset vuosina 1950 - 1980, osa I: Liikepankkien keskuspankkiluoton ehdot vuosina 1950 - 1980
RP 4/83, 15.4.1983